

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cum S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homolia XI. De Transfigvratione Domini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53012](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53012)

HOMILIA XI. DE TRANSFIGVRATIONE DOMINI. SABBATO SECVNDO QVADRAGESMÆ.

*Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem eius & duxit illos in montem
excelsum, &c. Matthæi 17.*

Apoc. 6.22

SE plurimū agnoui oblectum
D. Ioannes Apollolus Angelo
illi, qui cum in Pathmos insula
extorrem in spiritu rapuit, tulit-
que in montem altissimum, vbi
formosissimam ei demonstravit
ciuitatem, cuius fundamentales lapides muro-
rum, gemmæ erant pretiosissimæ, portæ ex in-
estimabilis valoris margaritis, plateæ auro pri-
mo strætæ, quæq; erat ipso phœbo splendidior,
eam etenim agnus illuminabat, cuius rätus erat
fulgor vt solem ipsum obscurate videretur. Tòs
aquarum viventium ebulliebat, circumquaque
plantatæ erant arbores, cuius etiam folia salu-
tem gentibus conferebant: quid in ea vide-
batur, autum erat fulgidū, pretiosum erat, opu-
lentum erat, gaudio resultabat, dulcis resonabat
harmonia, cantorum audiebatur melos, læticia
& exultatio, nihil erat quod summam non refer-
ret: pulchritudinem, quod cælestem non spiraret
ornatum. Obstupuit tantæ gloriæ magnitudine
raptus D. Ioannes, cui Angelus: *Ecce tabernacu-
lum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis:*
Ecce, quid hominibus præparetur, vbi cum Deo
lætantur iusti, & Deus cum eis. Ineffabili tan-
toque se gaudio delibatum sensit D. Ioannes, vt
velcius, quo tantam sibi factam rependeret gra-
tiam, sese ad Angeli pedes protraheret, qui cor
eius incredibili hac consolatione demulleret:
*Illos mihi pedes exporriges, cælestis Angele, eius
enim qui mihi præclara hæc dignatus est de-
monstrare, eorumq; iurare fruitionem, dignum
est, vt pedes cernis egosculet.* Et postquam au-
dissem & vidissem, cecidi, vt adorarem ante pedes
Angeli, qui mihi hæc ostendit. Quanto maiori nos
vinculo Christo deuinctos hodie iussu est con-
fiteri, qui tres secum hodie sumpsit Apostolos, &
vt notat Epiph. in illis nos omnes, in montem
excelsum, vt nobis eas ostendat diuitias, eã cæl-
Hieron. Bap. de Lantz. Tom. I.

Apoc. 21.2

Apoc. 22

*Lib. de ha-
ref.*

itudinē, eam gloriam, quā nobis in cælis præ-
parauit, exemplar in corpore suo diuino propo-
nens lætissimū, polymita vestis gloriæ, quæ cor-
pora nostra circumcingens adornabit: *Reforma-
bit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori
claritatis suæ.* Splendorem nobis communicans
beatitudinis quæ nos expectet, tantum, vt Apo-
stolici gregis Princeps D. Petrus, iudicari suffi-
cere, videre illum tantummodo in altero, etiã
in se illum non possideret, vt perpetuo cor eius
gaudio exiliret: *Domine bonum est nos hic esse. Pe-
tre vir sanctissime, attende, quæso, non tu cælesti
illa gloriæ pulchritudine circumfulges. Fateor,
attamen illam in alio contēplari, tanta est glo-
ria, vt vltra nihil sit desiderandum: quid ergo
erit, eam in seipso possidere gloriæ maiestatem?*
In eum sinem ducit eos in mōtem sublimem,
quasi propheticum illud amici Iob adimplens: *Iob 36.32*
*In manibus abscondit lucem, & præcipit ei, vt rur-
sum adueniat, annuntiat de ea amico suo, quod pos-
sedit eius sit, & quod ad eam possit peruenire. Co-
munitur abscondit: præcellus ille Dominus hanc
gloriæ lucem, sed eius hodie, ipso annuente qua-
dam etumpunt lucidissimi radij, vt amicis suis
exemplar obiciat, non ad inanē ostentationem,
seu vitiosum factum, vt olim Ezechias Rex Iuda
dilatatis gazis thesauros suos manifestans osten-
tauit, seu vt solent Principes, & orbis Cræsi, sed
vt illi eos inuitaret, allaceret, affirmaret, illis illa
seruari parata, quibus frui, & possidere posse-
tur, sic vt eorū fiant hereditas æternæ: *Annuntiat
de ea amico suo, quod possessio eius sit, & ad eam
possit peruenire.* Eia igitur o Christiani: *Qui-
cumque Christum queritis, oculos in altum tollite,
illuc licebit visere signum perennis gloriæ canat
Ecclesia; perpende, quid tibi liceat obtinere,
quam cōsequi gloriam. Dedit Spiritus S. confi-
lium æterna diuinaque sua sapientia dignū ho-
minibus. Ne erigas oculos tuos ad opes, quas habere
non**

Ad Phil. cap. 3.24.

Iob 36.32

4 Reg. 20. 13.

*In hymno
festi Trā-
figurationis
Prou. 24*

non poterit quia faciem sibi pennas quasi aquila, & volabat in caelum. Cum enim illas videris, nec poteris obtinere, ingens te cruciabit dolor, iisdem te sibi non licere. Ad eas diuitias sursum oculos mentemque erigamus, quas nobis Christus proinat, ostendit, paratas promittit, si eas tantummodo velimus. Porro tales sunt ut dicat Apollolus ad illas conemplandas, requirit Spiritus S. lucem, quae sensus nostros cordaque illuminet. Non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis: ut Deus Dominus noster Iesu Christi Pater gloria, det vobis spiritum sapientia & reuelationis in agnitione eius: illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis, quae sit spes orationis eius, & quae diuitia gloria hereditatis eius in saeculis. Hanc Spiritus S. gratiam nobis concedi, meritis S. Virginis Mariae humiliter postulemus, eique dicamus. *Aue Maria.*

Eph. 1. 16.

§. I. *Virilis est coelestis gloriae praedicatio, sicut Apostolus retis missio ad dexteram, Abisag Dauidi, & regni somnia Ioseph.*

Hom. 7. in imp. scilicet. in Matth.

Subtiliter valde perpendit D. Chrysostr. diuina aeternae sapientiae eligere in praedicatoribus piscatores: volebat enim ut eo modo praedicationis obirent officium, quo piscationis obiret. Ita quoque notatur alij Moysen a Deo electum in ducem populi sui, cum pastor esset ouium. & Dauid in Regem, pascetem patris sui gregem, quo illos admoneret, ut eo se modo gererent in subditorum regimine superiores: quo se gesserant in pascendis gregibus opilio-nes. Id ipsum Christus aperte satis indicauit, cum illos dum vocauerit piscatores, sed etiam dum intenti capiendis piscibus retia sua laxarent:

Matth. 4. 20.

Mittentes retia in mare. Quo illis exposuit, quid ab illis praevaleret, dum ait: Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. Deinde ipsis iam electis dum Petrum classis suae primarium ostendit piscantem, capta piscium copiosa multitudine, in verbo Christi laxato reti, eidem ait:

Luc. 1. 10.

Ex hoc iam eris homines capiens. Licet autem multis in rebus attendi possit muneris huius cum illo proportio, viam mihi munit, ut materiam nostram exordiamur quam praemanibus habemus, sed quod eidem Apostolorum Principi contigit dum post Christi resurrectionem piscaretur, historiam describit D. Ioannes. Aliis comitibus Apostolis Petrus & Ioannes piscabantur in mari Galilaeae, licet autem saepius retia mississent in mari vacuum tamen semper extraxerunt. Ap-

paret illis Christus gloriosus a mortuis rediuiuus, quibus praecipit: *Mittite in dexteram nauis retia & inuenietis:* Non semper ad sinistram sagem emittenda, iam vel semel ad dexteram mittite: & inuenietis feliciter. Miserunt, & tantam piscium multitudinem concluderunt, ut totis viribus, sagemam vndis extrahendo admitterentur: *Traxerunt retia in terram, plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus. Quo miraculo Christus suos instruxit praedicatorum, animarum piscatores, quid illis incubat agendum.*

Ioan. 21. 6.

Dux sunt, (inquit D. Aug.) manus ad quas necesse est sagemam eiciant piscatores animarum, dextera, & sinistra, quas Christus nobis signat concione de extremo iudicio: dextera manus, bona sunt gloriae, beatitudinis, quietisque aeternae: *Delectationes in dextera tua usque in finem. Sinistra vero, sunt sempiterna supplicia, ignis inextinguibilis, horrenda maledictio, demonum legiones, cruciatus interminabiles. Non semper rete mittendum in sinistram, non semper praedicator, ad peccatorum conversionem, infernales euomat maledictiones, flammam conuolutes, ignes, daemones, poenas ac tormenta, quae Dei manent inimicos, perituros peccatores. Minime. Expediit ut aliquando rete mittat in dexteram, proponat coelestem gloriam, alliciat bonis aeternum duraturis, delinat regno sempiterno, foueat delicias quiete, vi a nunquam terminanda, attrahat gaudium bonorum omnium, quae diligentibus se fideliterque seruantibus Deus praeparauit: utraque manu dextera & sinistra diuini verbi gladio venturum, sicut Aod, de quo S. dagina: *Ecce sibi gladium accipiem.* Et in vitrumque latus rete eiciendum: saepe quippe peccator obduratus, qui minis non terretur, mouetur, ac mollitur blanditiis, promissisque regni caelestis: plurimos quoque inuenies, cum quibus magis proficimus eos amoris indicis delinendo, quam mortis aeternae terrore concutendo. Ad dexteram igitur hodie nobis & tras est rete mittendum, de coelesti gloria instituenda oratio, haec mentis vestrae oculis obicienda: si enim homo pro proprio lucri sit avidus, ut sicut vbi nulla lucri spes affulget, manum non mouet, ita, vbi mercedis arridet emolumentum, fortius ad opus animatur: nobis animos suggerat & vires tale bonum, talis gloria, talis hereditas, tale regnum.*

Tract. 12. 2. in c. 21. Ioan.

Eph. 1. 16.

Iud. 3. 16.

Epist. 2. ad Nepot.

Optime consultum volebat D. Hieronymus, cuidam adolescenti Nepotiano sui intimi amici Heliodori consobrino, cui intendit argumentum proponere, quod alacriores sanar animos nouaque

novasque vires in Dei famulatu, proinde consu-
lit aulico: um David sequatur consilium. Iam
annis vergeotibus in senium substituit viribus
David ac naturali calore deficiente, fegore ta-
bescere: Applicatur senii corpori tonenlo
panniculidiores, pellibus cooperitur ac stragu-
lis, nec incalefcit quid consili? *Quæramus Do-*
mino nostro Regi adolescentulam virginem, pulcher-
rimam: sanctissimam optimæ complexionis vigo-
ris iuveni. Quæ stet coram Rege, & foueat eum,
dormiatque in sinu suo, & calefaciat Dominum
nostrum Regem. Huic consilio nulla pulchrior,
nulla vegetior, aptior nulla Abisag, Sunamitide:
illam Regi sociant, illa fouet, corroborat illa
corpus senile, emoituum. Apagc lasciuæ vel mi-
nima suspicio (cauet D. Hier.) nihil enim quid
simile intenderunt, sed nec cogitant quidem
Regis consiliani: quimmo tale quid minus ho-
ucltum, & reliquum confecti corporis calorem
extinxisset, sed nec si hoc intenderent. Davidi
deerant mulieres, Abigail mulier vegeta, pru-
dens, Bethsabee pulchra, fœcunda.

Ne licetam hic attendas mortuam ô Nepo-
poriane, sed vitæ spiritum, pulchra hæc ac ve-
geta virgine Abisag figuratum, quæ mirificis
suis conditionibus æternæ gloriæ symbolum
præferbat. O quam frigidum, contractum, &
ex multa malitia cor nostrum languet infirmum
scopum attingit, qui illud comparat cisternæ:

Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigi-
dam fecit malitiam suam. A dñi: misisti consi-
liarij, prædicatores, & Doctores, eius
salutis solliciti togas, pelles, lodices applicant,
exhortationes, reprehensiones, cantus, Ecclesiæ
ceremonias, at tanto congelamus frigore, vt illis
minimè incaleamus, semper tepidi, semper in
Dei languente amore, eiusque obsequio ta-
bescentes. Quærat virgo pulcherrima, quæ
stet coram nobis, nostroque sinu requiescat:
Adolescentulam virginem, quæ stet coram Rege,
dormiatque in sinu suo. Hæc est æterna beatitudo

quàm in figura puellæ pulcherrimæ, ornatis-
sima, sponsæ Deus ostendit D. Ioanni: *Veni osten-*
dum tibi sponsam uxorem Agni. Adello charissi-
me, En virgo pulcherrima, en puella elegan-
tissima, sponsa Agni tunicis ornata polymiis
preciosissimis gemmis ad splendorem collucens,
quæ quælo, puella hæc, quam illi gestis osten-
dere? Ostendit mihi ciuitatem Hierusalem &c.
Hierusalem cælestem, sole splendido em, luna
pulchriorem, stellis venustiore, immacula-
tam, sine ruga, sanam, nulla morborum tabe
infectam, non debilem, sed omnigeno bonorum

cumulo redundantem. Ioannes, illam contem-
plare virginem, & tu Christiane, tibi hanc pro-
pone adolefcit. Iam, stet coram re, in sinu
tuo conquefcit, in peccore tuo dormiat: vt
Abisag. Attolle lumen, contemplare, quæ eius
gloria, quæ diuitiæ pulchritudo. Cor tuum,
suum tui dilatata, & tanto bono liberum præ-
beto ingressum. O quas tibi vires subministra-
bit, quàm intencio cor tuum calore succendet?
quo robore, quo mentis vigore animam confort-
tabit? Si vis suscinere laborem, attende mercedem,
ait Diuus Augustinus. Contemplabantur As-
syriani milites elegantissimam Iudith, & tantis
formæ dotibus absorpti, exclamant: *Quis con-*
termas populum ti. br. corum, qui tam decoris mu-
lieres habent, vt non pro us merito pugnare contra Lib. 4. de
ess debeamus? Perdoctè reuoluit D. Cyrill. Adorat.
Alexandrin. Verba Davidis, quibus Iosephi ad fin-
decanat calamitatem. *In seruum venundatus Psal. 104.*
est Ios. ph. humiliauerunt in compedibus pedes eius, 17.
ferrum pertransiit animam eius, donec veniret ver-
bum eius. Promisc. at illi Deus per somnium
prospera cuncta, dignitatum gradus, patris fra-
trumque incertam adorationem, præcellum
dominium, diuitias immensas. dum reum euen-
tum, promissis diuinis congruum letus præstola-
tur, ac sperat anhelus: auersa eum facie fortuna
derisit: germani quippe fratres inu dia stimu-
lari in seruum fratrem vendunt viginti argen-
teis Imaclitis. *In seruum venundatus est Iosephi.*
Quis eum dolor afflixit, dum recordatur patri
se suo charissimum, eadem, qua fratres, natum
libertate, quos patris lacibus attendit exul-
tantes, liberosque, se verò ad extremam reda-
ctum seruitutem. Addo, à domini sui vxore
ad venerem prouocatus suam conseruauit ca-
stiatem, ac pudicitiam dominique sui tho-
rum seruauit: immaculatum, Deique iura de-
fendit: eius legum amator: at dum pro tanto
munere, & fidelitatis obsequio digna esset
mercede laureandus, eius vt vxoris stuprator
accusatur, in nerum mittitur, vinculis, cate-
nisque constringitur, vt seruus impudens, do-
mino iniurius, mortis reus conelamatur, exci-
pitur, infamatur. O quanto conficiebatur
dolore! *ferrum pertransiit animam eius.* Con-
fossa linguebat anima, corque tremulum
mœlitiæ conficebatur acerbissimi luctus clau-
uo, cum hæc mente reuolueret tristissima. Quis
ergo eum tot doloribus iactatum roborauit
quis vires cordi contulit luctuoso: quis languen-
tem erexit spiritum? quis animum micore con-
sumptum recreauit? *Eloquium Domini inflam-*
THAMI CHIZ. O o o Promissi

Promissi Diuini meminuit, dum in somnis regnum ei ac eminens ostendit dominium, sub stellarum, ac tritici manipulorum figura, vidit enim solent lunam, ac stellas, se adorantes, & cum fratribus suis frumenta demetens, vidit ab ipsis ligatos stantemque manipulos coram manipulo suo in terram procedentes. Hoc ei animum excitauit, roborauit, recreauit. Regnum (argumentatur Diuus Cyrillus) in somnis obiectum & visum latua coniectum manipulorum, hoc in eo potuit, vt apud se hæc cogitans tandem illo potiar, tandem liber carceris soluar, ergastulo, his pœnis eripiar, his vinculis lenabor, hæc calumnia innocens exaltabor, regi diuitiis sublimis felixque gloriabor, hæc mihi Deus spondit futura graua omnia illa atque aspera, mente tolerit infracta, animo vitili, allectus ipe futurorum: *Eloquium Domini inflammans eum; Quid non in nobis operabitur regnum, quod nobis proponit spondetque Deus, non regionis Aegypti, sed caelorum, non breui periturum, sed æternum mansurum; regnum prælibatum non in somnis, sed excitato intellectu nostro ac illuminato, non in spicatum manipulis, sed in ipsa persona, vultu, ac corpore Redemptoris; hoc fieri potest o Christiane, quod oblato tibi quatuor assum lucro maria percurras, foras frequentes, itinera mille periculis obstita peruageris, quod ipse locus gradus honoris eminentioris intuitus, qui vitro fragillior, fumo euanescent inconstanter, tibi noctes adferat infomes, jejunos dies, tempus inquietum ac perturbatum, quod dignitatis umbra imaginaria in mille te cogat expensas, & cruciatus, quod vilis, fordidus, & in honestus quem intendis, appetitus voluptuarius, tot te curis excedat, desideris exagitet: tales autem diuitiæ, tanta dignitas, inmensa regna, corporis mentisque deliciae, te nec accendant, nec vires addant, torpealque abiectus animo, velut alter Esau prophanus. Parus penitem, quod primogenita vendidisset? Illa igitur intueamur.*

Gen. 27.
34.

§. 2. Assumpsit Iesus &c. Ostendit Apostolis gloriam suam, sicut Ezechielis templum, vt populum excitet ad penitentiam.

¶ 4. *Et post dies sex assumpsit Iesus Petrus & Iacobum, & Ioannem, &c.* Liquec omnibus tractatus D. Chrysof. quo inuestigat Christi mentem in hoc transfigurato in mysterio, quâ in *Matth. ipse sensit eam fuisse, vt Apostolorum animos*

excitaret alacrius, ex prædictis etiam pauca ante diebus, animo despondere potuissent. Eos apud Cæsaream Philippi, de Diuina personæ suæ fide interrogauerat, & approbatur Principis Apostolorum conclusio Theologica, *Tu es Christus filius Dei viui.* Illico progreditur vterius, præmonet illos de morte sua, crucis morte ignominiosa ac dolorosa: *Quia oportebat eum multa pati: &c.* quodque qui illum sequi vellet, eiusque fieri discipulus, tolleret crucem suam, propriam carnifex vitæ, eam odiret vt inimicam: crederent fide certa, eius aduentum gloriosum, maiestate splendidum, stiparum Angelis, qui amplissimis esset pœnis remuneraturus obsequentes: *Filius enim hominis uenturus est in gloria, cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique, &c.* Ne vero illi obiceretur illud quod olim Ezecheli ab Israelitis. *In longa temporum iſte prophetar. addit, quod ad eiusdem gloriae spectaculum aliquos ex præsentium numero seligeret qui eius visionis potirentur gaudio, antequam hæc vita mortali defangeretur, quibus quam pollicebatur gloriæ speciem spectandam exhiberet. Sunt de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec uideant filium hominis in regno suo.* Quia vero Christus ita futurorum dat fidem, vt copiosus excedat promissa, licet hæc in multa tempora potuisset differte visionem, cum pluribus annis adstantes superuixerit, tam festinato tamen hanc eis regni sui concessit visionem, vt non nisi sextiduum interlaberetur. *Et post dies sex assumpsit &c.* q. d. fateor operosum est, ac cum primis arduum, ferre crucem suam, carnem mortificare, flagellis cedere, eius carnificem agere, jejuniis macerare, noctes ducere infomes, perpetui persecutiones, patientiam ferare illaxam in dario-ribus impugnationibus: attamen præmium attende, tibi largientium. Ad hoc tres elegit suos Apostolos, Petrum, Iacobum, & Ioannem, quos in montem ducit excelsum, vt regni sui fiant ac gloriæ speculatores, ipsique sint æquibus suæ pandat celsitudinem maiestatis.

Hoc D. Petrus his verbis exposuit. *Non doctas fabulas secuti, nec iam fecimus uobis Domini Iesu Christi uirtutem, & presentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis.* Speculatores elegit. Rei alicuius speculator ille propriè dicitur, qui rem attentione considerat singulari, vt eius postmodum reddat rationem, & explanationem. *Speculatores illius magnitudinis.* Aliud D. Petro non occurrit nomen aptius, quo tantæ celsitudinis gloriæ conuenienter explicet, proinde illo hæc sic denominat: *Illius magnitudinis.* Elegit nos Deus speculato-

Matth. 16.
16.

Ezech. 18.
22, 27.

1. Pet. 1.
16.

res, & assupsit, vt essemus speculatores, quales illi fuerunt, quos ex Dei præcepto elegit Moyses terræ promissionis speculatores, vt eam suis considerarent oculis, & populo, redeuntes, redderent eius rationem, vt eum ad eiusdem animarent possessionem. Tales Deus mittere debebat, speculatores, prædixit Isaias vt eorum, quæ viderant, mundo redderent rationem: *Vox speculatorum tuorum.* Audiendi sunt, clare enim loquuntur. *Leuauerunt vocem, simul laudabunt.* Illisque secure fides adhibenda: *Quia oculo ad oculum videntur:* nec enim visio imaginaria, neque phantasmatica, neque doctis acque ingeniosis fabulis ficta transformatio, de Poetarum cerebro educta, sed visio manifesta, & ocularis. *Sed speculatores facti illius magnificus.* In hunc igitur finem *Assumpsit Iesus Petrum.* Et.

Io. 1. 41.
Ezech.

Diuino plane consilio ac sapientia gestum censet D. Hier. id quod fecit Deus vt populi sui contractus vires restitueret, acerbioribus in Babilonia tribulationibus agitari, iusta criminum suorum exigentia vindicta, Dei populus captiuus in Babilonia detinebatur horum autem criminum ignari, & minus ea corrigentes, hanc impatienter ferebant seruitutem: hæc quippe nostra dolenda fors est, qui cum Dei flagella plus æquo mereamur, ea tamen minus patienter, æquoque animo, quinimo queruli, contumaces ac Dei beneplacito refractarii, toleremus. Vult benignus Deus animare populum; ad hoc assumpsit prophetam Ezechielem, raptumque spiritu, descendit in altissimum montem, ostendit illi ciuitatem ad miraculum illustrissimam in quadrositatem, templo ornatam gloriosissimam, Cherubinibus palmisque adornato, diuerso eoque innumero cultu, ac decore splendidissimo. In extasim rapitur Propheeta, tantis diuinitis, tantaque gloria mirabundus. O Domine, quis tantus hic splendor? quæ tanta templi maiestas? Attentius templum intueri. In quem, quæso te, finem? ut hinc descendens, eorum quæ vidisti, populo meo reddas rationem, ne despondeant animo, sed his animantur, ac nouis viribus alacriores assumant poenitentiam, perferant aduersitates, & onus tolerant seruitutis. *Ostende domui Israhel,* (ita legunt septuaginta, vt notat D. Hier. *Domum & visionem illius & dispositionem eius, & cessabunt a peccatis suis, & ipsi sustinebunt tormentum suum.* Hoc idem agit hodie Christus, æterna Patris sapientia. Nouit nos aduersitatibus delassari, ieiunijs affligi, mortificationibus humiliari, continua cruce ferenda animo concidere. Tres classis hæc maxime perspicaces assumit Apostolos

Ezech. 43.
103

Petrum, Iacobum & Ioannem. Vt gloriam illam quam præparauit, contemplerentur, quatenus illis hanc nobis proponerentibus, & nobis ad illam oculos attolentibus, vitæ præsentis, & captiuitatis labores cum patientia sustineamus. *Portabunt tormenta sua.* Et in rei veritate, nihil est quo animæ robur addat inuictum, ad poenitentia labores, ieiuniorum inedia, mortificationum acerbiteriam, ad grauiam deum que omnia sustinenda, vt huius gloriæ contemplatio. *Si vis sustinere laborem* (inquit D. Aug.) *Attende mercedem.* Nam *Operarius in vinea deficeret, nisi attenderet, quid accepturus esset.* Cum autem attendit, quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia, qua poteris, nec digne estimabis, pro quibus illud accipias, miraberis tanta dari pro tanto labore: Nam utique fratres pro æterna requie labor æternus suscipiendus erat: æternam felicitatem accepturus, æternas passiones sustinere deberes. Et. Tamen non solum voluit Deus temporalem laborem tuum, sed *Et breui m. & c.* Quid D. Stephano (quærit D. Au.) animum indidit, patienter ac libenter lapidum grandinam capiti suo irruentem sustinendi, nisi id quod ipse testatur. *Eccc video caelos apertos & c.* Quis vires Laurentio ministravit, vt prodigiosum illud craticulæ candentis perferret tormentum inuictus, nisi huius gloriæ conuictus? quis D. Vincentium lecto telicæis fragmentis constructo roborauit decubentem? Quis quadraginta Martyres stagno frigore nimio congelato recreauit inuictos? Quis D. Pet. in cruce, D. Paul. cæterisque Martyres innumeros suis in suppliciis insuperabiles animauit? Quis in desertis Anachoritas, quis asperis coniectos cilicis, durioribus poenitentia operibus insudantes Monachos viribus ampliauit? *Propter spem quæ reposita est vobis in caelo,* acclamat Apostolus qui gloriæ celestis spem anchoræ comparat. Quid nauim tot inter læuantes fluctus detinet immobilis, quando contra eam insurgit furiosis suis flatibus nunquam ille, nunc ventus aliter, Euro, Fauonius, Austro testat Septentrio, quam modo vndarum volumina ad æra subleuant, modo ad ima profundi demergunt perituram? An hora. Talis spes est. Nauis anchora, terra infigitur, eamque sistit inter vndas securam, si rupi ad maris profundum adhærescat: anchora vero spei firmiori agglutinatur fundamento, qui caelo fulcitur, æternis fidelium rupibus affigitur. *Habemus spem tanquam anchoram animæ, tutam ac firmam in edentem vsque ad interiora velaminis.* Quando ibidem vere ac serio figitur, nihil verendum, tuta est nauis mille licet obruta tempestatibus.

D. Aug. in 1. 39. Tom. 3. in illud ad Romanos homo

L. Solilo. 6. 22. Act. 7. 55.

I. Gloriæ consideratio vires addidit Martyribus. To. 8.

Colo. 1. 2.

He. 6. 29

6 Tales admitor deiectos huius mundi pelagus enauigantes; qua enim ratione Iob tot diaboli fruentis, ac sepe repetitis potuisset illæsus perferre tempestates? Quibus artibus D. Catharina virgo tenerissima stetit impeturbata, mentis quietæ tot inter ferissimas rotas culpitudibus amittas præacutus quomodo tam alacris D. Agatha caldarie pice ardenti demerita, ut exulians dicat: *Nunquam in tota vita mea ita lacratum est cor meum?* Quid D. Franciscum in tanta rerum inopia exhibet gloriantem? D. Dominicum Patriarcham Ordinis nostri, in hæreticorum persecutionibus, gaudio exultantem? D. Vincentium inter disciplina verbera late concinentem? Hanc tu sursum anchoram figito: sic monet D. Aug. *Spem in illam terram quasi anchoram præmissimus, ne in isto mari naufragemur.* Hæc te lacrum reddet: in penitentia, in persecutionibus infractum, in paupertate diuitem, in ieiuniis hilarum, & in pijs operibus perseverantem. Auditum iucunda verba sunt ista Dauidis quibus Psalmum cæcludic vigesimum sextum, quo seipsum delineat variis ac grauibuscampellatibus iactatum, & in his a patribus derelictum; *Pater meus & mater mea dereliquerunt me; Fallis testibus accusatum quibus in populi totius ac Regis locuti sui indignationem inciderat maximam, quod præ cæteris fert ægerime vir honoratus: Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentis est iniquitas sibi q. d. (Interprete Genebrardo) antequam in me sua proferrent testimonia, inter se illa composuerant ac conuenerunt, quo magis ea ad veritatem inclinarent, & in Dauidis grauius vergerent ipsa præiudicium. Mentis est iniquitas sibi, id est, studiose apud se mendacium composuerunt, attente sunt meditati, ut ea persuaderent.* Quid adhuc o Dauid, quid consili? Hæc in decumana quietus sedes tempestate: quid te detinet sedatum? spes. *Credo videre bona Domini in terra uiuentium.* Video cuncta hæc tandem finienda & ad summum paucis diebus iduratura, & illa quæ hæc perfero patientia, Dei bona Dei regna, Dei gloriam me spero consecuturum In Hebræo phrasim quædam est loquendi rora: *Nisi credidissem videre bona Domini.* Modus est loquendi, qui cum sit imperfectus, maiorem habet Emphasim; sicut quoque loqueris, nisi attendere quis essem, nisi ego sperarem quod talis redderet rationem, q. d. Nisi oculos meos auollerem, ut ea contemplerer bona, quæ me manent, qua ratione ea quæ modofustineo, sustinerem? qua ratione tali ferendo ponderi mihi vires sufficerent? illuc oculos sursum atolle, &

te posse mundi grauius na perferre oblitupesces. Imo & ipse Christus cæli fortitudo, ipsa cæli, reliquæ sui contemplatione, ad ferendam, tantam, quantum tulit crucem, fortius animatur. *Quis proposito sibi gaudio sustinuit crucem, He. c. 12. 2 confusione contempit.*

§. 3. *Vt valde proficuum ordinavit Deus Dauidi cælestis glorie contemplationem, & hanc nobis destilerat D. Paulus Apostolus.*

ERat autem illud remedium, ut ipote cæteris efficacius, quod optabat D. Paul. Ephesianis, 7 illique ad Deo dari deprecabatur. *Non cessis Ephes. 1. gratias agere pro vobis memoriam vestri faciens in 16. orationibus meis.* Et quid pro eis exposulas o diue Apostole? *Ut Deus Domini nostri Iesu Christi pater gloria, det vobis spiritum sapientie, & reuelationis, in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis, quæ sit spes vocacionis eius, & quæ diuitia & gloria hereditatis in sanctis eius.* Nullum lego hic verbum quod infinitis non abundet mysteriis, attamen omnibus præteritis, id tantum assero, Apostolum hic alludere colloquio Dauidis cum Deo. Totum cum onerabant aduersitates, focer eius Saul, Philistinis iam absolutus, ob deictum a Dauid prostratumque Goliath, qui cum honoribus attollere, fidemque promissis dare debuerat, in eum insurgit inhumanus, perditus & pernox cum insequitur, subditus ei populus a ma sumit rebellis, ex utero natus eius filius Absalon, ad eas patrem cogit angustias, ut necesse sit fuga sibi consulere, proprio discedere palatio, per maria & incerta vagari profugus. *Circumdederunt me mala quorum non est numerus.* Tantis igitur malis implicatus, ad Deum confugit. *Tu es refugium meum a tribulationibus, quæ circumdederunt me, exultatio mea, & me a circumdantibus me.* Omnes in me bella mouent, Domine, creature, tu solus refugium meum vnicum solamen, ad te recurro exultatio mea, gaudium meum, honor meus, libera me a circumdantibus me tribulationibus.

Hoc tibi agendum dum arduabili curarum robore discruciaris, dum totum mundum patris aduersarium: ad Deum confuge, coram eo prostratus ingemisce, exclama, supplica: *Tu es refugium meum &c. Erue me.* Ita Dauid ad Deum recurrit. Num illi Deus respondit? Præstitit auxilium? qua ratione tribulationibus eruit?

D. Aug. in Ps. 64. Tom. 8.

Ps. 16.

Ps. 16. 13.

Ps. 39. 13. 31. 7.

uit? disperdidit inimicos? Nequaquam, at vero præscripti illi remedium utilissimum, intellectus sui illuminavit aciem luce quadam superna, qua tribulationum illarum cerneret finem, bonum infinitum, celestemque gloriam, ad quam tribulationibus via sternitur tutissima. O quantum beneficium, si cui hoc Deus concedit, suam David declarat felicitatem; Dominus pars hereditatis mea, & calicis mei. O David, an hanc sortem credis esse prosperam? Credo: & ob hanc gratias Deo agam immortales: Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum. Magnum enim mihi cæcæ collatum a Deo beneficium, cum mihi donum tale concesserit Deo doctissime tractat D. Thomas & cum tale sit, quæ si delectum agit Deus eorum, quæ Davidi addidit exhibenda; In illi. Et in tibi dabo, & instruat te in via hac quæ gradieris, firmabo super te oculos meos. Quæ inquit, via sit qua ad gloriam tenditur & pro momentaneis laboribus requies datur sempiterna, Intellectum tibi dabo, quo de his iuste possis veraciterque diiudicare. Proponitur nobis pia D. Augustini exhortatio. Foderunt ante faciem meam sive am intendit fratres mei, si inquit ille Christianos oculos habere, nolite de rebus visibilibus (& statim) Noli habere oculos pagano-um Christianos oculos habere. Quam clare vident fide oculi illuminati? Ut oculi Divi Pauli. Quæ gloriam videri in tribulationibus Divi Bernardus verba expendit: Divi Pauli: Gloriamur in spe gloria, non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus. Ne intellexeris hanc a prima differre gloriationem, sed rationem exponit, quæ sit cur tribulationibus gloriæ spes includatur. Non altera gloriam commendatur, sed additur ubi spes gloriæ, quidem in tribulationibus spes gloriæ, imo & in ipsa tribulatione gloria continetur. Sicut spes fructus in semine sic & ipse fructus in semine est. (Quod probat elucidans hæc alia eiusdem verba) Quod momentaneum, est & leve, æternum gloria pondus operatur. Non dicit, Remunerabitur, sed æternum gloria pondus operatur in nobis. Latet gloria, fratres mei, abscondita nobis est in tribulatione, in momentaneo hoc latet æternitas, in hoc levi pondus sublimis, & supra modum, in hoc mundo regnum Dei intra nos est, thesaurus ingens in fictili vase, in agro vili est inquam, sed absconditum est. Felix qui ubi inveniit illud Oculis fidei inveniit hunc thesaurum, non secundum faciem iudicans, sed videns, quæ non apparent, &c.

Hanc hominis lugeo calamitatem, qui in pecuniis hoc tantum attendit, quod ex illis superficialia-

liter offerunt, & oculi sensusque cernunt corporales, proinde ipsas odit ærumnas, & suas sequitur voluptates: Intellectum tibi dabo, (promittit Deus) quibus illas perfereris, & sub penis gloriam; sub laboribus quietem, sub mortificatione mentis gaudium, sub morte vitam mediteris se perpetuam. Id enim asseuerat Apostolus quod in presenti est momentaneum, & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloria pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur: Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt. Dabo tibi, (adtruit Deus) intellectum, quo non iudices secundum id quod exteriores vident oculi, hoc enim est, in quo melior boni pars iusto consistit, Quod non secundum visionem oculorum iudicabit. Sed intellectu superna luce collostrato, qui finem ac coronam perfereris, ad quam nos ducit semita calamitatum. Hæc ratione adeo crescebat animus Davidi, tantoque mentis ardore suis crucem imponere humeris, ut tam exofcularetur, illa exultaret, & quo vehementior ingruerat persecutio, eo esset excitator, & quo tribulatio vehementior, eo quietior, ut præ gaudio dicat: Tribulationem & dolorem inveni. Quasi tribulatione irruentia, nos inuertet, ut illi congratulemur, ut alia quæ dicebat, Congratulamini mihi, quia inveni dragmam, quam perdidideram. His igitur ad nos conuersus, omnes exhortatur: Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. O homines compotes rationis, ne de rebus, ut animalia, iudicetis, quibus aliud non est principium illas discernendi, nisi sensus oculique corporales, quibus cum diiudicent, laboras, flagella, lectos asperiores, stricta ieiunia, mordaces disciplinas, ærumnas affligentes exhorrescunt, suisque student voluptatibus: vos vero illuminato intellectu de illis sentire in veritate, finem & exitum attendite, ad quem vos Deus creauit, qualis ille non est, ut vitæ huius bonis fruamini temporalibus, sed æternis, & hanc esse viam illa consequendi, crucem, mortificationem, labores, ærumnas, lachrymas, & sub infirmitate latere salutem, sub paupertate temporali. Paternas diuitias, & sub huius vitæ lachrymis, futuræ consolationem.

Receptior est opinio, quam certior, quæ docet operari solis lucem in quorundam oculis, quando pleno & inoffenso lumine illis irradiat. Quo tempore vir lynceus, quem hispani vocant Zaharies ambulat in ymbra, licet videat, ea tamen solummodo videt, quæ sunt in superficie terræ & quæ

Ps. 115.

2. 2. q. 8. a.

1. q. 18.

Ps. 37. 8.

D. Augu.

in Ps. 115.

Tom. 8.

D. Bernar.

ser. vlt. c.

In Qui

habitat.

Rom. 1. 1.

2. Co. 4. 17.

Isa. 11. 3.

Ps. 114. 2.

Luc. 11. 6.

8

I.
Similitu-
do.

quæ oculis suis patent; videt spinas, tribulos, ericeta, terram, quæ illi non nisi fimerum videntur: quocirca illa transiit vilipendens. Attamen luce solis illi irradiante, sub terra septem detegit feries, in profundis gurgitibus aquarum clare videt fluentem, & auri primi diuites fodinis ac thesauros absconditos, dicens: hic fistite, hic quiescite, hic terram eruite, fomite, sub hac etenim terra arida, aquas videt limpidiſſimas, & sub illis limpidiſſimis lapidibus thesauros pretiosos. Hanc nobis optat lucem, hos oculos D. Paul. perſpicaces, Lynceos, qui profunda penetrant, nec in spinarum, tribulorum, ericetorum hæreat superficie, laborum, pænarum, aduerſitatum, sed quæ sub eis latent abscondita diligentius explorent. *Domini nostri Iesu Christi Deus Pater gloria, det vobis spiritum sapientia, & reuelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri.* Eleganter ac subtiliter Apostolus, vt dicat, quod Deum rogaret, vt oculos cordis eorum illuminaret ad bonorum cælestium ac gloriæ agnitionem, illum vocat, *Deus, Pater gloriæ* quo declarat, ad cælestis, supernique boni cognitionem, nec lucem sufficere naturalem, nec creati intellectus acumen, etiam Angelici, sed quod lux requiratur superna, cælestis, supernaturalis, & splendor quidem eiusdem gloriæ: sicut ad lucem solis intuemus, nec faces, nec ignes nec candelæ, nec totius orbis sufficiunt luminaria, sed radius quidam qui de eodem procedat sole est necessarius.

Proinde idem probat Apostolus, exponens *fi-
Hebr. c. 11. dei necessitatem, dum ait: Est fides substantia ro-
rum sperandarum, argumentum non apparentium.*
Hæc necessaria est, non talis, qualis, sed viuua, illuminata, ardens charitate. Illuminet pater gloria oculos cordis vestri, luce sua superna rurali, qua finem vestrum exploretis, ac quæ sint illa bona cognoscatis, ad quæ vos Deus vocauit: *Vt sciatis quæ sit spes vocationis vestre:*

Hoc nomine frequentius appellat Apostolus Christianos: *Vocatos.* Nos prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem, stultitiam: ipsi autem vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam, Christi mysterium crucifixi Iudæis lapis est offensionis, Gentibus stultitiæ obiectum paradigma, *Ipsi autem vocatis &c.* Qui sunt hi vocati? Christiani: Vocationem primum signat effectum Apostolus prædestinationis. *Quos prædestinauit, hos & vocauit.* Ad vineæ culturam illos vocauit, quibus stipendium præ-

destinatur, Ad inopias vocauit, quos eis velci præparabat: *Vocauit nos vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam.* Hoc oro Deum & patrem gloriæ, (inquit Apostolus) vt suam vobis infundat lucem, vestros illuminet oculos, vt ea cognoscatis bona, ad quæ vos vocando prædestinavit. O quam fructuose tempus impensum, quam foret o Christiane utilis occupatio, si aliquoties imo sæpius oculos erigeres intellectus, fidei luce reboratus, attenderes diligentius, in quem me finem Deus vocauit, ad Ecclesiam? Ad quid baptizatus Christianus? quale mihi præmium offertur? quis via terminus quam ingrediatur? quæ spes vocationis meæ? quæ mihi Deus bona pollicetur? quæ mihi ob oculos gaudia proponuntur? *Quæ sit spes vocationis vestra, & quæ diuitia eius in sanctis?* Quanta gloria, charissime, ad quam te vocauit? quanta diuitia, honor quantus? num forte ad hoc te vocauit, vt auri, & argenti censibus, cumulisque ditet Indiarum? Num vt arcas offerat, gemmis gaudia præciosissimis? Num vt comitatu, ciuitatum Domino & titulis exaltet dignitatum? Num forte vt capiti coronas imponat regales, vel ter angustas? Num forte solem, lunam, & splendidissima mundi donabit luminaria? Hæc omnia nihil sunt, sordes sunt, puluis sunt: ad quæ vero te vocauit, diuitia sunt eius, eius gloria, totum eius regnum. Si diuitia conueniant possessori, si regnum conforme regi, si dominium Domino, quales erunt Dei diuitia? quale Dei regnum? quale Dei dominium? ad hoc te vocauit, vt dominum te faciat totius domus suæ, vt te regnorum suorum omnium creet regem, vt omnium te scribat diuitiarum ex ælle possessorem.

§. 4. In baptismo calorum efficitur candidati: quod Abbas Moyses docuit poni nostrarum fundamentum actionum.

Vt lateque diximus alibi de ceremoniis, quibus Sancta mater Ecclesia a Spiritu Sancto edocta vitur in administrando S. Bap-
tismi Sacramento, quodque purum baptizatum alba induit veste sacroque perungit oleo. Prima ceremonia vestis alba sumpta dicitur.

Li. de coro- dicitur teste Tertullian. ex Romanis Gentili-
na militu- bus, inter quos qui ad dignitatem aspirabat,
veste candida induebatur, dicebaturque Candi-
datus. quæ vestis eum iugiter admonerat eius
vitæ quam ducere tenebatur, morumque inte-
gritatis quæ cæteris præfulgeret, vt ait Cicero,

Ad frat- & eo ipso, quo quis dignitatem ambiebat, hac
que veste candida indutus videbatur, seipsum
adstringebat ne vile quid, aut abiectum age-
ret, aut minus ei conueniens, quod agere tene-
batur, ille qui tantam ambit dignitatem.

I.
Quid ve-
stis alba,
& vnctio
in bap-
tizis.

1. Reg. 9.
1. Reg. 10.
3. Reg. 1.
4. Reg. 9.
4. Reg. 11.

Secunda nimirum vnctionis, à populo Dei mu-
tuata dicitur, apud quæ qui in culmine poneba-
tur regio Sacramenta suscipiebat vnctionis,
quæ ceremonia primum ius dabat acritulum
ad regnum, vt patet in primâ illa vnctione, qua
Samuel Saulem vixit in regem & ducem po-
puli, deinde quæ sacrauit Dauidem. Iterum dum
Nathan Salomonem vngit: & alius Prophe-
ta Iesu. Denique qua Ioiadas sacerdos Ios sexen-
tem liniebat.

Hoc autem ad prodigium accidebat, quod
cum sapè is, qui ad thronum regum vngeba-
tur, homo esset abiectus litteris moribusque
non satis intiatu; ipsa suscepta vnctione, in
virum alterum mutaretur, tam cogitaret subli-
mia, loqueretur digna rege, cunctaque milita-
ria munera accuratissime obiret: vt exemplo
probatur in Saule, qui cum mulionem ageret,
eo cuncta eius studia ac cogitationes dirige-
bantur, quibus asinas ac patris iumenta mode-
raret: vnctus autem in Regem: *Immutauit
ei Deus cor aliud. Vt reiectis prioribus studiis
vtique vilioribus, & mateltate regia minus di-
gnis iam nihil antiquius haberet, quam ea age-
re, quæ ad Reipublice commodum faciunt, ex-
ercitus conferbere, ciuitates oppugnare, regna
subiicere, curias erigere, nihil non regum me-
ditari. Hinc illa Isaia inuitur propositio:
1. Sai. 32. 8. Princeps, ea quæ digna sunt principe, cogitabit.*
Hoc tecum agitur ô Christiane. O si lynceis
spectares oculis, ad quid te Deus vocauit in ba-
ptismatis Sacramento: quæ sit spes vocantis ve-
stre: vocauit te, ad minus nihil, quam vt reg-
norum sis rex cælestium, diuinorum, æterno-
rum, quorum comparatione cuncta mundi re-
gna etiam opulentissima puluis sunt, seoria
sunt, vanitas sunt, umbra sunt. Ad hoc candi-
da indueris veste, illorum regno. um Candida-
tus; vt hæc diu nocturne animum tuum pul-
set, ac memineis, quod talis tibi vita sit inli-
tuenda, quæ vitum decet, qui præclara med-
tatur, altiora petit, primas venatur cathedras,
Hieron. Bapt. de la Nuza. Tom. 1.

sedesque dignitatum. Quem non risum Ro-
mæ vir ille conceitaret, (vt fratri suo Quinto
scribit Cicero Princeps eloquentia, consularis
Romani candidato exponens, quæ sibi sit dein-
ceps viuendum cautione) qui candidam vestem
assumeret, qua se supremi magistratus, sum-
mo: unque graduum vrbis illius Imperialis si-
gnaret candidatum, si omne eius studium non
in aliud tenderet, quam vt stipulas per vrbis
plateas colligeret, illarum se luto oneraret, sta-
bulorum puluerem euerteret, ashelus atomos
in solis radiis apparentes exciperet volitantes?
Te S. Chriftianis vngunt oleo in corpore in si-
gnam vnctionis, qua Spiritus sanctus animam
tuam oleo suæ diuinæ gratiæ perungit, vt ait
Apostolus: in tanti muneris pignus, nimirum
Diuinæ naturæ participationis, (teste D. Petro) *2. Petr. c. 1.*
per quam verè filius Dei constitueris, & diuinæ
substantiæ gaudes participatione, qua te su-
orum ex asse regnorum assumit heredem. *Si filij Rom. c. 8.*
& heredes, &c. Vtinam hæc attenderes, vi-
nam qualis sit gloria considerares, quale reg-
num, quæ magnitudo, quæ dignitas, & tales
tux forent cogitationes, quales eius sunt, qui
regni talis ambit dignitatem; qui factus est
Candidatus, Princeps, heres talium diuitia-
rum. Quod si Principem Dominum nostrum,
Patremorum heredem regnorum cerneret in-
tentum, sollicitum, anxium quærendis auri-
chaleo, sigularum, cupidibus, acubus, & spi-
cilloum fragminibus, lignorum legminibus,
per terram volutaretur, fimetis se conspira-
ret, quid diceret? O Princeps serenissimè,
perpende cuius sis filius, qua te Deus præ cæ-
teris præuenit benedictione, vt Patris tui regno-
rum heres nascereris, regnorum inquam quibus
nulla dit ora, nulla latiora, nulla præclatiora.
Hanc miseram nostram sortem lamentabatur
Dauid, dum ait: *Filij hominum vsquequò graui
corde, vt quid diligitis vanitatem, & queritis
mendacium? scitote quia misificauit Dominus san-
ctum suum, verba hæc, Filij hominum legunt
alij ex Hebræo: Filij viri in lyti, capiunt verò
quidam hoc, quasi illis in memoriam reduceret,
quod filij essent viri illius inelyti Abrahæ: Tali
parente geniti, viri, quos Deus spe tali ditauit,
quasi filios Abrahæ benedixit, vlti quo studia,
curasque veltras impenditis futuibus, negis,
crepundiis risu dignissimis? Scitote ad quan-
tam Deus iustum euehat eminentiam; Scitote,
quia misificauit Dominus sanctum suum; quid
sit quod tibi condixerit, ad quid vocauerit?
quid pretendas? quis tuus sit finis. Hinc collige,*

quod talis tua debeat esse sollicitudo, exercitia
talia, conformes actiones. Propterea oro, *ut*
Ephes. c. 1. Deus Domini nostri Iesu Patris gloria det, &c. illumi-
16. minatos oculos cordis vestri, & ut sciatis que sit spes
vocationis eius.

10. Memoratu dignam veneror doctrinam, qua
Lab. 1. Col. 1. S. Abbas Moyses suos instruxit & ut tale pro-
lat. in. ponit Cassi. n. Collationum suarum exordium:
pricipi. erant etenim hae Collationes, colloquia quaer-
dam amica, seu discursus familiares, quibus pri-
sci Monachi se mutuo ad virtutum exercitium,
& perseverantem in Dei obsequio famulatum
cohortabantur. Abundabant Schyzae & litudi-
nes sanctissimis illis religiosis, qui eo confuge-
rant, mundi fugientes vanitatem: quoniam ali-
qui solitari vivebant, nullis terrenis comiti-
bus, sed ecclesiis stipati, in caelo quippe
corde & anima morabantur, terram fastidien-
tes; quidam autem in Monasteriis vitam age-
bant socialem, ita piis operibus, ac virtutum
exercitiis dediti, ut eorum unumquodque Mo-
nasterium caelestium apium esset studiosissi-
mum alvearium, quae Sacrae Scripturae & pio-
rum operum floribus oberrantes ac insidentes
admirandos, dulcissimosque quarumlibet virtu-
tem fauos conficiebant. Inter ceteros caput
efferebat Abbas Moyses, vir non inferior mo-
ribus quam litteris, qui licet paucis loqueretur,
singula tamen eius verba emphasim eructabat
singularem. Eius videndi cupidus Abbas Cas-
sianus, comite alio Abbate Germano viro pro-
bitate celebri ad eius cellam tendit: quocum
peruenissent, humiliter insisterunt, ut aliquod
eis edificationis verbum proponeret. Tacebat
Abbas Moyses: & quo strictius servabat silen-
tium, eo hospites advenae spiritu ardentiori
pedibus eius proculuti postulabant, ut eis ad
vitae spiritualis incrementum quandam praele-
geret lectionem, idque sacris obortis lachrymis,
ut eorum repellere non potuerit petitionem, tum
ille, nolens, inquit filij carissimi; quod quoti-
dum in mundo vivunt, ad aliquid aspirent, &
quaeque suas ita disponit, dirigatque actiones,
ut suam promoveat intentionem, & quod praer-
tendit facilius assequatur. Is qui litibus intrica-
tur, haec eius est intentio, ut lenientiam in sui
favorem eliciat, nullum propterea non movet
lapidem, quem non it intentioni suae esse neces-
sarium, consulit legi spiritos, scripta revolvit,
curias percurrit, sollicitat procuratores. Mens
ea est agricolae, ut frugiferam & abundantem
colligat messem, eoque cuncta redunt illius studia,
quatenus eam assequatur, arat, terram, rigat, se-

minat liberali manu, nulla timet hyemis frigo-
ra, nullis ab gurgitibus, nullo terretur toni-
tru, nullis caloribus otio nullo oblitescit. Mer-
cator, cuius unicus scopus est lucrum, ut illud
assequatur, res omnes officiosissime curat, quas
novit scopo convenire, mundinas frequentat,
suas habet correspondencias, iam media visitat,
mercaum inquit, pretium ac mercium in qual-
libet civitate copiam inuestigat. Nos autem
Christiani, praesertim vero religiosi nostram et-
iam habemus intentionem: extra namque du-
bium est, nos lege professionis non adstringi,
nisi praehabita intentione. Respondete mihi,
quis est scopus vester, quis omnium finis actio-
num? *Respondete mihi quis sit destinatio vestra, vel*
finis? Respondent, Nemo vertit hoc in quaestio-
nem destinatio nostra, finis noster est regnum
caelorum. Optima responsio, inquit Abbas Moy-
ses. Hanc igitur vobis praeribero lectionem, ut
vivatis ea ratione qua illi, qui talia praetendunt:
hunc vobis scopum quotidie ob mentis oculos
ponite, quem si veraciter ac sincere cognoscatis,
ac inter datis, hic quid vobis sit agendum aper-
te demonstrabit, qualesque vestras esse conveniat
actiones. Ambire regnum caelorum, & terrenis
affici ad regnum velle teredere caelorum, & viam
ingredi perditionis, sibi non correspondent, non
conveniunt. Ducis, quales, militum perpende ac-
tiones, cui scopus est regnum aliquod, obvine-
re, nec somno parcat, nec labore fatigatur, nec
periculo terretur, his per diem occupatur, de
hoc noctibus seminat; dum tacet, hanc secum
fouet voluntatem, si ad petiturum regni possessio-
nem neutiquam dormiatur, tot bella intruan-
tur, in tot pericula incuriatur, tot edatur strata-
gemata: quae non accurata opera vobis vten-
dum; ut regni illius tandem sitis possessores,
quod nobis tot praerlarissimis epithetis S. pagi-
na proponit eminentissimum. Haec consideratio
Christiano proponitur, ut primum fundamen-
tum: *Accidentem ad Deum oportet credere: quia*
est, & inquirentibus se remunerator sit. Pari pal-
6. su procedunt, Deum esse, & quod nos in hoc
mundo creaverit, ut ei serviamus ut hoc modo
nos remuneret.

Hoc medio Deus usus est, dum Abrahamo
mandat, de terra sua, quam incolabat, egre-
deretur. Hoc opus, hic labor est; ducit illum
in terram Chanaan plena difficultatibus. Quo
momento illam ingreditur, ei apparet, ac pro-
mittit. *Semini tuo dabo terram hanc.* Terra erat
frugum feracissima. Ne crederetis, quod te educe-
rim ut incognitus & obscurus lateas, pereatq, tui
nom. 11

I I.
Simili-
tudo.Hob. c. 11.
6.Gen.
12 7.

nomini memoria. Abfit. Tribulationes per-
 tulisti graves sunt & alia tibi sustinenda, ve-
 rumamen scito quod, *semper tuo dabo terram*
 hanc. Exemplo, *adificavit tibi altare Domino*.
 Primum in ea regione erectum altare: censent
 autem quidam apud Cornelium, quod omnes fa-
 miliares suos convocavit, notos ac peregrinos,
 quibus Dei predicavit magna, sibi que præ-
 stitum beneficium - vitinam hoc in te videamus,
 ve beneficiorum Dei memoriam servares inde-
 lebilem, dum tibi proponit ac sponder terram
 illam celestis gloriæ electis suis servisque præ-
 paratam. Hoc altare edificavit Abraham in
 limitaneis agris terræ Chanaan, Primum; ait
 D. Chryl. in gratiarum actionem. Secundum:
 in perpetuam promissi memoriam, eiusque
 quod Deus illi condiderat, quo vehementius
 cum excitarer, eoque suas dirigeret actiones,
 quo posteri sui terram hanc possiderent, regni
 celestis hieroglyphicum, quod nobis propria
 diligentia promittitur acquirendum. D. Petr. hoc
 vocat: *Hereditatem incorruptibilem, & incensami-*
natam & immarcescibilem, conservatam in cælis. D.
 Paulus. *Regnum immobile.* Christus: *gaudium Do-*
mini. Non te fatigat, o Christiane, noctes du-
 cere in somnes, vt tua fruatis voluptate; labori-
 bus impensisque non parcis, quando divitem
 speras obtinere hereditatē, & te cruciat vel mi-
 nimus labor, Dei regni in intendentem? Non
 lucidis hoc oculis contemplantis. *Oro Deum glo-*
ria, &c illuminatos oculos cordis vestri, vt sciatis,
¶ *quæ sit spes vocationis eius, &c.*
 (a) Perfectissime hoc exortus est D. Paulus mul-
 ta referens de quibus merito posse gloriarī de
 iis quæ sub cælo sunt, aut naturæ dotibus, de
 doctrina, de optima fide, de honore quo cole-
 batur. (a) Porro omnia abbreviatus sum, vt *stercora:*
 in comparatione eius quod ambio, sequor autem
 si quomodo comprehendam, in quo *& comprehensus*
 sum a Christo. Cuncta ad tergum reicio, & totis
 procuro viribus, vt nihil sit quod me remore-
 tur. Et quid hoc est? In quo *& comprehensus*
 sum a Christo D. Thom. tres dat expositiones;
 Harum vnam indicat D. Chrylost. A postolum
 meminisse eius, quod sibi in conversione sua
 obtigerat, dum spirans cædis ac minarum, ne-
 dum a Christo fugeret, sed & ipsum insequere-
 tur: descendit Christus de cælo, eique manus
 iniicit violentas. *Comprehensus sum a Christo,*
 quam sincere? quam serio? quantis viribus? quod
 eum dececerit, quod mutaverit, quod Aposto-
 lum creaverit. At quomodo? se ipsum Paulo
 demonstrans. *Quis es Domine? Ego sum Iesus*

quem tu persequeris. Attende qua ratione illud
 exaggeret & explanet, comprehendam & com-
 prehensus sum, tuæ conversionis historia. In quo
 & comprehensus sum, ait D. Thom. In illa glo-
 ria, qua mihi apparuit, quando conversus sum.
 Tunc quando, *Raptus est in tertium cælum*. Non
 minus quam ad tertium rapiebatur cælum, il-
 lamque ibidem intuebatur gloriam. Id quod vi-
 di, seopus meus est ac finis, quem prætendo. *Se-*
quor si quomodo comprehendam: ad illum curro,
 sicut qui fugit, vt comprehendam; quo signet
 affectum, ac diligentiam, qua finis ille prætedē
 dus. *Vnum autem, qua retro sunt oblitiscens, ad ea*
 vero que sunt priora extendens me ipsum, vt ad desti-
 natum persequor. ad bravium superne vocationis
 Dei in Christo Iesu. Triplici sentu explicat,
 quoque D. Thom. hanc locum. Primus sentus
 est: q. d. *Persequor vnum.* Omnium oblitus, ab
 omnibus oculos avertens, illos tantummodo
 desigo in præmium, quod vnicum est, ad quod
 curro, *Vnum autem hoc semper intueor.* Vide
 qua ratione curat. *Persequor, extendens me ipsum*
 Significat (interpretet D. Chrylost.) affectum quo
 currit. *Hic enim extendere se dicitur, qui pedes, li-*
cet currentes, reliquo corpore antevertere studet se-
que inclinat in anteriora, manusque protendit, vt
aliquando etiam plus spatii faciat. Sic currendum
 viro Christiano: ait D. Chrylostom. verumta-
 men quantum inter D. Paulum, & nos disceri-
 men! *Quantum inter eum, qui hoc modo currit*
& inter eum, qui iacet supinus inerte, tantum
inter Paulum & nos. O pudor, o dolor! Cur-
 rit D. Paulus, quia præmium intueatur. O quale
 præmium! *Bravium superne vocationis:* nos
 creavit, vocavit, tantus præparavit rex bravium
 tale, quo vt perfruat, misit filium suum, de-
 dit vitam, profudit sanguinem, in Christo Iesu.
 Num forte palma ramus: vae nobis, ait D.
 Chrylost. qui illud de longe intuemur, proinde
 paruum iudicamus. *Longinquitas facit, vt bra-*
uium appareat exiguum quoniam illud est? Non
ramus palma, sed regnum cælorum, regni sempiter-
na clara cum Christo hereditas, fraternitas, innume-
rabilia bona, qua verbis exponi non possunt. Palma
 illius pulchritudinem, explicari non potest: solus ille no-
 nit, qui obtinet. *Astrum præ illo, lusum est, lapides*
pretiosi præ illa pulchritudine, Interes sunt. Vidit
 hæc D. Paulus. Illo dirigendi sunt oculi. *Vnum*
autem, vt vero hoc videamus, nobisque Chri-
stus explicet, subit in montem, ternos secum du-
cens Apostolos Petrum, Iacobum & Ioannem.

D. Ch.
 Ho. 11.
 in Epist.
 ad Phi.
 Tom. 4.
 III.
 Quid
 sit seip.
 sum
 exten-
 dece
 D. Chr.
 D. Chr.

§. 5. In montem excelsum &c. *Vt bonis celestibus perfruaris secede, & similibus piscibus, qui pennulas habent, quos Deus vt mundos habet.*

I2 **S**icam Christus habeat intentionem ostendi gloriam suam, vt homines ad labores excites alacriores, ad quid (inquires) redit in montem altum segregatum ac solitariu. *Duxit illos in montem excelsum scorsum.* An suum expeditiuisset vt huic spectaculo frequentatissimam plateam Hierusalem elegisset, & diem Paschatis, aut festi celebrioris, ad quod totus orbis gregatim conueniret. An non congruentior vibs fuisset Capharnaum emporium amplissimum, quo multe variæque hominum nationes mercatus ac negotiorum causa confluebant? mercator, qui polymita sua, telas preuossissimas vendere desiderat, non eas exponit venales in deserto solitario, sed loca quarit maxime culta, ciuium multitudine inhabitata, Naui diuissimis mercibus grauida, vela non contrahit, non iacit anchoram ad præcipitii pedem, nec ad glebam decoratam, sed sistit ad frequentiam populi, & numerosum concursum nationum. Loca hæc Christi proposito minime conueniebant. Intendit cæli gloriam explicare, eiu que vel exiguas delicias gustandas proponere, ad hoc vero minime ille congruit locus, vbi suum habet mundus confabulatorium. Discrepant, quinimo & inimici sunt iurati, ac contrariis incedunt viis cælum & mundus. In mundo regnat caro, eiusque deordinatus appetitus; in cælo spiritus, res spirituales, proinde illas mundus nequam quam capit. *Animals homo non percipit, quæ sunt spiritus Dei: Dixit olim Christus Iudæis, Quo ego vado, vos non potestis venire. Commouentur, obiciunt: Quid hic vult dicere? quo hic iturus est, quo eum sequi non possumus? Respondet Christus. Vos de deorsum estis, ego de supersum sum: vos de mundo hoc estis, ego non sum de hoc mundo. Oppositam viam ingredimur: ego cæli, vos terræ non conuenimus; ego spirituales vos carnales, non conuenimus; ego sursum tendo, vos vt arbores terræ radices mittitis ad terræ inferiora, non conuenimus. Continua feruet inimicitia inter mundum eiusque voluntates, cælestesque diuitias. Amicus huius sæculi inimicus Dei constituitur. Proinde tam longissime abfunt mundi dilectores a rerum cælestium*

1. Cor. 2. 14.

10a. 8. 22.

10a. 4. 4.

suauissimo gustu, vt hunc illis Christus impossibilem statuat, dum suus promittit Spiritum Sanctum ei n'olatorum: *Mittam vobis Paraclytum &c. Quem mundus non potest accipere: quia non videt eum, nec sentit eum.* Aduentus eius capax non est, sicut nec cessat consolationum diuinitatem, eum nec sentit, nec magnificat, nec degustat. *Quid tanti facit homo sensuum delicias immerfus delicias spirituales, quibus Deus fidelem animam in oratione perfundit? Quid curat atarus terrenis arcuarum suarum diuitiis inhians, bona cælestia, quibus anima ditescit? Si Christus aduenisset delicias promittens carnales opes auri & argenti, arua, census, in hoc mundo honorum dignitates, vtique conueniret, vt loca feligeret celebriora, vrbes populosas, vt vero cælestes aperiat thesauros, mundi tumultibus excedit, ad solitaria secedit loca: non enim cæli gaudijs perfunduntur nisi qui mundi tumultibus excedunt, nec illis Deus suas communicat delicias, nisi qui terrenas deserunt vanitates.*

Diuinam Moyssi attendite historiam. Soceri sui pascebat gregem in terra Madian, vir quippe erat diuitiarum abundantia clarus. Apparere illi vult Deus, ad sui populique recreationem in figura rubi ardentis, ac expectat donec terra Madian eiusque confinibus egrediat, imo & regis viis, & gregem minet ad interiora deserti, loca secretiora. *Dum manaret gregem ad interiora deserti. Vidit cæleste mysterium, Visionem magnam.* Hic illi Deus familiariter colloquitur, suum iudicat nomen, apparet manifestus, gratiam suam, ac diuinum promittit subdidum. Indubium est o Christiane platonis Diuinum nequaquam tibi aderit sui fidum, quamdiu poteris: rum tuarum, sensuum, ac curarum greges duxeris, eos pasceus in terra Madian, id est, in mundo: Madian æternum Lugans, dicitur mundo proprium cognomen: redundat enim litibus, ac variis praetensionibus, sed hoc tibi conferet plurimum, si illos collegeris, & ad solitatum minueris oratorum, ad argulum Ecclesie seiuictum, ex quo solitudinis tempore ac sæpius de mundi fugeris officina ferraria, cuius ferri solus strepitus rerum cælestium obtrepi: recipienda consolationi. *Vacate & videte, quoniam ego sum Deus, Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus.* Paulisper vacate vt Dei gustetis suauitatem. Tu mercator conclude paulisper ruorum computum libros, & tu Legisperite sepone Bartholum & Baldum, tu quoque vix nobi-

10a. 14. 17

Exid 3. 1.

1. 1.

Solitudo

contem-

platonis

necessaria

Ps. 45. 17.

Ps. 33. 3.

nobilissime dimitte palatii tui tumultus, ac famulorum strepitum, secede. te ipsum compone, mina gregem ad interiora deserui. Ipsi sic Philosophi, vt ea meditentur, & inuestigunt: quæ terrenis subiacent oculis, aera sidera, planetas, populi fugiunt multitudinem, vbi cum euitant tumultus, petunt aua, deserta perambulant, amici solitudinis. Plato cæteris eminentior, cum orbem peragrasset, remotissimas lustrasset regiones quas refert D. Hieronymus, & philosophiæ dogmata cum iis contulisset quos nouerat bonarum literarum doctrina longe præstantissimos. Tandem Athenas appulit, vt vero de aliquibus philosophiæ disputaret axiomatibus foras extra ciuitatem egressus, emittit a viro quoddam cui nomen Academus hortum inter arborum condensa, constitit, huc solitarius secessit, vnde nomen sumpsit, Academia locus solitarius hominibus inuis solis arboribus frequentatus.

De se refert Cicero egressum se Roma fuisse vt intellectum suum ad contemplanda Philosophiæ dogmata prepararet. Hesiodus contempnans Homero, inter Poetas lætreatus quem antiquitas veneratur, cum propter raras sublimisque eius conceptus tum quod se maris flumibus immerferit, quem submeritum delphicis quasi quibusdam sui corporis humeris attolentes, euecerunt ad Promontorium fluminis vicinum Neolyceæ in Æolia, de se narrat, quod illi Musæ possum in monte Helicon inspirant, cum totus esset solitarius, ab hominum consuetudine semotus, gregi pascendo occupatus.

Dum Euripides, quem orbis totus miratur, iam esset defunctus, difficillima orta est de corpore eius questio inter Athenienses patriotas, & Regem Macedoniæ. Archelaus de se commemorat, quod vt elegantissimas illas conserberet tragœdias, seu fabulas, insulam perijt Salamiam, ac in profundum spelæum, ac solitariam sese abdidit hominibus incognitus. Etiam ipse Horatius homo licet ad venetas delicias procliuus, de se fatetur: quod Remæ commoratus, nullum posset versum, suo dignum ingenio compingere.

Si vero hoc ita sit in iis qui terreni erant, quorum mens & disputatio terrea, quanto fortius obligatis, vt te vel minima temporis mora mundi huius eripias inuictibus, eiusque confabulatio, quo distinctus, quo clarus cœlestia possis meditari, cognoscere, perferuntari.

Ad huius confirmationem profero vobis D. Chrysost. Quem sequitur D. Cyrillus. Alexand.

vbi dilucidè probatci, dona cœlestesque delicias in hac mundi Babylonia minime posse degustari, quinimò & ipsi Israelitæ Babylonica pressi seruitute, locum illum minus idoneum certauerunt cantandis, audiendisque Dei sanctissimis canticis, ac melodis: quocirca ita illos quasi admirabundos aulis interrogantes: Quomodo erat cantabimus canticum Domini in terra aliena. Ita respondit, inquit D. Cyrillus, qui diuinis exultant consolationibus, donisque recreantur cœlestibus, eos esse, qui mundo valedicentes, deserta petunt, solitaria loca quaerunt amica contemplationi.

Vt Deus Abrahamum magnificè solatetur promissis, eduxit eum primum de terra sua, cui ait: Egrede de terra tua & de cognatione tua etc. Deinde etiam domo sua in campum foras eduxit, cui ad hoc mandat: Et ait illi: suffice celum. In monte quoque solitatio ac secreto, vbi nullus viuentium oculus eum posset intueri, apparet illi, promittitque proprium dare filium: In semine tuo benedicentur omnes gentes. Dum Moyses montem ascendit ab hominum consortio maximè remotum, ostendit illi gloriam suam, domum maximum: licet autem Moyses adeo longè disunctus esset ab hominum multitudine, turbaque plebis, cum Deus nihilominus longius adhuc abstulit, montem nube contegens densissima, vt cum ne quidem, lyncei oculi videre poterent. Elias turbam deserens tumultuantem, secedit in tam profunda deserta vt quadraginta diebus illis oberrauerit errabundus, apparet illi Deus, profugum solatur, lassum recreat, cœlesti illa, qua Deus apparebat visione, Eliseus montem incolebat Carmelum, vbi cœlestibus donis fruebatur. Propheta Ezechiel (teste D. Chryst.) secedens Babylonia solitudines fluminis Chobar frequentabat: Et vidit visiones Dei. Et Daniel deserta fluminis. Quoties enim Deus, nomibilibus explicaturus famulo suo, & extra urbem, tumultuque hominum ducit, & in loco tranquillo constituit, quo nulli rebus, quæ se aut oculis, aut auribus offerant, animus interpellatur, sed liber omnino ac otiosus vacet, eorum, quæ diuinitus aperiantur, contemplatione. Hoc quoque, inquit D. Cyrillus indicauit David his verbis: Et fortes terra uehementer eleuati sunt. Terra Deos vocat fortes, robustos, præclariores sanctos, quibus Deus suæ speciem ostendit gloriæ ac uacitatis, vt Moyse, cui ait: Constitutus te Deum Pharaonis, Sanctis Pontificibus, Sacerdotibus, ac Prophetis, quos idem David nominat Deos.

Homil. de Christian. Tom. 5. Lib. 1. de 2. Quomodo erat. Ps. 136. 4. Gen. 12. 1. Gen. 15. 5. Gen. 22. 16. Exod. 19. 3. Reg. 19. 4. Ezech. 1. 2. D. Chry. De incomprehens. Dei nat. Tom. 5. Dom. 6. 10. Ps. 46. 10. Exod. 7. 2. P p p 3. E g g

Lib. 3. Offic.

Pf. 31. 6.

Ego dixi Dii estis : Sunt autem hi Dii fortes ter-
re, robusti, qui meritis suis ac intercessione
mundum valent sustinere : Illi (inquit) veho-
menter eleuati sunt : diuinis donis ac fauoribus
de terra, sed nec parum, at vehementer eleuati
his perfruuntur. Sunt, assentit Iob illa subli-
mes aquila, de quibus sic Deus : Eleuabitur
aquila, & in arduis ponet nidum suum. &c. in de
contemplatur e seam : Sunt illi, quos Deus dolu-
neat per Iliam : Iste in excelsis habitabit, muni-
menta saxorum sublimitas eius &c. Regem in
decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de
longe. Quod si obicias inquit D. Chrysof. Hæc
monachis atque Anachoretis conuenire qui se
mundi tumultibus subtrahunt, nec tibi hoc pos-
sibile, qui in ipsis mundi sedes visceribus. Re-
spondeo tibi (ait) nec tantum quidem à te ex-
postulo, hoc quoque tibi indulgeo, quod te muni-
di omnino non possis subducere vanitatibus: hoc
nihilominus adstruo, quod si celesti appetis frui
consolatione, oportet ac necesse est, te aliquan-
tisper subtrahas, solitudinem petas, ad orato-
rium tuum solitarius secedas. Ascendere non
valet Lot montis cacumen, mulieris, ac iunio-
rum filiarum onere prægrauatus præscribit illi
Deus à silitat in medio montis ascensu: e uitate
Segor aliquantulum distante à Sodomis vrbe
maledicta, vbi nec audiat, illud, quo concre-
mabatur vrbs, infelix incendium.

Iob 30. 27

Isai. 33. 16.

Hom. cit. de milit. Chry.

Hom. 31. in Euang. ad fin.

Leu. 11. 9.

Ad hoc facit, quod expendit D. Greg. quo
Deus olim studio Moysen præuenit, catalo-
gum ei præscribens animalium, autum piscium,
quibus populus vesceretur. His & illis vesceris
carnibus, sanæ quippe sunt & mundæ: nullis vero
ac istis, nequaquam, immunda enim sunt &
insalubres. Nominatim autem eum de piscibus
commonefacit. Quando pisces aduehantur in-
spice, vtrum habeant pinnulas, nec ne, si habea-
nt, audacter comede, salubres sunt, si minime,
ne per vitam tuam eos comederis, immundi
enim sunt coram me & execrandi : Omne quod
habet pinnulas & squamas, &c. comederis: quid-
quid autem pinnulas & squamas non habet coram
me in aqua mouentur, & videntur, abominabile
vobis, execrandaque erit. Hanc deterrantur
viri sancti sollicitudinem. O cælorum Domine,
num forte medicinam profiteris, vel medici tibi
attrahis officium? Quid refert pisces habere
pinnulas, nec ne? Et quid ad hoc vt censeantur,
mundi, vel immundi. Mysterium est, respondent:
non enim hoc tanto Deus studio curaret nisi
quoddam latere mysterium, quod exponunt
D. August. a D. Cyrill. b & particulariter An-

gelicus Doctor noster. c His voluit Deus (in-
quit D. Gregor. d) piscibus homines illos indi-
care; qui eius satisfaciunt voluntati, cuiusque
diuina mensura sunt: gratissima feracula, spiritu
mundissimi: illos quoque, qui tales non sunt,
sed immundi, sed reiciendi. Hoc interest dis-
criminis inter alios pisces, & non alatos, quod
illi, licet verum sit, quod communiter super
aquas repant, ac de iis que aquæ defertur, lu-
mant alimentum, quandoque tamen quosdam
extra aquas edunt saltus in aera. Vt mulcas per
aera volantes, ac eyniphes captent: quos non
saltus edunt truta, & barbi in aera: quinimo &
ipsi delphini sepius toto se efferunt corpore
super aquas. Qui verò pinnulas non habent,
continuo aquarum sordibus ac luto immergun-
tur, numquam emergunt ad altiora: vt anguilla
& alia piscium serpentum species. Pisces quippe
qui pinnulas squamarum habent, dant etiam sal-
tas super aquas solent, &c. ait D. Gregor. Porro
sunt in hoc mundo homines, vt pisces in mari,
Facies homines velut pisces maris.

Munde o mare, quot abundas piscibus? Hoc
mare magnum & spatiosum manibus illic reptis,
quorum non est numerus. Pisces vico, qui num-
quam super aquas efferuntur sed semper illi
immerguntur, etque eorum contrum ac habi-
tatio in volubro luti, homines ita terrenis his
infixa ac immergi, aquis anaristimis & præter-
fluentibus, huc illuc que ventis agitati, vt maris
fluctus vagos incertosque longe superent: ho-
mines, qui nunquam mentem, animum, curam,
que histitibus efferant superiores: hic eorum
cura, studiumque comprehenditur, in bonis, in
censibus, in lucro, in honore, in deliciis, in vo-
luptatibus carnalibus, infelices, quos vt repro-
bos Deus condemnat. Porro contemtor alios,
qui licet communiter aquis innatent, aliquoties
tamen illis super efferuntur, aliquando ad secre-
tum secedunt angulum, quasi qui de mundo
discedant, aliquando ad mentis interiora refle-
ctuntur. Danielem imitantur, qui captiuus in
meditullio Babyloniæ, tribus per diem vicibus
se ad orationem sollicitus reciebat apertis fen-
estris versus Hierusalem. Perpendunt illi, quis
sit Deus, quæ sibi à Deo concessa beneficia,
quam dignus sit, cui toto corde seruamus: quam
vilia, quam nullius substantiæ, vite præcatis
pretiosissima quæque, qua ratione inuita venti
euanciscant, quam illa bona quæ Deus se di-
ligentibus preparauit, quales diuitiæ quas mo-
do Sancti in superna illa gloria possident, qui-
bus sine villo afflictionis vestigio perfruuntur,
quæ

L. com. a. Adimant. Manich. cap. 13. & Faust. c. 7. b. L. 1. p. 4. c. adorat. in d. V. sup. 102. a. 6. ad 1. d. V. sup. D. GR. Hom. 31. in Euang. ad fin. Hebr. 1. Psal. 103. 23.

quæ salus sine vlla infirmitate tam secunda, quæ vita sine mortis memoria tam diuturna, quam breui momentanei labores finiuntur, quibus requies succedet sempiterna. Exigitur anima Christiana: *Consurge, consurge, excutere de puluere, & re, consurge.*

§. 6. Transfiguratus est &c. In oratione, Christus transfiguratur, hæc tibi figuram præstabit meliorem.

Ascendit Christus ut speciem suam ostenderet gloriæ; proinde hoc egit, ut in montibus cacumine consistens, se daret orationi. *Et cum orasset, ait D. Lucas: Facies eius vultus eius altera. Placeret hic paululum sistere, ut de orationis ageremus virtute. O quam efficax ut te mutet in virum alacrum iustitiam inuenerat qualitates. Qualis Saulus, ipso equo suo animosior ac feruor in Christum eiusque discipulos, tanto mentis ardore, ut fortissimi quibusque metum incuteret. Vocat Deus Ataman, atque: cur, festina, quare Saulus. O Domine, & hæc mihi præcipis? An non ille leo carnivoros, tygris crudelissima in te tuosque alumnos? Vade securus esto, jam mutatus, jam est transfiguratus & ouis in cænes mitiorum, & qui vas erat, futuro ac rabie superfluens, mutatus est in vas gratiæ & electionis. Quis huius auctor mutationis Domine? Ecce cum oras, hæc cum oratio transfiguratur; hæc te quoque transmutabit, ex luxurioso cultum efficiet, ex superbo humilem, caelestem ex terreno vitam vel paululum impenderes orationi, sursum tuas dirigeres cogitationes, sursum corda, te Dei siteres conspectui, eius celsitudinem, maiestatem, bonitatem infinitam, accepta beneficia, debitam gratitudinem, mundi vanitatem, vitæque reuolueres breuitatem, quam longè alius ex oratione prouenies.*

Sublimem consueverunt Græci D. Pauli philosophiam his verbis comprehendam: *Nos autem reuoluta facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur.* Notant eorum aliqui verbum *speculantes* in Græco haberi *inspeculantes*, ut aduertit D. Gregor. Nyssen. verbum factum, prudenti compositum consilio, ad caelestium mysteriorum declarationem, significat autem, ad modum speculi respicientes. Sumitur à speculo metaphora, quod solis radiis expositum, illos ita ad viuum in se recipit, ut solis figuram præ se ferat, sic, ut in solem ipsum mutatum

esse videatur. Hoc nos (inquit Apostolus) agimus. Nos ipsos ut specula, De conspectui opponimus solis celestis, cuius consuleramus celsitudinem, maiestatem, bonitatem, ac gloriam, inde concipit anima nostra esse quoddam diuinum, ut in Deum ipsum transfigurata esse videatur. Tangit hic Apostolus historiam Moysi qui cum esset in monte Dei conspectus expositus, solis splendidissimi, in facie eius, tanquam in speculo eo modo diuini recipiebantur radii, ut totus sol tam lucidus appareat, ut eum humanus oculus nequiret intueri, essetque omnino necessarium, ut vultu Moysi facies contegeretur alioquin non conspicienda. Hinc in vitis Sanctorum legimus, quod multoties in oratione, & per illam, splendidi instar solis apparent. Ita facies olim apparuit D. Stephani stantis inter Scribas & Pharisæos: *Videbant enim faciem eius, tanquam faciem Angeli.* Talis & vita est D. Petri facies dum cruce pendulus moreretur. Seraphim etiam illi terrenus D. Franciscus virtus est à fratribus ut flammeo subiectus curru per aera.

D. Dominicus tantam saepe numero lucem vultu suo emittebat, ut eum oculi mortalium fixa acie non possent intueri, D. Vincens Ferrarius aliquoties tanta perfundebarur luce, ut noctibus mediis eius cubiculum illa tantopere illustraretur, ut lucem e. h. d. meridianam, pro ut heri diximus. Hic orationis & cum Deo communicationis laudatur effectus & sicut immisum fornacis ferrum, in ignem transformatur, sic per orationem homini esse quoddam diuinum communicatur, & caelestes imbibe qualitates. Orante Christo in principio quando se mundo manifestauit, teste D. Luca Evangelista: *Apertum est eorum, & descendit Spiritus S. corporali specie, sicut columba in ipsum, & vox de caelo facta est: Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi.* Etenim in oratione nobis caeli reuerantur, & in animam nostram bona illabuntur caelestia, quibus & pater & Filiius & Spiritus S. diuina personæ. Modo vero orans transfiguratur: & in figura gloriosa manifestus apparet: quidam asserunt S. S. Doctores hæc de nocte contigisse: pro more enim suo Christus noctibus oraturus secedebat, & orationi intentus in multam lucem petoabat: *Erat permotus in oratione Dei.* Opinatur D. Chrysol. *Lu. 6. 12.* Media luce contigisse, & idem sensu at anti-Hom. 37. quos D. Ephrem, cui consentit D. Basil. Seleucus in Matt. Episcopus, ut discrimen ostenderet claritatis hominis corporis sui, a solis claritate, cuius splendor e. transfiguratum hoc Christi fulgore, tenebræ censebantur. *Ref.*

14

Luc. 9. 19.

Mat. 9. 11.

2. Cor. 3. 18.
Orat in illud Tom. ipse filius.

Mat. 6. 1.

Luc. 3. 21.

Lu. 6. 12.

Hom. 37.

Mat.

Ref.

Resplenduit facies eius sicut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. In S. Scriptura illud album dicitur, quod splendet, splendor enim ex abundantia lucis nascitur, & inter colores, color albus plus ceteris est receptivus lucis, proinde indicat, quod Christi vultus vt sol splenduerit, vestimenta autem eius fuerunt alba & splendida quod alius dicit. Euangelista: *Vestitus ejus albus ac resurgem.*

Luc. 9. 29.

§. 7. Christus se transfigurat, suavum demonstrans radium divitiarum, sed sub humanitate abscondit arum.

15

Hoc mysterium paucis enodemus: Publico hoc omnes approbant suffragio, quod cum in omnibus Christus eluceat admirabilis, in cogitationibus, verbis, operibus, vita, miraculis, passione, morte, resurrectione, ascensione, ac proinde eiusdem, epithetum, ac cognomen, quocumque eum modo consideres, futurum prædicat: admirabilis: *Vocabitur autem nomen ejus admirabilis*: attamen singulari quodam modo in sua dicitur conceptione admirabilis; ita planis apertisque verbis fatebatur Angelus Gabriel, qui præ ceteris huius mysterii præcellit cognitione, veique inter caelestes spiritus electus, huius mysterii Annuntiator ad virginem Mariam. Dum enim caelorum regina de mysterio inquirat. *Quomodo fiet istud*: eam ad spiritum sanctum remittit. *Spiritus Sanctus superueniet in te.* Quo 3. p. 9. 30. declarat interprete D. Maximo apud D. Thom. 4. 2. ad 3. se huius mysterii non capere celsitudinem: quod sic esse credimus: in hoc quippe mysterio coniunxit Deus duo maxime in se se distita, quæ cum essent talia, vnum alterum non consumebat, quinimo potius, vnum alterum contegebat. Hæc autem fuerunt, Diuinitas ignis consumens: *Deus nosse ignis consumens est.* Et humanitas palea & totum: *Omnis caro fennum: Quæ coniunctio ignis ac paleæ? Vbi ignis suo intensissimus ardore, paleam omnino inuadens illam non consumat, sicut nec in tubo Moyssi, quin potius flamma eius, ac splendor, palea conteguntur.* *Deus lux est.* Homo vero umbra: *Fugit velut umbra.* Coniunguntur sol & umbra, nec umbra deficit, quinimo contegit vmb æ obscuritas, solis claritatem. O admirabile mysterium.

15. 9. 6. 48

Luc. 1. 35.

3. p. 9. 30.

4. 2. ad 3.

Deut. 1. 4.

15. 9. 6. 6.

1. Ioan. c. 1. 5.

Iob. c. 1. 4. 2.

15. c. 32. 1.

sermones suos. Ita legunt Septuaginta Sermo in S Scriptura, significat non solum modo verbum sed etiam rem. Vt dixit Christus diabolo: *Non in solo pane vixit homo, sed in omni verbo &c.* q. d. Non est Deus alligatus pati, vt hominem sustineret, sed qualiter re voluerit, poterit illum enutrire. Deinde significare vult Propbeta, vt aduertit D. Hieron. q. d. Vos præmoreo, adueniet Rex, rerum suarum ingens absconditor. secum aduehit quidquid boni, diuitiarum, excellentiæ, celsitudinis ac potestatis habet: attamen hæc omnia abscondet. Hoc egit in sua mysterio Incarnationis. Secum omnes suas contulit diuitias, spiritum suum in carne nostra gloriam suam in doloribus nostris, in nostra paupertate, diuitias, in nostra temporalitate, suam æternitatem, in nostra exiguitate. suam celsitudinem suam omnipotentiam, in nostra nulli potentia, suam fortitudinem, in nostra infirmitate, proinde hac de causa eam atterere considerans idem Propbeta, ait: *Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel saluator.* O latens mysterium! *Mysterium absconditum à se. lis.* Num quis vnquam diuitiarum opulentus diuitis? Num quis vnquam talis omnipotentia potensissimus? Num quis vnquam Deus veriori Deus diuinitate? Num quis eminentiori gloria sublimior? Ex altera parte, num quis illo pauperior, qui vbi caput suum reclinat, non habet? Num quis mortaliū, morte hinc discessit dolore sote? quis illo paucis afflictior? Hoc Christi mysterium veneramur, inuenis, omnem coh credimus gloriam, exterius omnes mundi dolores: interius omnes stupemus diuinitatis diuitias, exterius extremam paupertatem, inuenis totam colimus Dei beatitudinem, exterius totam hominis mortalitatem. Hoc erat illi familiare. Hoc autem quod hodie agit admiramur, permittit enim vt foras prodeat ista gloria quæ latebat intus abscondita, & sicut qui soluit aquarum retinacula, seu cataraclas, quibus suspensæ detinebantur ne defluerent, ita modo locum cedit, vt ex anima in corpus defluat splendor maiestatis, aperteque talis videatur, qualem nobis describit Euangelista.

Huius mysterii vel punctum olim Deus Iob exposuit admirabili prolixo hieroglyphico, illi proposito dicens: quod die quadam totum vellet mare colligere in vnum. illudque pannis involuere, eo planè modo quo pusto fascioli s involuuntur, ac tam strictis illud nodis constringeret, vt tota maris vnda, licet immensa, ne gutta quidem vel vnica dilabente, panniculis illis com-

1. Cur Christus dicitur esse Deus absconditus. Mat. 2. 4. q. d.

15. 9. 11. Co. 1. 26

11. Allegoria

illis comprehenderetur; cum verò his panniculis tota aquarum immensitas comprehendere-
 retur, illi nihilominus, & viderentur & essent
 adeo sicci, quasi ne vel aquæ guttula illis ob-
 volueretur. *Quis conclusit ostium mare, quando
 erumpēbat, quasi de vultu procedens, &c. & ca-
 ligine illud, quasi pannis infantia obvoluerem? &c.*
 Quid illo mirabili mirabilis? An tibi sit pos-
 sibile vel vnam aquæ linteum involuere: eam-
 que ita strictim feruare, vt ne vel minima gut-
 ta despumer, sed & ipsum linteum maneat ab
 omni humore siccum? quàm igitur difficilium
 multo foret vnius fluminis aquas colligere, cas-
 que exiguo concludere panniculo? Et quod omnes
 excedit & vires & fidem, totum Oceanum?
 Hoc diuinæ fuit opus omnipotentis. Mare, ip-
 sa diuinitas, mare, abyssus, infinitæ substantiæ
 pelagus, diuitiarum, & inipotentiæ, gloriæ, ac
 fortitudinis Oceanus. Totum hoc immensum
 obvoluit nostræ pannis humanitatis. *Verbum ca-
 ro factum est. Viden' puerulum illum? istam
 exiguitatem? Illud corpusculum? Noueris, ait
 D. Paul. quod in eo inhabitat omnis plenitudo di-
 uinitatis corporaliter. At tanto prodigio, vt cum
 possideat anima totam beatitudinem, cœlestem-
 que gloriam, & in illo corpusculo totum con-
 cludat diuinæ immensitatis Oceanum, in illis
 tamen corporis fasciis ne gutta quidem ap-
 pareat huius gloriæ, diuitiarum ac Dei celsi-
 tudinis: quinimo, doloribus, siti, fame, cæteris-
 que corporis ærumnis oppleatur. Hoc autem
 hodie concedit, vt quasi per huius panni po-
 ros effluat gatta quedam illius maiestatis, illius
 gloriæ mimus atomus, quo D. Petrus ita sibi
 plenissimè credidit satisfactum, vt amplius ni-
 hil sibi desiderandū possit, superesse iudicaret.*

§. 8. Resplenduit &c. *Concepit Christus in
 carnem suam desueret Diuinitatis sua splen-
 dorem, quasi qui cortinas arca contraheret.*

IN hanc sententiam declinat D. Ambr. quod
 nobis Iob huius profundissimæ Theologiæ
 proposuerit articulum, idque verbis profun-
 dissimis, quæ D. Ambrosius censet prophetiam ad-
 mirandam, quibus hic S. Patriarcha declarare
 voluit mysterium Incarnationis: *Qui commouet
 terram de loco suo, & columnas eius concutimur,
 qui præcipit soli & non oritur, & stellas claudit,
 quasi sub signaculo. Ecce Mysterium Incarnatio-
 nis; commouere de loco suo terram, cœlestes
 concutere columnas, soli præcipere ne oriatur;*
Hieron. Lanuza Bapt. de Tom. 1.

& stellas ita occultare, vt velut sub signaculo
 conclusæ esse videantur. Locus terræ infimus
 est, imò ipsum centrum quare & ipsa reliquus
 est inferior elementis. Rapiam eam Deus, & ad
 cœli sustollit altiora. *Qui commouet terram de
 loco suo. Terra nostra est humana natura, de se
 infima, vilis & creaturarum omnium miserrima:
 illam rapit Deus, & ad cœli tollit altissi-
 ma, ad ipsam Dei celsitudinem illam vniens
 verbi Domini hypostasi: Quò alius euehi non
 potest, adstruit D. August. & illa quidem nostra
 humanitas. quæ ex se ad ima descendere de-
 buerat, proprio sibi supposito innixa, assumitur,
 extollitur, vt diuino verbi supposito inhæreat,
 & ad supremam celsitudinem euehatur. Hoc
 Dei tanto miraculo cœli concutit nunc colūmæ,
 ipsimet Angeli perterrentur, dilucidè hoc Ga-
 briel Angelus virgini Matri declarauit, dum illi
 ait: Ecce concipies in vtero, & paries filium, &c.
 Et filius Altissimi vocabitur. Visceribus tuis, ac si-
 nu virginali, concipies filium, cœlorum Domi-
 na, in quo humanæ naturæ humilitas euehetur,
 & filij Dei celsitudini vnietur. Opus autem
 hoc erit tale, vt cæteris absconditum sit Ange-
 lis, soli Spiritui S. vt eiusdem auctori, reserua-
 tum. Sublata ad cœlum, terra, cœlestes, diui-
 nasque adipiscitur qualitates, esse diuinum, di-
 uinam subsistentiam: solem habuit, ac stellas, e-
 leuata etenim humanitate ad verbi æterni sub-
 sistentiam, naturaliter iam conseqnebatur glori-
 a, ac in anima beatitudo, simulque dotes su-
 pernaturales. Nec hoc tacuit D. Ioannes vt no-
 tat D. Chryl. *Verbum caro factum est, &c. & vidi-
 mus gloriam eius, gloriam quasi vnguenti à Patre
 plenum gratia & veritate. Dum filius Dei homo
 factus est, factus est & homo filius Dei, proinde
 eum consequitur plenitudo gratiæ ac veri-
 tatis. Porro præcepit Deus soli ne oriatur, &
 stellas vt abscondantur & quasi sub sigillo con-
 cludantur: Qui præcipit soli, & non oritur, &
 stellas claudit, &c. Hoc est, vt soli iste gloriæ
 in anima delitesceret, nec foras in corpus e-
 rumperet conclusus ac contactus nostræ mor-
 talitatis ac passibilitatis velo: ac stellæ itæ, do-
 tes animæ exterius non apparent nec in corpore
 viderentur: vnde Christus sic vixit in
 hoc mundo, vt nec radij solis gloriæ suæ pro-
 filirent, nec dotium animæ claritas effulgeret.
 Hodie verò soli locum ac facultatem concedit,
 vt serenus oriatur, claritatis suæ radios emit-
 tatur adeo fulgidus, vt ex illis: Resplenduit facies
 eius sicut sol, vestimentum autem eius sicut
 candidum, &c. Applaudite mysterio.**

17 Aliã quoque huius mysterij figura, nobis Deus præfuit in fabrica loci Sancta Sanctorum, quam Deus ita sibi disponendam arrogauit, ob multitudinem sacramentorum, quibus abundabat, vt nullus mortalium hoc fiderit ingenio, nec quidem intellectui cõlitum, sed soli suæ sapientiæ. Ille ipse eam delineauit, ipse propria manu descripsit exemplar, ad eius constructionem duos suã diuinã omnipotentiã elegit officiales sapientia supernaturali imbutos *Ad faciendos opera abietarij, pummitarij. Beseleel & Ooliab.* hoc autem opus ad quod eos elegit erat: *Sancta Sancto. non.* Hebræi vocant: *Sanctitas Sanctitatum.* Locus enim erat supernæ conueniens sanctitatis, quæ Deo propria est, vbi singulari quodam modo ipse appareret in arca auro obtyzo contexta, ac in sacrosancto propitiatorio, nimirum tabula ex auro primo, mundo, & splendido, vt ignis carbunculus esse videretur. Præcipit inter diuino consilio, vt velum texeretur, ex hyacintho, cocco bis tincto, purpurat, & bysso mira varietate intertextum: *Opere artificij doctissimi facies illud picturus.* Erat autem velum illud pretiosissimum & ceteris partibus, quibus tabernaculum tam multitudine, quam excellentia radiabat, ex Dei præcepto constructis, longius eminebat. Vnde à D. Chrysoft. vocatur: *Valde pretiosissimum.* Hoc velo tegebatur locus Sancta Sanctorum: At vero mandauit velum illud fluidum fieri suspensum inter duas columnas ex serim ligna incorruptibil, vnicuius iunxerunt: quia licet communiter, & quasi semper locus ille Sancta Sanctorum hoc velo contegeretur, voluit tamen vt quandoque hæc cortina seu velum contraheretur, quo propitiato ijs splendor, ac maiestas & gloria arce forederis, de foris hominibus appareret, ad suorum solamen amicorum, Magnificat hæc fabrica sacramentis, (vt assent D. Cyril Alex.) tamq, viuum & clarum eorum est hieroglyphicum, quæ Deus esset operaturus, vt multa non indigeat intellectus speculatione, ad sui cognitionem. Omnes fatentur, quod Sancta Sanctorum, seu Sanctus Sanctitatum significabat Christi diuinitatem, diuinam personam, fontem & omnis principium sanctuaris. Velum, aperte satis declarat Apostolus Christi purissimam carnem, ac sanctissimam humanitatem. *Per velamen, id est, carnem suam.* O quale velum artifice illo Diuino Spiritu sancto contextum, ex puriori sanguine virginis, quæ eorum, solemque puritate superabat! Velum intertextum mille abiectis, polymitariis ac

Exod. 35. 36.

Exod. 2. 26. 31.

D. CHR. Tom 3. Hom 2. de cruce. c. 14.

Lib. 10. de adorat.

Heb. 10. 20.

plumariis, tot, quot Deus habet, gratis, donis, & cõcelsibus splendoribus elaboratum. Hoc carnis velo Diuinæ personæ Sanctuarum tegebatur absconditum. Ita explicat D. Ioannes, primo sanctuarij propitiatoris maiestatem: *In Iohn. 1. 1. principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, &c.* Statim autem appendit velum quo tegatur: *Et Verbum caro factum est, &c.* Ita vt sub illo velamine, occulta tegetetur, gloria maiestatis, celsitudo, splendorque Diuinitatis, ac eius animæ sanctissima beatitudo: ita præcinerat vates Isaias, quod eum & cognoscerent, ac iudicarent, quotquot essent conspecturi. *Te adorabunt, teque deprecabuntur: Tantum ne in te est Deus, & non est absque te Deus. Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel Saluator.* At vero mirabili disponit ingenio, vt velum illud sit fluidum, quod aliquando contrahatur, & ad amico. um suorum solamen concedatur, vt eius pulchritudinis ac rutilantis maiestatis radius quidam appareat, ad hodierni mysterij dilucidationem: expediebat enim vt Christus infirmitatis, ac passibilitatis corporis eo traheret cortinam, ac radius quidam gloriæ in eius animã interius absconditæ de foris elat. eret, oculoque perstringeret amicorum, quo viderent quã Christus intus gloria frueretur, in diuinæ suæ pietatis testimonium, quodque talis esset, quam suis sequacibus promittebat. Hoc hodie legimus, quod *Resplenduit facies eius sicut sol vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.* q. d. Vocauit vos, *Sequere me:* Vobis prædixi, quod me præcederem, & viam crucis, laborum, ac arum earum ingredientem, per eandem viam si quereremini: Ne timeatis tristem ac aduersam fore sortem vestram, licet enim pauper, abiectus ac mortalis filii, diuitias tamen ac gloriam tantam possideo, qualem videris, nis qui me præcurrentem sequuntur destinam ac ab æterno preparatam.

§. 9. Transfiguratus est. Transfigurauit se Christus transiens de figura matris ad figuram Patris.

PRo veteri mea consuetudine mysterium hoc explico conformiter doctrinæ D. Augusti, ac Chrysoft. Transfigurari proprie significat, transire de vna figura ad aliam. Ob hoc Satan ait D. Paulus *Transfigurauit se in Angelum lucis.* Hoc est, inuenit ac mutat figuram suã, quæ cum sit Angeli tenebratũ, assumpsit eam, quæ

I. Ioh. 1. 1.

I. Ioh. 1. 1.

18

2. Cor. 11. 14.

quæ propria est Angelo lucis. Hoc supposito, Christum transfigurari nihil aliud est, quam transire de vna figura ad aliam: intellige Christum habere duas figuras, vnam Patris, Matris alteram. Aeternus Pater ante coeli creationem, terre, Angelorum aliarumque creaturarum productionem ab aeterno sui ipsius produxit figuram sui Diuini intellectus penicillo sibi proponens, vt exemplar diuinam suam effen. iam. Hæc figura, Verbum est æternum, quod D. Paul. eo modo depingit: *Qui cum sit splendor gloriæ, ac figura substantiæ eius. Pater, quales metaphoræ: Splendor Christus paternæ gloriæ. Sumit, ait D. Aug. metaphoram à sole, qua propter ne imaginetur neue dicas: quod si pater eum generet seu producat, ex se, debet pater esse prior: quia solde seipso producit, gignit, & emittit lucis radium; sed nec ob hoc est luce prior: quia tam senex est radius splendoris solis, quam ipse sol, & sicut radius de ipso procedit sole, sine vlla solis, aut corruptione aut alteratione aut substantiæ solis diminutione, ita ex Patre æterno Verbum procedit æternum. Addo, *Figura substantiæ eius.* Inter nos, figura quam de te pictor effragit, non est vestræ substantiæ, sed accidentium tantum, nimirum magnitudinis, qualitatis, pulchritudinis, colorum &c. nec tuæ sapientiæ, potentia, animi, & minus adhuc tuæ substantiæ, quæ de pingi nisi per accidentia, non potest. At hæc figura, quam Pater æternus efformauit, est figura substantiæ: quia in ipsa representatur ipsa Patris substantia, perfectio, potestas, sapientia &c.*

Hoc quoque descripsit mira quadam metaphora David, in illo psalmo mysterioso, quo mysterium hodiernum explicauit: *Eructauit cor meum verbum bonum.* Terminus est hic, vt ait D. Aug. qui tantæ celsitudinis videtur inconcinuus, puritati dissonus ac inconueniens maiestati: *Eructauit cor meum verbum bonum:* at sua inopia grossitie, iopidine declarat hoc tam grande mysterium: vt enim ructus procedit de plenitudine stomachi, & quidquid in stomacho lætæ redolet (parcite verbo) Ita verbum æternum, de diuini intellectus procedit plenitudine, & quæ in eo sunt omnia nouit; quia in se concludit idem esse substantiale, idem velle, idem posse, eandemque bonitatem.

Col. 1. 15. Ecce tibi prima figura, quam habet filius Dei, atiamen hæc est inuisibilis: *Qui est imago Dei inuisibilis, primigenitus omnis creaturæ.* ait Apostolus. Quod medium, vt cum videamus, nobisque liceat cum eo conuersari? Assumpsit

aliam figuram visibilem, quæ nostris oculis posset esse visibilis: hæc illa est, quam in ventre virginali sanctissima suæ matris assumpsit, factus homo, vt dicere possit illud Salomonis: *In ventre matris mee figuratus sum & ero.* Patet enim factus expressit has duas figuras D. Iohannes, quibus suum exorsus est Euangelium: *In principio erat Verbum & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Ecce prima figura, quam habet Verbi æterni ac paterni conceptus, secundum quam à Deo procedit, quod cum ita sit, eam eo modo habere necesse est, vt proprie dicat Ecclesia: *Deum de Deo, lumen de lumine, D. um verum de Deo vero.* Ve vero figuram illam videamus, assumit aliam carnis: *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* Viuens Christus in hoc mundo matris figuram gerebat omnibus aperiens ac patulam, quæ Patris æterni figuram obuoluebat. Diuinitatem suam, quam ex Patre habebat, humanitate, quam ex matre sua assumpserat: diuitias quas inde detulerat, paupertate, in qua hic erat natus, gloriæ maiestatem, quæ eum Pater generauerat, infirmitate ac poenis quibus ex matre natus processerat: *Et primam vocem similem omnibus emissit plorans.* Quam abscondita illa Patris figura, hac materna? In tantum vt etiam lyncis oculis perspicaces aliquantulo eum tempore quasi non agnoscerint. *Non est species ei neque decore, unde vocem reputauimus eum.* Quid igitur erit Christum transfigurari? Transite de figura matris, ad eam quæ est Patris: vt ille, qui se filium ostendebat hominis, id est qui de virgine sanctissima natus erat pauper, afflictus, doloribus oppletus, appareret filius Dei, id est gloriofus, potens, diues, illustis, adeo vt facies eius resplenderet sicut sol, vestimenta autem eius alba sicut nix. Quinimo & modo eum Pater agnosceat vt filium sibi connaturalem, & voce de celo dilapsa clarissime testatur. *Hic est filius meus dilectus.*

Eu Christum in duobus montibus, distinctè ac dilucidè has binas figuras exprimentem, in monte Caluarie & in monte Thabor. In monte Caluarie matris figuram ostendit, sic vt nunquam clarius, & veram esse ostendit humanitatem, verum se esse hominem, mortalem, passibilem, & in ea paulo ante figura illum populi o Pilatus exhibuerat. *Ecce Homo.* in ea quoque eum attenderat Hieremias. *Homo est, & quis cognosceat illum?* Ita legit D. Aug. & ad rem nostram ita exponit: *Non videtur in eo nisi hominis figura.* Hanc illud elicies mysterium, cur in hoc monte videatur æternus Pater ab illo quasi sic recessisse vt dicere poterit: *Deus meus, Deus meus vt quid dicitur.*

Quæ sit figura Matris. Sap. 7. 3. 19 D. In. 5. 3. 2.

Sap. 7. 3.

II.

Quæ sit figura Matris.

Sap. 7. 3.

19 D.

In. 5. 3. 2.

Ioh. 19. 5.

Hic. 9. 17.

L. 13. cont.

Enst. 1. ap.

8. & l. 22.

cap. 4. 02.

Matt. 27. dereliquisti me. Mater vero tam propinqua, & patens, vt eam viderent omnes: *Stabat iuxta crucem mater Iesu.* Conuenit quippe fonti ruuulus. *25.* Humanitas hæc ac hominis figura de virgine matre procedebat, ea autem hora, quâ huius clarissima daba: signa, optime suadet ratio, vt ibi & mater ipsa videatur.

At modo in monte Thabor, apparet, ac discooperitur figura, quam habet ex patre, & ob hunc actum, credunt Doctores Sancti, quod dixerit D. Ioannes, qui testis adfuit ocularis. *Vidimus* *Ioan. 1. 14* *gloriam eius, quasi unigeniti à Patre.* Rationi congruit, vt ibi Pater appareat, & riuus ille fonti suo ita proximus coniungatur, vt eum digito demonstraret: *hic est filius meus dilectus, &c.* Exhibuit se filium hominis, gloriæ Dominum, opum celestium heredem, quas & libere se sequentibus possit polliceri.

Hoc est se transfigurare, specialiter secundum aliquorum Theologorum opinionem, qui ingenij sui acumine docent, quod ille vultus Christi splendor, & corporis claritas ac vestium albedo, non tantum ex animæ gloriâ procedebat, quantum ex personæ Christi diuinitate, cuius diuinitas realiter suum esse ac subsistentiam communicabat, nedum animæ, sed & corpori: vnde dicere licuit Apostolo. *In quo inhabitat omnis plenitudo Diuinitatu corporaliter.* Ita quoque intellexerunt plures Sancti: D. Greg. Nazianz. a D. Epiph. b D. Leo. c Papa & particulariter D. Damasc. d cuius vobis verba conscribo: *Non externè corporis gloriâ accessit, sed internè, ex Dei uerbi Deitate, modo quodam omnem sermonem excedente ipsi personaliter unita.*

d Orat. de Transfig.
D. DAM §. IO. Concessit, vt anima gloria desueret in corpus, sicut aqua Iordanis.

20 *Epist. 56. ad Dioc.* **M**odus exponendi hoc mysterium, vulgarior, fundatur in doctrina D. Aug. Ex anima gloriosa naturaliter resultat in corpus quædam huius gloriæ participatio: sicut enim anima, quæ in esse naturali corpori inest, illi communicat vitam, motus ac vires naturales: ita quando eidem inest in esse glorioso, hanc eidem communicat gloriâ: velut accensa candela in medio lucernæ crystallinæ, lucem suam ac splendorem crystallo impertit, vt sol splendidissimus esse videtur. Ita quoque continget in die iudicii, quando iustorum animæ corpora sua reintrabunt, illisque vniuentur: cum sint illa velut accensa luminaria, essentialis gloriæ luce præ-

fulgidæ, eam corporibus suis communicabunt, vnde tanto splendore resurgunt, vt dicat de illis Christus: *Fulgebunt iusti sicut sol, in regno patris eorum.* At verò in Christo continuum erat miraculum, quod tota eius vita perseverauit, & hoc illud esse dicimus, quod ab instanti suæ purissimæ Conceptionis eius anima tanta præfulserit gloriâ, quantâ & hodie. Hac de causa Hierem. de ipso loquens in sua Conceptione vocat eum virum: *Femina circumdabit virum.* Qua phrasi iuxta mentem D. Pauli, significat beatum: qui enim beati sunt, illos viros vocat perfectos: *Donec accurramus omnes &c. in virum perfectum.* Quinimo & ob eandem rationem in mundo degeus Christus de se ait: *Qui descendit de celo filius hominis, qui est in celo.* Licet autem ex re, natura, & necessaria consequentia, gloria hæc corpori esse participanda: sicut reuera, quando tu sinu tuo carbonem contines ignitum, calor vestibus communicatur: vt enim quid impossibile querit Spiritus S. *Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta eius non ardeant?* Abscondebatur tamen hæc gloria, omnino repressa intus in anima, nec quidquam eus corpori conferebatur, quocirca anima tam gloriola, quam hodie viuunt in celo, vivebat in corpore mortali, passibili, doloribus, poenitque subiecto.

Omnes loquuntur fluium Iordanis de monte Libano profluentem. Naturalis ac necessarius erat eius cursus impetuofus ob aquarum copiam ex monte defluentium, per valles & arua humilia: vt verò Deus liberum aridumque transitum præberet filis Israhel ad terram promissionis, nouo miraculo aquas repressit, vt desuper fluentes in parte coningerentur superiori: quod ita 5 pagina describit: *Steterunt aqua descendentes in loco uno, & ad instar montis intumescerunt, apparebant procul ab urbe qua vocatur Adom &c. qua autem inferiores erant in mare solitudinis, quod nunc vocatur mortuum, descenderunt, vsque quo omnino desierunt.* Ecce fluium Iordanis, ecce Christum, cuius essentia procedit de monte Libano, de Patris intellectu, velut aqua limpissima, de fontis origine: *Ego sicut si aqua dicitur exiit de paradiso.* O fontem, quem illuminatis vidit oculis Rex Propheta: *Apud te est fons vita.* Hanc ipse sitiebat aquâ, velut ceruus consolus frigidus quæ, vt vndas, & eius vehementiori atdebatur desiderio, quam cisternæ Bethleemice. Hanc præoptabant Prophete, hanc sancti postulabant: ad ariditatis mundi irrigationem, multo salubriorem quam illa, quæ terram a idana tempore

tempore vatis Eliaz inundavit. Fons hic cœlestis verbi Divini, de Patre scaturiens, eo instanti, quo se nostræ coniunxit humanitati, aquas suas divinas cepit profundere, vt per terram fluerent nostræ humanitatis; & primo quidem, illas in parte effudit natura superiori, animæ sanctissimæ gratiam infundit cœlestem, perfectam gloriæ lucem, integram cum summa plenitudine beatitudinem. Sed quia nobis transitum parare decreverat ad gloriam per carnem suam ab omni labe purissimam (*Quam intulit nobis vitam per carnem suam.* inquit Apostolus) hoc statuit ac voluit, vt aquæ gloriæ cœlestis in parte superiori suspenderentur, ac iustar montis intumescerent, vt longe superaret excederentque montes quoslibet altissimos, id est spiritus Angelicos: maior etenim fuit gloria, quo divina illa anima resurgebat, quam omnium Angelorum simul: pars vero inferior carnis ac corporis sicca erat, vt nec gloriæ guttula commaderet, sed pœnis, d. foribus, fame, siti, mortalitate, gravitate exaresceret.

gens hoc miraculum ostendit Deus Moyfi in monte, ignem ardentem, flammæ voraces in rubo illum peruadentes, nec tamen vel vnam spinam consumentes. Iure optimo vocavit illud Moyfes visionem magnam: *Vadam Ep. v. d. bo visionem hanc magnam, quare non comburitur rubus.* Et quis non admiretur, quod ignis tam efficax ardeat rubum, illum omni ex parte penetret, sed nec eius spinas consumat? cum quam primum ignis rubum incendit, ipsas ilico spinas exurat, vtique magis dispositas, ac aridas, vnde vulgaris est hæc S. Scripturæ phrasis; *Exarsit sicut ignis in spinis.*

Exod. 3.3

Ps. 117. 12.

Expendunt Theologi prægrandæ fuisse miraculum, cum Deus D. Paulum ad certum cœlum rapuit sublimum, & animæ ipsius lumen infudit gloriæ. Consensio magnum fuit hoc ex se miraculum, at multis paralangis præcurrit & aliud scilicet, quod luce illa gloriæ animæ communiata, in illa tamen permaneret habitus fidei, nec illum absumpserit, & ipse quoque Paulus viator permaneret, illaque gloriæ ad bæuam temporis moram an imam illustraret: hæc namque gloriæ natura prædicatur, vt omnem auferrat, nec secum patiatur imperfectionem: *Cum uenerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.* Habitus autem fidei, in se concludit imperfectionem, cum ex se obscura quædam sit lux & inuidens: at gloriæ natura est perpetua, & qui ea vel semel potitur, illa æternum perfruitur, proinde eius mensura, est ipsa æternitas, & contradictionem implicat illud recipere, quod

1. Cor. 13. 12.

I.

ex se & intrinsece est æternum, tantum ad bæuam temporis moram. Illud hodie miraculum mirabile celebramus. Corpus gloriosum, & mortale, lum corpus, cui anima gloriosa suam participat gloriæ, & per totum diffundit, mortale tamen tale & amantur ac passibile, immutatum. Diuinam hic nimagloriosam contemplor sapientiam, de qua dicitur, *Omnia prospiciens.* Omnibus accurrit, omnibus prouida Expediens nobis erat ac necessaria mors Christi, illo enim non moriente, nulla nobis vita supererat. Et hoc quoque conueniebat, vt gloriæ suam speciem declararet, tam vt suæ diuinæ personæ asseret et Diuinitatem, quam ut suis ostenderet gloriæ spectaculum, quam se sequentibus, crucemque tollentibus præparauit. In hunc ergo finem tanta operatur prodigia, vt corpus suum manens mortale ac passibile, appareat tamen gloriosum, adeoque splendidum, vt eius lux solis obsecuret radios, vestimenta eius candori

Magnam
Sap. c. 7.
23.

Heb. c. 10. 20.

21

2. p. 9. 25. 22.

Attende modo, quæso, Transfigurationis mysterium, quod aliud non fuit, quam permittere, vt harum aquarum aliqua defluant guttulæ, quæ suspensæ continebantur in parte animæ superiori, vt vehementiori impetu fluant, irrigent, & se extendant per totam partem corporis inferioris, vnde totum apparet gloriosum, pulchrum, tanta cœlesti gloria, claritate, ac luce præfulgidum, quanta nobis illud describit D. Euangelista: *Resplenduit facies eius sicut sol.* Item quoque interpretatur D. Hieron. de toto Christi corpore sanctissimo; Huius quoque gloriæ torrens facra eius percurrit vestimenta, quæ licet pauca percula, provt intelligere possumus, illa tamen tanto perstrinxit splendore & diuina quadam pulchritudine vt essent velut clarissima quædam nubes, quando eam directo lumine suæ lucis clarissimis radiis sol illuminat. Aliud quoque in hoc mysterio miraculum claruit, quod S. Theologia primicerius D. Thomas, opinatur ex supremis miraculis vnum, quæ Christus toto vitæ decursu patrauit, quod communicata hodie tali gloria corpori, qua tale vt vidimus, resplenduit, nihilominus idem manserit mortale ac passibile, quale ante fuerat, & ad mortem vsque permansit. Magnum prodigium: hæc enim ea est gloriæ animæ natura, vt corpori communicata cunctos auferat defectus mortalitatis, passibilitatis, grauitatis ac corruptionis, provt nostris euenit corporibus, quando in die Resurrectionis anima gloriosa illis denuo vnietur. In

Q 993

ni

nius æquiparentur, & qui hac gaudet visione, ita mente extra se rapiatur, vt ultra nihil ceuseat sibi sperandum: proinde inclamat. *Domine bonum est hoc.*

§. 11. *Gloria nobis breuiter speciem ostendit, qua in celo perfruemur, conuiuium de quo Isaius.*

Asumpsit Christus discipulos duos in monte excelsum, vt eis gloriae speciem ostenderet, quam sequacibus suis esset concessurus, crucis onere prægrauatis. Ad hoc eis offert corpus suum gloriosum ac resplendens: quia ei simile nostrum erat, si eius vestigiis inhaeremus hoc cum agere censeo, quod ait Iob, & paulo superius prælibauimus: *Annuntiat de ea amico suo, quod possessio eius sit, & ad eam possit peruenire: Hoc nobis dicit Apostolus fideles exhortatus ne fatigemini, nec animum abiciatis in tribulationibus, hoc attendite, quod Saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.* Tangit illud quod Christus in hac occasione dixit discipulis suis, illos præmonens, vt tollerent crucem suam sequerentur præcipientem, viti tribulationibus plenissima seque felices iudicaret: venturus enim esset ipse cum gloria, talesque eiusdem gloriae redderet participes. *Filius enim hominis uenturus est in gloria Patris sui, & tunc reddet unicuique hoc. Vt eam autem ostendat, hac prælude mysteriosa visione.* Animum quiores citote fratres, hortatur Apostolus non vos fangat ieiunium, non deiciat disciplina, paupertas non eumcat, nec persecutio intrinet animum, non denique ipsa vos erit collidat pusillanimes: *Hoc meditemini, Saluatorem expectamus. Quid autem ager? Resurget corpus humilitatis nostræ, q. d. Hoc corpus abiectissimum, infimum, vilissimum: hoc corpus tonus mundi collauit miseriam omnium cumulus ærumnarum. Et qua ratione reformabit? qua illud induet figura? Configuratum corpori claritatis suæ.* Ad normam & similitudinem sui corporis idem corpus erit, quo ad substantiam, quale illius fuit, ac proinde non dicit, quod illud transubstantiauit, hoc enim fuisse, de vna in alteram mutare substantiam, sed transfigurauit, hoc est, mutauit figuram eius ac qualitates, ita erit & nostrum. Epi Christi corpus, quale in monte Thabor appareat: tale erit & tuum.

Quam congrue hoc Deus siple per Isaiam prædixit, vt electos suos excitaret & in tribulationibus suis redderet fortiores. *Facit Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vnde micæ, pinguium medullatorum, vnde micæ defæcata. Et præcipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos hoc. Præcipitabit mortem in sempiternum. hoc. quia requisisset manus Dominum in monte isto. Singula inspiciamus, & quandoquidem illis Dominus nobis aliquid voluerit indicare illius gloriae magnitudinis, certe proposito nostro necesse est, vt sint valde conuenientia. *Faciet Dominus in monte hoc conuiuium.* Vocatur Deus absolute *Dominus*, quo eius domini inuenitur magnitudo: est etenim interminum. Insistit Rex Assuerus centum ac viginti septem annorum Dominus ac Rex prouinciarum, fuit & eius conuiuium celeberrimum mundo spectaculum. Ad hoc vero designauit horum regium & cum esset ad potentiam suæ iactantiam, quis non dicat tantæ magnitudinis correspondisse conuiuium? Quid vero hoc in comparatione diuini huius conuiuii? Magnus Rex Assuerus: nihilominus certo regnum eius limite clauderetur, ita quoque eius conuiuium, tam in his quæ huic conuiuium in te cedebant, ac ministrabantur, quam in temporis mora qua extendebatur, quæ certo termino finebatur, at Dei conuiuium, quale, quæso te, illud? Ipse Dominus illimitatus, absolutus. *Dominum.* Omnium Dominus, conueniat igitur conuiuium eius magnitudini, sit illimitatum, sit interminum, tam in temporis diuturnitate, quam ferulorum varietate atque præstantia.*

Hoc inquit, conuiuium, *Faciet Dominus in monte hoc* a terra eleuato: quæ enim hic in cibum præparantur, nec terrena sunt, nec abiecta, nec sordida, corruptibilia breui peritura. Misere gentium. Permauiticum fuit illud Assueri conuiuium, porro cum regnum ipsius de terra sursum non efferretur, illud in eius crexit plantis: ac cum principale regni diuini dominium sursum sit, in altissimis celorum fastigiis ibi quoque celebrabitur conuiuium. Quidquid in terra est, terrenum est, & in terram reuertitur: *Quæ de terra sunt, in terram conuertentur.* Parantur terrena terrenis, quibus nutriuntur: ac filiis Dei, diuina, cælestia, suprema, quæ mundum hunc visibilem excedant, in monte celorum:

In Augu-
116. Soli
22. Tom. 9
torum. In monte hoc. Hanc D. Aug. perpende-
bat rationem: Oculis non vidit Deos absque te,
qui preparasti diligentibus te: secundum enim ma-
gnam multitudinem magnificentia tua, est etiam
multitudo magna dulcedinis tua, quam abscondisti
timeantibus te. Magnus enim es in Domine Deus
meus, & immensus, nec est finis magnitudinis tuae
&c. Et sicut magnus es tu, ita magna sunt donaria
tua: quoniam tu ipse es primum & donum.

§. 12. Celi gaudia breuiter Prophetæ decla-
rauit illa tamen non nominans.

23
Inquirantes, quæ erunt hæc secula, quibus
Lexipicatur: Conuiuium pinguium, conuiuium
pinguium, pinguium macullatorum. Pinguis,
lingua medullatorum. An non loquendi mo-
dum demuratis: Et tunc ne perdores galli indici,
vituli trimi, aues Phasidis? Num secula dul-
cissima, et sic melle saporata, num liba, num sal-
gama, num arida bellaria? Num forte sapida
poma pyra, cerasa, nuges &c? Nihil horum me-
morat, sed illa hoc verbo deseribit: *Pinguium,*
pinguium macullatorum, eo quod nihil sit in re-
rum natura huius comparandum, nec vlla verbo-
rum eloquentia nocent, hæc explicare. Disputat

In Psalm.
119.
Ps. 136.
D. Aug. ad illa verba Davidis: *Beatus vir, cuius*
est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit
in valle lacrimarum in loco quem posuit. Querit
D. Aug. Quis est, o David ille locus, & quid il-
lud quod Deus posuit, quod preparauit? An hoc
nobis non indicabis? Quis hic apparatus epula-
rum? Quæ lauitia adeo lapida, quæ hæc men-
sa salutaris: quæ cœna genialis? Non dicit. Nec
mireris, respondet D. Aug. quia nec ipse D. Pau-
lus hoc valuit explicare, licet & viderit & gu-
stauerit, quinimo ex hoc ipso magis obmutuit,
& quo illa distinctius cognouit, eo minus verbis
potuit declarare, cui satis fuit dicere, fuisse se-
cula conuiuium a Deo electis suis preparatum:

In 1. Co. 2.
1. Co. 2. 9.
Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor homi-
nis ascendit, qui preparauit Deus his, qui diligunt
illum. Oculis dilatate, quantum potestis, in-
ueniunt in solen, lunam, stellas, fontes, flores,

Locustia
in exph-
catur.
1. gemmas, margaritas, ymiones, nihil horum est:
Nec oculus vidit. Aures arripite, quid de terris
longinquis narraretur auscultate, licet fabulas sa-
pient, ac mendacia, de auri fodinis, gemmeis
montibus, aubus, suauiori cantu, ac plumarum
varietate gratissimis, nihil horum est: *Nec auris*
audiuit. Laxate fræna imaginationibus ac phan-
tasmatis, imaginamini vobis quidquid potue-

ritis de mellitis huminibus, lacteis, riuulis flo-
ribus cum fructibus, coponibus, perdicibus, ar-
boribus gemmis preciosissimis grauidis &c. Om-
nia scoria sunt: *Nec in cor hominis ascenderunt.*
Quid quærit erit? Hoc tantum dico, respondet
D. Paul. conuiuium esse amicis suis a Deo præ-
paratum. *Qua preparauit Deus his, qui diligunt*
illum.

Hinc aliquid poteris inuestigare. Si reg-
le intrares palatium, & ad primum ingressum, lo-
cum omnibus peruium, nobilibus, plebeis, filiis,
seruis, incolis, aduenis, quintimo & canibus ac a-
nimalibus, cerneres ipsum pauimentum stratum
regulis aureis, contectum aureis, argenteis, ac
sericis tapetibus, millenis floribus, ac ramul-
lis intertextis. Deinde oculos ad lectum sursum
attolleret, pulcherrimum, lacunaria ex auro, ut
carbones viderentur flammivomi: Ex vna &
altera parte abacos poculorum, pelium, vaso-
rumque auro argentoque vermiculorum, pa-
rietibus appensasymbellas Attalicas, aulaea Ba-
bylonica, quæ diuersis coloribus picturæ, gem-
marum, auri que intertis fulgerent angustius,
circumquaque scaturientes fontes crystallinos,
marmoreis columnis circumornatos. Mensas
cemeret oppipare instructas omnigenis ferculis,
deliciis lautius permagnificas: vinum nobile
Creticum salernum, nectar. His supra modum
obstupescactus & conuomum adires, ab eoque in-
quizes: Amabo, quid hæc sunt? Ille vero re-
sponderet. Hoc charissime, hoc domus huius
villa rustica est, a Rege destinata, seruis, man-
cipiis, animalibus, omnibusque promiscue con-
fluentibus: statim adderes. Domine Deus
quid igitur Rex seruat suis in cubiculis secre-
toribus ac regalibus sibi suisque filiis ac prin-
cipibus maxime familiaribus? Si id quod ego
plurimi facio hoc in ipsa villa rustica, vt maxi-
me commune habeatur, mancipiis, infimæ sor-
tis hominibus, quid credam in interioribus aula
secessibus Regi filiisque reseruari?

Præpotens ille Rex Deus, Dominus absolu-
tus creauit hoc mundi palatium: atrium est, pa-
uimentum est, pars inferior, vide quale sit, quan-
to fulgeat auro, quanto splendeat argento, quot
gemmis rutilet, quot tapetibus, floribus, ramul-
gulis fragrantissimis ac gratissimis intertexis
solum substernatur? Intrare mensē Maio cam-
pi faciem viridantis, nec enim talia in Germa-
nia aut Flandria reuenerit stragula. Dein oculos
erige ad cœli conuexum, en quale lacunar, & tor-
resperla sidentibus laquearia. Circumquaque
lumina reuolue, qui fontes, quales fructus, quæ
gemmas,

II.
Similitudo.

gemmarum, lapides qui, arbores quae, maria piscibus referta quae? Cum Dauid mirare caeli testudinem. *Videbo caelos tuos opera digitorum tuorum.* Contemplantur autem species, piscium genera, fructuum multitudinem: quod aurum? quod argentum? quae margaritae? qui fontes? quae prata? quae deliciae? Haec Domine quibus, & quibus creasti, parasti, inspicuisti? Noueris hoc esse coloniam omnibus communem Mauris, Arabibus, peccatoribus, Dei inimicis, equis, elephantis, apris, passeribus, vermibus. O Deum aeternum? quamnam, amabo te, erunt, quae in caelo tibi, tuisque filiis pulcherrima preparasti? *Quae preparasti diligentibus te?*

24 Haec Dauidis erat contemplatio, quando venter oculos suos explicabat, & quae creauit Deus in hoc mundo meditabatur, quae luminaria die ac nocte lucentia? quis stellarum fulgor? quae fontium scaturigines? quis pratorum viros? quae metallorum pondera? quae plantarum delectabilis varietas? quam gratum videre cerasum fructibus suis flammulam? pomum fructibus incuruam? quae hic non creauit pulchra, grata, delectabilia? quibus? quis illis potitur? inimici Dei, & maiori numero peccatores. Quid ergo erit Domine filiis tuis, seruis tuis, tuis amicis, tuis familiaribus? *Quam magna multitudo dulcedinis tuae Domine, quam abscondisti timentibus te.* Si quicquid contemplari, audire ac videre possum, ad hoc pertinet atrium commune Dei inimicis, quae dulcedinis erit multitudo, quam abscondisti intimis illis caelorum recessibus, quibus illi soli perfruuntur, qui tibi se uiunt fideliter, te honorant, tibi obediunt, diligunt, & in tuorum censentur numero filiorum? Si cerneret circumquaque palatium, & per fenestras plenis calathis hinc effici gemmas, unioenes, adamantes, rubinos, sapphyros, hyacinthos illinc tegulas aureas, minas Atticas, Darices coloratos, libras Romanas, laminas argenteas obritas: hinc perdices paucos indicos, gallinas tibique exterrito, & oculos attolenti occurreret architrachus, venex cauitie venerabilis, qui scire desideranti responderet. Qui haec omnia demittaris? Scito haec omnia domus huius esse tantummodo scoriae ac sordes, quae vt tales his aedibus eueruntur, quam stupore attonitus, quam extra te raptus quam suspensus cogitates Deum immortalem si haec domus huius sunt sordes, quae eius erunt diuitiae? Si haec, quae nostro iudicio vt maxime pretiosa cognoscuntur, vt sordes eueruntur, quae erunt illa, quae apud illos habeantur pretiosa? Scitote cha-

23. 30. 10.

III. Similiu- do.

rustissimi, Palatium & Dei domus est caelum, ad hoc nos creauit, ad hoc nobis commigrandum. Hoc Dauidis animam recreabat, *Latus sum in his quae dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* Hoc viros iustos tribulationibus animabat aggratos. Fateor, eos modo vt paradiso extortes viuere: nos omnes: *Exules filij Eue.* Attamen elucebit dies, quo ad paternas aedes reuertamur. Quae his aedibus non eiciunt, non elegerunt pretiosa? Haec sidera, fontes illos, illas gemmas, illos rubinos, hoc aurum, argentum, & quae hic pulchra miraris, illinc exciderunt? *De sursum est.* Oculos explica, & vide, quid dignum repereris, vt oculos in illud deflectas. Vide torques aureas, gemmas, quae rapiunt oculos, adamantes omne pretium excedentes, prata virentia, fontes pulcherrimos, tot cibos, tantam aurum varietatem, omnia illinc exciderunt, & si scire quid sint desideras, mentis oculos erige, in tibi dispensator Dei mysteriorum D. Paul. talem enim seipsum inscribit: *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei,* & quid ille de his dixerit, intelliges. Sordes sunt haec omnia, *Omnia arbitratus sum, vt stercorea.* Nec illa sumperis, ait D. Basil. dicta per auxesim, quia in rei veritate, non censetur magis scoria ac sordes, canistrum stercoris in regio cubiculo, quam foret canistrum rubinorum adamantum, unioenum &c. in caelo empireo. Ex eo quippe quod sit corruptibile, licet sit aurum primum, argentum purificatum, adamas summi valoris, suis puntilis, vt radius elaboratus, perus est, minus est illi loco ipso stercore, vbi omnia aeterna sunt ac incorruptibilia, & propria phraasi dicere liceret, quod non minus effenderet, ac regnum illud dedecret canistrum gemmarum orientalium, quam canistrum fimeci in mundissima Regalis aula palatii.

Veritatem vobis propono Catholicam, dum haec exaggero, vt sint gradus scalares mentibus vestris, dicatisque. O Domine, si haec tanta domus tua, sint lodes, quid tua erunt diuitiae? Si maxima diuitiae, quas vel vident oculi vel aures audiunt, vel cor meditatatur, scoria sunt, quid illa, quae sunt, erunt? Nulla haec lingua valet explicare. Audiamus D. Aug. huius domus magnitudinem. *D. Aug. gloriamque pependentem, cuius verba tam pia quam docta hic arximus; Ex his minimis tua magna, & ex his visibilibus tua inuisibilibus comprehendimus, Domine Deus sancte, & bone creator noster Si enim, mi Domine, pro hoc corpore ignobilis & corruptibilis tam magna & innumera beneficia praestitisti.*

23. 11. 1.

Laco. 1.

1. Cor. 4. 8. Phil. 3. 8.

25. 11.

D. Aug. L. Sol. 6. 21.

Tom. 9.

1. 1.

flus & celo. & ab acre, à terra & mari, à luce & tenebris, à calore & umbra, rore & imbre, ventis & pluuibus, volucribus & piscibus, bestijs & arboribus, & multiplicitate herbarum & germinum terra, & cunctarum creaturarum inorum ministerio, nobis successiue per sua tempora ministrantium ut alleues fastidium nostrum, qualia, quæ so, & quàm magna, & innumerabilia erunt illa bona, quæ preparasti diligentibus te, in ille cælesti patria, ubi te videbunt facie ad faciem? Si tanta nobis facis in carcere, quid ages in palatio. Magna & innumerabilia sunt opera tua Domine, rex caelorum. Cum enim sint hæc omnia valde bona, & delectabilia, quæ bonis pariter, malisque communia tradidisti, qualia futurae sunt illa, quæ solis bonis recondidisti? Si tam innumera & varia dona tua, quæ nunc amicis pariter tribuis & inimicis, quàm magna & innumerabilia, quàm dulcia & delectabilia, quæ solis es largiturus amicis? Si tanta delectabilia continet carcer, quantum quæso, continet patria? Oculis non vidit, Deus absque te, quæ preparasti diligentibus te.

§. 13. Magnitudinem celi Empyrei nos docet hæc siderum calorumque magnitudo, ut quasi fidem excedat, quod de ea dicunt Astrologi.

26
L. 13.
de Gen.
ad lit.
23.
in imp.
Gen. 1.
14.
EX hoc argumento, debet ipse D. Aug. elicere sensum illorum verborum Spiritus S. qui referens caelorum creationem, & quomodo illos Deus ornauit stellis maioribus ac minoribus, præcipue verò ambobus illis luminaribus sole ac luna, ait quod stellas posuerit in firmamento, id est octauo cælo: *Vi sint in signa, & tempora, & dies & annos.* Hoc facile capimus, quod Deus creauerit caelos, stellas, nominatim autem solem & lunam, ut faciant, & diuidant tempora, verè & hyemem, noctes & dies, menses & annos, cum hæc omnia ab eorum dependeat motibus, quibus nobis sol luget vicinior, magis vel minus recedit, diem illuminat, noctibus disparet, cui luna succedit, &c. At quis horum sensus? *Vi sint in signa.* Et hoc primum ponit, ut eorum præcipuè officium. Notum est illud axioma philosophicum; id quod pro signo ponitur, non poni propter se, sed vt eo viso intellectus noster aliquid maius intelligat. Hinc innixi Astrologi (dicunt SS. Patres) iudicauerunt prædictionem suam, ac veritatem suarum prædictionum, iudiciorum, prognosticorum scientiæ iudiciaræ, cuius rationes ac dicta referunt, reprobant ac conuincunt D. Basil. D. Ambr. D. Aug. D. Thom. Hieron. Lanuza Bapt. de Tom. 1.

& alij tam Græci quàm Latini, citati à Lipoma. Licet enim verum sit, quod corpora caelestia & stellas influxum habeant efficacem, in hæc corpora inferiora verumtamen in animas minime, sed nec in ipsum liberum hominis arbitrium, licet bene notet Hugo de S. Victore quod eo quod animæ se sinat corporis affectibus commoueri cognoscendo quos caelorum ac siderum influxus affectus in corpore moueant, inde sumant argumentum iudicandi eodem modo de animis, ac libero arbitrio: verumtamen incerta sunt omnia, vaga sunt omnia, quinimò paruum possunt habere eorum certitudinem quod corpora, ait D. Thom. ob incertitudinem, quæ procedunt in altorum, eorumque motuum ac influentiarum cogitatione. Dicunt alij esseque sententia communior: quod Deus posuerit caelos, ac sidera: *In signa futurorum*, vt Christus ait: quando vespere caelum videmus rubeum, prædicimus serenitatem matutinam: quando verò luna circulo apparet concluso, prognosticum illud habemus pluuiarum, & his aspectibus cæli ac siderum tam naua quàm operarij plurima futura prælagunt.

Hanc approbo declarationem, ac verò illam D. Aug. cit. admiror. Quod Deus immensam hanc caelorum astrorumque posuerit machinam, nominatim autem pulchriora illa luminata solem & lunam in signa vt ex eis aliqualem cæli emphæsi, locique caelestis gloria, ad quam nos Deus procreauit, eliciamus cognitionem. Creauit ac posuit Deus hominem in terra, non vt in ea perpetuus maneret habitator incolæ, sed vt iter caelum versus dirigeret, & hic viuens corpore, sursum cogitationes, animam, vtriusque sua eleuaret. Vt verò horum aliqualem haberet cognitionem, oculis eius exposuit totam hanc machinam, præcipue verò sidera ac caelos. Perpende horum magnitudinem, claritatem, splendorem, venustatem, & hæc sint tibi in signa eorum quæ cælo empyreo continentur, magna, clara, splendida & in summo gradu venustissima. Si hæc tam grata nobis concesserit, quantum tempore in hac valle degimus lachrymarum exules, quid loco illi seruauit, ubi cum sanctis suis regnabit æternum gloriosus? quid est caelum hoc quod oculis conspiciamus? quid hæc sidera? quid sol per diem nos illuminans, & Luna per noctem? Præclara valde nobis de his scriptis mandauerunt Astrologi doctissimi, & hoc æuo nostro Christophor. Clavius. Hoc vt certum (ait) supponit; minimam stellam, earum quas vides in cælo stellato.

Caton.
in Gen.
cap. 1.
tex 6.
in Gen.
7.
Opus.
de u.
dic. a.
strol. &
refert
Lipom.

In Sp.
cap. 1.
quem
sequi
tur
Corn. a
Lop. in
1. Gen.

stellato octodecies excedere magnitudine totam terram. Statuunt Astrologi varias stellarum quantitates, quas in sex classes diuidunt. Primae quantitates stellae septemdecim sunt maiores toto terra globo centies & septies. Secundae quantitates quadraginta quinque terram excedunt nonagies. Tertiae quantitates ducentae & octo mundum superant septuagies & bis. Quarta quantitates ducentae septuaginta quatuor, hanc molem excedunt quadragies & quater. Quinta magnitudinis numero ducentae septemdecim, machinam hanc exsuperant trigies quinque. Sextae quantitates, ceterae scilicet omnes, licet Astrologi tantum ducentas illas ac quadraginta nouem considerent, sunt maiores tota terra octodecies. En quantae sint, en quot sint, & quam exigua pars caeli stellati, quam istius caeli exiguo spatio continentur, & quam multo sint ampliora eiusdem caeli vacua spatia, quam ea quae stellae occupant, ut locus infinitis aliis ac multo maioribus figendis superfit, cum millesima pars stellis non sit, vermiculata. Hinc collige, quam vasta sit haec colorum machina, quam immensa magnitudinis. Quanto, credis, tempore plumbea glans sclopi maioris indigeret, ut spacium vel minimam stellae illam pertransiret? In quibus annis subtrahtis decem diebus: quia ut probant scripti Auctores, ut transeat plumbea sclopi maioris glans per terrae superficiem, quadraginta dies requirerentur. Si igitur minima stella octodecies maior sit tota terra, bene inferitur, ut illam tranfuerit sclopi glans plumbea, requiri septingentos & viginti dies. Hinc solis collige magnitudinem, qui cum sit mundo maior centies septuagies, ut illum percurrat glans sclopi maioris requirerentur anni sex mille, & dies quadringenti, id est plus quam octodecim anni; viderentur haec fore quibusdam efficta, sed in rei veritate hoc ita esse probant huius scientiae profectores. Hinc & illud secundum annecte, videlicet istorum colorum ac siderum motus; singula eorum quae sedem habent in Equinoctiali & quaelibet pars seu caeli punctum quod in sua linea conuertitur, quaelibet hora tantum conficiunt spatium, quantum conficeret veredaris singulis diebus quatuordecim leucas horarum percurrere, mille nongentis & quatuordecim annis. Si tantum spatium quilibet eorum motus percurrat una hora, quantum spatium conficiet viginti quatuor horis, diebus singulis. Vnde inferunt eorum motum multo esse velociorem motu vnius sagittae, quinimo &

glandis ferrae. Quam igitur erit immensum spatium istud? Est enim tantum spatium, de terra ad conuexum caeli stellati, ut si illinc deuolueretur lapis molaris, impenderet nonaginta annos antequam ad terram vsque laberetur; licet autem hoc simpliciter dicat D. Vincent. Ferrar. fufius tamen probant praefati Auctores. Si quis recta scanderet ad conuexum caeli stellati, ac singulis diebus conficeret viginti miliaria, indigeret octo millibus annorum. Hoc refert ac asserit in signis ille Astrologus apud Arabes Alpharabius. Et secundum hanc opinionem, ut ad caelum empyreum accederes, opus esset sedecim millibus annorum. Ita ut, si ab eo instanti, quo Deus Adamum creauit, vsque in hodiernum diem cecisset ascendere, quotidie viginti leucas percipiens, etiam hodie nondum ad caelum stellatum accessisset, sed nec quidem medium spatium confeceret, quod hinc ad caelum Empyreum credunt interesse. Humanam fidem excedere videtur, verum tamen id nobis affirmant illi, quos credimus, suis sphaeris, ac astrolabiis caelos ut palmis demetiri.

Hanc distantiam singulariter expendit Abulens. ut quaedam declaret rationem, quare Mater Ecclesia Christi Domini nostri Ascensionem vocet admirabilem: quia, cum intersit tantum, ac immensum spatium, illud tamen breuissimo tempore pertransierit. Hinc etiam intelliges excellentiam dotis agilitatis, vnius ex quatuor dotibus corporis gloriosi, quae tanta erit, ut illud spatium, ad quod emetiendum glans sclopi maioris toto semper ruens impetu opus haberet annorum centuriae corpus gloriosum tempore imperceptibili pertransierit, vnde eius agilitas, cogitationis comparari leuicari. Obstupescere, quam immensa sit istorum colorum magnitudo, & quam iusta ratione dicat Astrologia, quod terra respectu caeli stellati, puncto non sit maior. Quid igitur erit respectu caeli Empyrei, diuinae gloriae loci, quam electis suis Deus praeparauit. Iam intellige cur totam illam magnitudinem, pulchritudinem ac immensitatem Deus creauerit, ut sint in signa, mirum ut hinc elicias, qualis futurus sit locus quem Deus erexit in suae thronum maiestatis, suae sedem magnitudinis, aulae suae supremae habitaculum, & exclames cum Propheta Baruch. O Israel quam magna domus Dei, & ingens locus possessionis eius. Magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus, quam ingens est iste locus? Immensus est: nulla enim potest mensura declarare; actalis est, ut non habeat finem. Vide ubi sint verba aliqua

Refert
Salm.
velatus
à Bar-
rudo
Tom. 2.
1. p. 6.
12.

Paral.
4. 1. 4.

Baruch
3. 27.

aliqua magis propria quibus talis melius possit
 magnitudo declarari. O morales, mentis
 oculis ascendite, cogitate, ruminare quanta
 sit illius loci magnitudo, quam speratis ob-
 tine e, vt tota terræ inles puncto sit minor (si
 minus quid dari possit) eius comparatione. Con-
 sidera igitur si totus mundi globus eorum
 comparatione tam nihil sit, quid erunt terrena
 hæc omnia regna? quid ciuitates? quid loca?
 quid tua camporum iugera quæ tibi videntur
 tam extensa? quid tuæ possessiones quas iudi-
 cas tam amplas? quid domus tua? quid tua pa-
 lacia? O miseri, qui curritis exanimis vnus
 pra i, hereditatis, aulæ, palatii, rei alienius
 adeo ex quæ ambitione flagrantissimi, videte,
 Quam ingens locus sufficiens eius.
 Progredere ulterius, ac considera, quod si
 tanta sit differentia eorum omnium quæ conspe-
 ctu nostro subiaceant ad illud spatium, quoad
 quantitatem, non minor est quoad qualitatem.
 Aspice caelos illos pulcherrimos, stellas fulgen-
 tissimas, attende solis clarissimum splendorem,
 lunæ venustatem, omnia hæc sunt in signa: vt
 per hæc agnoscas, si tale tectum creauerit do-
 mit terrene, corruptibili, & breui contumanda
 tales testudines, laquearia taha, elegantia incor-
 ruptibili adornata, quid erit, quod in domo illa
 caelesti suæ Maiestati condigna, & æternæ glo-
 ria congrua preparauit, vbi in æternum regnat
 ipse Deus immortalis. Quæ venustas? quæ
 lux? quæ claritas! talis est, vt mundi lux ma-
 xima nox sit ac tenebræ. O terripentæ, ac filii
 hominum, caelos istos, stellas, fulgorem, vt signa
 considera: hoc est, vt illa corporis oculis in-
 tuentes ex illis intelligatis mentis oculis emi-
 nentes caelorum prerogatiuas, & videte quam
 præclare vobis acclamet Rex Propheta: *Fili*
hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis
vanitatem, & quæ vult mendacium? Mortales bo-
 nis caelestibus instituti, vt quid adeo vacordes
 vos ipsos dericitis, ac animo vilescitis, vt quib-
 quilias illas diligatis, quid enim aliud sunt ter-
 ena hæc omnia? quam apte vobis illud possum
 occine e, quod pissima Machabæorum mater,
 quam Spiritus S. hoc celebrat encomio: *Mater*
mirabilis & bonorum memoria digna. Suggestit fi-
 liolo suo, quo eum ad cruciatum, mortisque
 tolerantiam excitabat, quibus ab impio Rege
 Antiocho examinabatur. *Pesona te, vt afficias*
ad eulum &c. Et altera quoque mulier, pari
 vitæ, simili constantia, mater iunioris Sym-
 phoriani, quem vt viderit extremis doloribus ad
 vitæ exitum, palmamque martyrii properantem,

adhortata exclamauit: *Nate, Nata, memento æter-*
na vita, caelum suscipe, & ibi regnante inueneris.
 Hoc ipsum vobis inculco, licet enim vos non ad
 mortem rapiat cor, oris tyrannorum saua cru-
 delitas, instigan: tamen ad animæ perdi ionem
 leuiore damonum tentationes, mundi ille-
 cebra, caro vestra ad retum terrenarum dile-
 ctionem, quæ omnia vanitas arguuntur, &c.

S. 14. *Gloria caelestis bona satiant appetitum quem terrana magis accendunt.*

Hinc oritur, quod Propheta in particulari
 non dicat, quid illud sit quod Deus in hoc
 conuiuio proponet, sed quodam velac in-
 uolucro & includit generalitate. *Conuiuium pin-*
guum, pinguium medullatorum: pinguia, lubitan-
 tialia plena medullis. Magnam habent verba
 hæc emphasim. q. d. illud conuiuium tantarum
 erit apparatus epularum instructum, vt appetitui
 satisfaciatur, famemque satiet. Cibus autem vt sa-
 tisfaciat, & satiet conformis esse debet calori
 stomachi qui illum digerit. Si vnam passam por-
 rigas struchion, vel sicum elephanti, vel milium
 equo, fame interibunt. O quam ingens animæ
 nostræ stomachus, & quantus eiusdem calor ap-
 petitus! Infinitus est, ne minus dixerim, boni
 capax infiniti, hinc oritur, vt eum nequeat satia-
 re quidquid habet mundus, totum enim illud est
 finitum. Quando vehemens est ignis incendium,
 illud aqua aspersorum nequit suffocare: qui-
 nimo eo acior inflammatur. O animæ incen-
 dium, omnia digerens, omnia consumens: quan-
 libet infuderis aquam, nihil operatur, hac vehe-
 ntior incenditur. Infunde aurum, gemmas, argen-
 tum, census, reditus ciuitates, regna, sitim non
 extinguunt nec calori satisfaciunt, insufficientis
 est hæc aqua tantis flammis extinguendis,

Subtiliter dixit Spiritus S. quod quæcumque
 mundo comprehenduntur, etiam simul iuncta
 gutta sunt rotis antelucani: tanquam gustata rotis
 antelucani, sic est ante te orbis terrarum, his cor-
 dis magis accenditur appetitus. Optime hæc
 describit Diuus Augustinus *Cor humanum in*
desiderio aternitatu non fixum, nunquam stabile
esse potest, sed omni volubilitate volubilius, de alio
in aliud transiit, qui vrens requiem, vbi non est. In
his autem caduca & transitoris veram requiem
inuenire non valet, quomam tanta est dignitas,
vt nullum bonum praeter summum bonum ei suffi-
cere possit. Ob hoc præter alias rationes dici-
 tur homo factus ad imaginem & similitudinem
 R r r 2 Deit

27

Sa. 11. 23.
 D. Augu-
 L. Manu-
 c. 23. To. 9

Dei: sicut enim Deus solus seipso satiatur, ac in seipso requiescit ob suam infinitam capacitatem: eius enim intellectus capax est infinitæ veritatis, ac voluntas infinitæ bonitatis, & idem ipse gloriæ infinitæ, ac substantiæ infinitæ, ita quoque habet homo capacitatem infinitam, proinde ne putaueris, quod omni ac toto creato satiatur: hæc etenim omnia finita sunt, & velut granum milii in ore elephantis. *Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Prodit Alexander Magnus, ut fulguris radius (ob hanc enim rationem eum Deus monstrat Danieli sub figura animalis, ita velociter currentis, ut terram tangere non videretur. *Ecce hircus caprarum veniebat ab Occidente super faciem totius terræ, & non tangebat*

terram) & sibi subiicit Prouincias: vna subiugata sibi persuadens illa iam satisfactum, illico reaccenditur vehementius ad aliam. quoque sceptro suo adiciendam, illa quoque obtenta, statim ambit aliam & aliam inquietus. An hæc tibi sufficiant ò Alexander? Jam nihil superest acquirendum: quid deest? minus quietus, minus satur ingemiscebat, quando toti mundo dominabatur, quàm quando eius ne vel minimam partem possidebat; proinde tunc indoluit, tunc fleuit quia plures non posset coronæ suæ adiungere Prouincias, in quantum, ut cogitare ceperit, num alius esset mundus, quem suo subiugare posset impetio: ob quod necesse fuit, ut eius præceptor Aristoteles librum inscriberet, de *Vnico mundo* vbi clarissimis argumentis probat non nisi mundum vnicum inueniri. Hæc idem (omnibus historiis ac rationibus theoreticis) nos ipsa docet experientia quotidiana. Pauper eras, omnium indigus, nullas rei Domus: tum tibi persuadebas, quod si Deus tibi concederet, ut centum doricis, aut coronatis annuo censu viveres opulens, nullus te foret mortalium felicitior, ac quietior. Illos tibi Deus est elargitus, diues viuis; illico crescit auri sacra fames, ascendit in cor desiderium cum illis & alios eundem lurandi, censuræ que instituti pinguiorem. Hæc obtinuisti: illam augetur & ipsa cupiditas, unde expedire iudicas, ut officia ac dignitates ambias ciuitatis, & inter cæces censearis honoratior & hoc tibi contigit. Sed non sufficit; imaginari fore non incongruum, si nobilis inscriberis & inscriptus nobilis, ilico termini domitorum extendendi, &c. & nunquam satur conquietis. O quot tales vidi, qui pauperes clericis, vel religiosi, ad primas Cathedras ascenderant, qui minus pacati erant & inquietiores primis illis superbi dignitatibus, quàm vili suo tuguriolo, seu cellula pauperes. Nec miror: cum enim animæ capacitas eius sit infinita, proinde bonum exoptat, quod eam impleat, quod aliud esse non potest, nisi infinitum; & quidquid est, consecuta certo finitum limite terminatur.

Quando in immensum creuit incendium, quantumlibet lignum, quod illo minus sit, flammam non extinguit: licet enim videatur, quàm primum apponitur, quod paululum flammam compescat, illico tamen nimio calore accensum, acris incendit, & illo vehementior ignis inardescit; ita nostræ contingit voluntati: ita expertus est Dauid: pauper latebat paterni gregis opilio, voluit montes, rupes, tubosque deserere, & populosas colere ciuitates, ab hominibus in illis extolli, coli, honorari ad votum successit: dum celebrem illum agit de gigante Goliath triumphum, ob quem tota illud Hierosolyma festiuus excipit applausibus redeuntem, filia occurrit cum tympanis lætitiæ & sistris, choros ducunt, victori prænam modulantur, An his contentus ò Dauid? Continuo vult Rex Saul steter promissis, fidemque seruet juratam, det sibi filiam in uxorem, sique gener regis, ut hoc obtento, & ad illum honoris gradum euectus nihil ultra daret appetendum. Sic enim interrogat: *Num parum videtur, vobis generum esse Regis? Gener sit Regis, applaudite.* Num hoc tibi sufficit: nequam Domine; eum enim me vixeris in Regem, hoc mihi summopere est in votis, sum & imperio & dominio verus Rex, Dominus at solus Dauid; omnes me suum regem venerentur. Ita terrenis Deus cuncta disponit, ut ei dent manus, iurent dignitateque fidem tribus Israel. Regi congruulam tibus; Nec hoc illum sedat, nisi sit omnium numquam tributum Israel rex independens. Rex eleuaatur, facta acclamata, quid adhuc illi deest? ut subdat populum meum sub me. fiat. Num modo tanquam aliquando satur conquietes? Modò minus quietus, quàm vquam, meaque plus cruciatur anima non his satiata, quàm tota vita mea, cum hæc omnia mihi parua ac modica videantur, sed nec inconcinne, cum satia non possit, nisi illo bono quod eius sit appetitui conueniens, quod sit infinitum. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Talem eum video die quodam afflictum, gementem, lachrymantem, *Euerunt mihi lachryma mea panem die ac nocte.* Quid gemis: ad quid anhelas? An tibi desunt opes, *supra.*

28

1. Reg. 14.

23.

I.

Dauid.

Ita terrenis.

dignitateque.

tribus Israel.

Nec hoc illum.

sedat, nisi sit.

omnium numquam.

tributum Israel.

rex independens.

Rex eleuaatur.

facta acclamata.

quid adhuc illi.

deest?

ut subdat populum.

meum sub me.

fiat.

Num modo.

tanquam aliquando.

satur conquietes?

Modò minus.

quietus, quàm vquam,

meaque plus.

cruciatur anima.

non his satiata,

quàm tota.

vita mea,

cum hæc omnia.

mihi parua ac.

modica videantur,

sed nec inconcinne,

cum satia non.

possit, nisi illo.

bono quod eius.

sit appetitui.

conueniens,

quod sit infinitum.

*Satiabor cum.**apparuerit gloria.**tua.*

Talem eum.

video die.

quodam.

afflictum,

gementem,

lachrymantem,

*Euerunt mihi.**lachryma mea.**panem die ac nocte.*

Quid gemis:

ad quid anhelas?

An tibi desunt opes,

supra.

suprema dignitas, regna, subditi, famuli, corporis custodes, exercitus, tribunalia, equi, palatia, regia magnificentia? Hæc omnia, (respondet) nihil sunt, eo quippe, quod Deo est infertus, non satior, & quamdiu hoc non possedero, ipsum me huius fatigabit desiderium suspirantem. Hoc autem quando, & ubinam assequeris? In cælo, ubi sum Deus instruit regale conuiuium, & summa cœnatur exultatione. *Hæc recordatus sum; & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei in voce exultationis & confessionis sonus expulantis. Illic conuiuio assidebimus. quod animam satiabile. Faciet in monte hoc conuiuium, pinguium medullariorum.* O quam solidos, nutritivos dabit ipse nobis cibos: diuinam essentiam in tribus personis diuinis, totum esse diuinum, omnem suam substantiam, suam omnipotentiam, gloriam suam, magnificentiam suam, suam maiestatem. Iudica num cibis sit ille solidus. Hunc Christus suis pollicebatur in proximum eorum, quæ pro sui nominis gloria & passi fuerant & paterentur incessi. *Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis. sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Magnifica promissa; Hoc summum censuit David ac maximum, quod Principi Michaboth Ionathæ sui intimi quondam familiaris poterat concedere, nimirum ut regali mensæ secum continua resideret. Desuerunt Aman superbo, alia verba, quibus magis extolleret fauorem, quo se apud Reginam Esther polleere autumabat quam si diceret: quod se Regi Assuero conuinam inuitalset Regis ad mensam assidere: quis hoc obtineret? Hoc ego (asserit Christus) vobis concedam, hoc vos dignabor honore, hoc meus operabitur sanguis, mors mea, *ut edatis & bibatis super mensam meam, in regno meo, idem quod ego, tali regno talis mensa, & tali mensæ, tales conuenient epulæ.* Quæ mensa hæc, qua Deus in regno suo ac maiestate diuina recreatur? Notum est Aristotelis axioma: quod omnia viuientia cibo indigeant suæ naturæ conuenient. Animalia proprio sibi cibo aluntur, aues similiter, quinimo & ipsi cœlites Angeli cibo nutriuntur naturæ suæ conuocidi: Ita Raphael ad Tobiam: *Ego cibo inuisibili, & potu, qui ab hominibus videri non potest, uter.* Deus igitur, qui vita viuunt, omnem vitam superante, cibo fruuntur illi valde consono. Quis hic cibus: quæ hæc mensa, cui Deus assidet, qua satiatur? Ipsa sua diuina essentia, ac substantia, suum esse, sua maiestas,

sua bonitas, &c. non enim Deus satiari potest aliquo quod sit illo minus; est etenim infinitus, & capacitatis infinitæ. Ad hanc igitur regalem mensam, cibum quæ diuinum vos condico (ait Christus) idem quo ego vescor, quo ego reficior, ac illud omne, quo vuo æternum gloriosus vobis in cibum ministrabo. Hoc est, quod aget, diuinam suam essentiam eniet (en qualis vobis mēla præparata) intellectui nostro, confortato, & adiuto lumine gloriæ, eritque vni, quàm Theologi vocant, ratione specierum intelligibilem. Illic se totum, & quantum in se habet nobis communicabit. Admirate *Conuiuium pinguium pinguium medullariorum.* Medulla est substantia magis abscondita, & ipsis ossium intimis viscerata. Perpēde quod tibi Deus hoc in conuiuio tradet alimentum illam suam maximè absconditam substantiam, illam de qua dixit: *Non videbit me homo & viuet, illam, ad quam in sua natura nec ipsi supremi Seraphini suo accedere possint intellectu, illud absconditum, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit.* Et qua ratione dabit electis suis Deus, hunc cibum, quo ipse sustentatur? Ad huius expositionē intelligi potest illud Dauidicum: *Adsiit regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate.* Constituere aliquem ad dexteram suam, est eum sibi facere cœqualem. Hæc loquendi formulâ declarauit David æqualitatem filij cum Patre, quia dixit illi: *Sede à dextris meis.* Hoc quoque profite-mur: *Sedet à dextris Dei:* quia in quantum Deus, æqualis est Patri, & in quantum homo locum obtinet eminentissimum. Quocirca vult David dicere: voluisti dilectam spōsam tibi facere cœqualem, tradis illi quod possides & maximum prætiolosissimum. Num fortè est Ecclesia vel ipsa anima Deo æqualis? Nequaquam, sed inuit quod eam sibi faciat æqualem in quantum illi concedit iisdem frui bonis, eisdemque diuitias possidere. Ita vt nullo alio sit Deus gloriosus, nec bonis aliis opulentus, quàm ea ipsa gloria, ac diuitis, quas in cælo sponx suæ concedit possidendas. Clarius explicat. *In vestitu deaurato, circumdata varietate:* vestitus omnium ditissimus, est vestis Attica, ex auro contexta, q.d. eam reddis æqualem, dum eam induis eadem Attica veste gloriæ, seu polymita cum varietate licet enim ex eadem & æquè pretiosâ tela sit vestitus deauratus, qui puillo textitur, sicut qui & magno, at multo maior est vestis vnus quàm alterius secundum corporis magnitudinem. Sic quoque & idem erit Deus, eadem

Lu. 22. 28
q. Reg. 9. 7
Tob. 12. 19

Exo. 33.
ps. 44.
10.
ps. 109
1.
R r 3
c. 22

eius essentia, eadem eius diuinitas, quae sanctis communicabuntur ad cuiusque mensuram meritorum, in quo gloriosa varietas elucebit.

S. 15. Ille erit gaudium impermixtum, quale hic nullum reperitur, sed paucis permixtum.

29 **E**xaggerat Propheta hoc Dei coniuiuium, in quo vinum haurit, ut vindemia defecata, sic est vinum meracum. Apud omnes Auctores, tam factos quam prophanos, & apud quoslibet hominum nationes, vinum, symbolum est laetitiae, & gaudii omnesque consentiunt dicto Dauidis. *Vinum laetificat cor hominis.* Quinimo narrat Spiritus S. quod alius introduxerit loquentem vineam, quod inter omnes terrae plantas, fructus eius talis esset, qui laetificat Deum & homines. Asserit, quod Deum laetificet: eo quod ipse Deus statuerit, ut in sacrificiis laetitiae, vinum funderetur, & hinc Gentiles hoc sumptuerunt, ut quod omnium primum Diis suis offerrent, esset vinum pretiosissimum. Nominatim vero vinum offerrebant, (inquit Iustinus Martyr) in sacrificiis Solis, quem vt supremum Deum venerabantur, & vocabant: *Mundi laetitiam.* Vinum de Poetarum facile Princeps Virgilius vinum appellabat; *Munera laetitiaeque Dei.* De quo mira refert Philo ab omnibus auctoribus auctor habitus irrefragabilis quod igitur dicit, quod in illo coniuiui Deum electis suis vinum propinabit pretiosissimum, merum, *vindemia defecata.*

L. De plan per hoc inuouit, quod eos laetitia perfunder purificat. *Ne ad hunc, ac merito deliniet gaudium, sine vlla seu parua sinem & seu magna vllius rilla, & seu doloris permixtio.* In hac vita, nullum tale cognoscitur vinum, cum nullum sit gaudium tam purum, quod non sit lym, hatum ac foecibus spurcatum. Hoc optime dicit, qui de illo biberat ad satietatem, Rex scilicet Salomon, qui huius in laetitia vitae varios enarrans euentus ait, *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Non ait dolor risu miscebitur, quia dolores tam meros haurimus, vt nec risus vmbra, seu gaudii guttula illi misceatur, nobisque occurrunt, sic vt nec rimulam relinquunt, ne vni quidem passui aut vt magno consolationis: & saepe numero succedunt tibi, inuicem, ita vt dolor vnus alteri & alteri conneclatur ac commiscetur, & quocumque oculos conuerteris, nihil nisi labores offundis, nihil nisi dolores apprehendis. Iobum affligit tristis nuntius, a Sabaeis armenta bouum ac aliarum referens ablata, huic risus non succedit, nec

gaudium, sed tribulatio grauior, accurrit nuntius alius, quali mala sibi inuicem inuectens, qui dicit: *Ignis Dei cecidit e caelo & tacitus oues perosque consumpsit.* Huic alter succedit, qui inter alia haec tristitia nuntiat: a Chaldaeis direptos camelos & percussosque pueros gladio. Et dum sperandum sibi fore et aliquid a filiis leuamen tribulationis, adest alter, qui refert illos sub ruina domus contritos sepulchrosque miserando infortunio: dum autem in se reuersus sibi posset de sanitate gratulari, eum iam illi caetera desessent, ena capi vsque ad calcem totus lepra conspersus sedet in sterquilinio, dolorum poenarumque colluues, dum sibi inuicem manus dant, & vna alteri poena concatenatur dolorem dolori succedere poenam poenae connecti exemplo discis quotidianum, verumtamen sine dolore gaudium, sine luctu tripudium, sine morore risum, quis inueniet? dum enim risus tibi offertur occasio, continuo accurrit dolor, qui vinum diluat & ne sit purum insulcat, *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.*

Maxima Sarae offertur anxia laetitiae, dum se pragnantem lata demiratur, omni tam spe ablata filios generandi: quocirca est effusa in risum dum ei Dei nuntius filii praenuntiat natiuitatem, eum eius sterilitas seu cunctis superuenisset: tantoque gaudio demulcebatur, ut filium iam natum Isaac enseruit appellandum, id est risum: *Risum fecit mihi Deus.* Confestim vero gaudium illud dolore & anxia sollicitudine diluitur: videt Agar ancilla filium, in filium suum insula gentem eum contemnentem, persequentem, vnde continuo agitata tumultu de remedio cogitat, vltimulque cum Abraham marito contendit animosa. Gestiebat praegaudios Rebecca iam parturiens, post multos annos in matrimonio frustra consumptos, & vt ob rem quam adeo sitienter experierat, imo sibi vita chariorem duebat summa laetitia perfundebar: tamen, mox succedit dolor, quem vtero suo sentiebat vehementer mirum, *Collidebantur in vtero eius parvuli,* quo ad portas mortis saeuista rapiebatur: vnde tristis exclamat: *Si sic futurum erat, vt quid necesse fuit concipere?* Tanta laetitia exultat Rachel, se a Deo ventris fructu fecundam conspiciat, quanto prius dolore ob sterilitatis vitium contabuerat, ac cito citius *Risus dolore miscebitur,* dum partus cruciata tormentis, haec eius vniuissima fuerunt verba: quibus an ma eius corpore euulcebatur, & hoc extremum perorat, vt natum filium vocarent Benoni, id est filium doloris: tantum enim ex partu cruciatur torquebatur: vt an-

31111

Gen. 25. 6. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

Gen. 25. 22. Gen. 25. 22. Gen. 25. 22.

nam exhalaret, amitteretque vitam mater dolorosa.

Hic igitur illorum verborum est sensus: *Extrema gaudii luctus occupat.* Trahit secum gaudium concatenatum & sibi connexum plantum dolorem, & si primum nascitur Esau, illum sequitur plantam manu tenens Iacob: sed nec taliter qualiter, id est luctus, sed *occupat*. totum occupat, totum coniegit: quo loquendi modo Spiritus S. declarat, sine vlla comparatione multo grauiorem eam esse tribulationem seu luctum, quem male factus tibi adfert euentus, qui gaudium superuenit inexpectatus, quam lætitia fuerit ex prosperis concepta successibus. Quantum obditur gaudium parentibus ex filiorum prospera valetudine, virtum robore, formæ elegantiâ, morum affabilitate ut vero suum compleant gaudium, illos iungunt matrimonio, sed ecce mors illos hinc abripit inopina: prout illa proponit

4. Epist. 9. mulier de qua late D. Esdras.
 c. 10.
 l. de Civ. cap. 11.
 Paul. Ma. in A. legio. Nihil. l. 1. l. 1. & Angero. h. Erat autem Voluptia Dea deliciarum, sic dicta & voluptate voluptia: illa vero hæc erat quæ voluptates, successus prosperos, cuncta læta largiebatur. Angeronia, Dea celebratur, quæ curas, anxietates, ærumnas, dolores, lachrymas effundebat, dicta Angeronia ab angore.
 II. Dico rem eo vero modo illas statuebant, ut in centro seu medio templi Voluptatæ coleretur Dea Angeronia quæ oculos suos flecteret cunctis, cum quaque, prout refert Pierius quasi significarent primos dolores, ærumnas, angores in medio videri voluptatum, deliciarum, gaudiorum, & quod omnia hæc in illa, tanquam in centro conuincerent. Secundo: quod quolibet mitteret suas Dea Voluptatis delicias, eo sequeretur, dolores pœnasque immittens Angeronia, & quis dixerit, quod nihil tam seris ageret, quam videre circumquaque vbinam gauderent homines, ut eo statim mitteret, ærumnas, pœnas, tribulationes. Ob quam rationem præfatus Auctor Adagiorum de quodam refert, qui hoc in ore frequens habebat, *vbi mel, ibi sal.* Hæc pluribus non indigent rationibus, quam percurrere domos vestras, vestra negotia. Dico mihi, num vnquam gaudio te puro tectasti, quod aliquo dolore non dilueretur, & quando non succedit manifeste, seu aperta fronte censere non potest illud summum ac permixtum esse gaudium, cum optime noueris.

quam cito finiendum, nec semper sit tibi permanens.

Hic nixus veritati subtilem defendit Diuus Augustinus, contra quosdam Philosophos doctrinam. Refert eorum quosdam tam varios imo fuisse tam infelices in intelligendo, in quo non sibi consisteret summa beatitudinis, ut inter eos tenerentur ducentæ & octoginta opinionis discrepantes, quas ex Marco Varrone celeberrimo inter Græcos, & Latinos Auctores colligit. In particulari vero disputat contra eorum plurimos qui beatitudinem dicebant consistere, in bonis & quiete huius vitæ. Hac citata sententiâ, tantam ridet insipientiam, totum enim orbis hoc nouit, beatitudinem esse statum, qui bona continet sine malis, delicias sine doloribus, & sine tristitia delectationes, hoc vero omnino est impossibile in huius vitæ statu, in quo sine vlla comparatione plura sunt mala quam bona, maiores quam voluptates, etiam fortunatissimis miseræ ac calamitates tot sunt ut eorum capitis excedant numerum capillorum.

30 Di

Es qui sufficere (inquit) quantois eloquentia summe vitæ huius miserias explicare, quas lamentatus est Cicero in morte filii: quis debet contrariis voluptatibus quæ inquietando contraria quiescit? Cicero, quæ bellum concupiscens? Tanto Cicero filiam Tulliam amore complectebatur, ut ex partu, moriens, tanto partem dolore affligeret, ut licet cum consolari conati fuerint per litteras Pompeius, Cæsar, & Seruius Sulpicius nihil effecerint: vnde ait, quod animo conceperit librum conscribere, quem prænotaret, *De morte filii* cui totum eloquentiæ suæ flumen infudit, huius vitæ describens calamitates. Est autem ille, de quo D. Aug. licet modo non exstet. *Hic* (inquit D. Bern.) *n. nulla sunt pulchra, sed mixta non pulchra, ut huius inter spinas.* Quos spinæ infirmitatum lancinant valetudinem? quot stimuli pungunt diuitias? quæ cura filiorum non obruit parentes? quæ desolatio filii delituit? quæ sollicitudo locum seruandi honoratorem? quæ suspiciones ingerit amicorum fiducia? quos infert timores prodire in publicum? quis exedit tristis amicus domi conclusum? quod frigus premit hyeme? quis in æstate calor? quis labor contumax ut se in Principis conferret gratia eius familiaris? quod studium illam obsequendi? &c.
 In hac vita non tribuit Deus gaudium perpetuum, bene quidem in altera, exinde pronuntiat David de Christo: *Fructum suum dabit in tempore suo:* de vita vero beata loquitur D. Ioannes, *quod sit arbor, fructum proferens inde sinenter*

D. Aug. l. 19 de Civ. c. 1. Ep. 42. Tom. 5.
 D. Aug. l. 1. de Civ. c. 1. Ep. 42. Tom. 5.
 Serm. 5. Mariæ. D. Bern.

Psal. 1. 3. Notat

Notat illud. Dabit, quod petit, dum de Christo loquitur. Arbores terra fructum non dant sed hoc tantum de illis dicitur, quod ferunt fructum. Ita signat D. Ambrosius. Ligna terra fructum non dare, sed ferre dicuntur. Dare quippe supponit voluntatem: proprie loquendo Christus libere dat, perfectaque liberalitate: Dat omnibus assuenter: lignum vite & sapientia, ait D. Ambrosius. Dat fructum, hoc est, largitur donat Expendit secundum: In tempore suo. In beata illa vita, dat continuo fructum suum, ut vidit D. Iohannes, quod semper daret & ferret fructus suos. At in hac vita, nequaquam. Hic enim sumus, in illo ad proclaudendum, ubi necesse est virtutum sit exercitium, proinde conuenit aliquo nos tempore illis destitui: Si lignum sapientia est, cur in tempore dabit, & non semper? Possit

D. Am. In Ps. 1 Tom. 4

(inquit) sapientia semper fructum dare, sed quia sapientia est, debet sapienter dare, dispensare prudenter. Et tu legis: quia dispensatorem fidelium, & prudentem constituit Dominus super familiam suam, ut det illi in tempore tritici mensuram in tempore, utique non semper. Tunc debet semper dare (sicut et in celo) quando nos plenam mensuram mereamur accipere. Sicut hic extremum tempus fructum, ita illic dabit fructum bonis in desinentibus, ut resurrectionis eius consortium capere ac feruare possimus. Nunc non possimus in hoc seculo non sustinemus. Hic enim corruptela est, & cauendum est, ne corrumperemus bonos fructus, quos lignum vite daret, quia nunc corrupti, illic autem incorrupti

D. Aug. L. Medit. c. 21. & l. Mand. c. 8. Tom. 9.

Hinc tantum tadebat D. Aug. vitæ presentis quantum ipse præclaris hisce verbis nobis exponit. Tædet me Domine, valde vite huius, & istius arum nosa peregrinationis. Vita hæc vita misera, vita castuca, vita incerta, vita laborosa, vita a immunda, plena miseriis & erroribus, que non est vita dicenda, sed mors, in qua momentis singulis morimur per varios mutabilitatis defectus, diuersis generibus mortuum. Numquid ergo hoc quod videmus in hoc mundo dicere possimus vitam quam humoris tumidant, dolores extenuant, ardores exaccant, aer morbidat, esse instant, seiuuina maceuant, ioci dissoluunt, tristitia consumunt, sollicitudo coarctat, sueritas hebetat, diuitia inflant, & riant, paupertas dicit, iuuentus extollit, senectus incuruat, infirmitas frangit, maior deprimat, & in malis gaudis istius misere vite ita finem imponit, ut cum esse desideret, non fuisse putetur. Igitur ipsa vitalis, & vita mortalis, &c. Transit

D. Aug. l. 1. de l. q. 1. Tom. 5.

stulit valde congruenter hæc verba Ribadimera auctor modernus. Alio vero loco. Sic eleganter vitam hanc describit. Vita, que sicut umbra luna,

tica enanescit, sicut flus in arborem crescit, & statim marcescit, nunc floret & statim aret, vita, inquam, mea, vita fragilis, vita caduca, vita, que quanto magis crescit, tanto magis decrescit, quanto magis procedit, tanto magis ad mortem accedit. Vita fallax & umbratica, plena lacuibus mortu.

Nunc gaudeo statim tristor, nunc vigeo, statim infirmor, nunc viuo statim morior, nunc felix appareo, semper miser, nunc rideo, iam flet: sicque omnia mutabilitat: subiacent, cum nihil vna hora in vno statu permaneat: hinc timor, hinc tremor, hinc fame, hinc sitis, hinc calor, hinc frigus, hinc languor, inde dolor exuberat. Subsequitur iis importuna mors, que mille modis quoties miseris omnes insperato rapit: hunc necat febribus, illum opprimit doloribus, hunc consumit fames, illum sitis extinguit, hunc suffocat aqua, illum interimit laqueo, illum perimit flammis, alium d. nibus bestiarum ferocum vorat, hunc trucidat, ferro, illum veneno corrumpit, aliterum tantum repentino terrore miseram vitam finire compellit. Et nunc super hac vita, magna nãserta, quia cum nihil certius morte, ignorat tamen homo finem suum, & cum stare putat, collidit, & perit spes eius. Nescit enim homo, quando, vel ubi, vel quomodo moriatur, & tamen certum est, quod cum morti oporteat. Hinc duo elicit D. Au. Primum quod vita hæc, mors potius quam vita sit nominanda. Hoc decessimis probat rationibus & particulariter idem confirmat his Christi verbis Qui credit me, transit a morte ad vitam. An non congruentius diceret o Domine, Transit de hac vita ad alteram, de hac temporali ad illam æternam, de hac terrena ad illam celestem? Minime: quia nec quidem cum his epithetis temporalis terrena & corruptibilis vita: nomen metetur, sed mortis: nec miseris inquit D. Au. quod illam hoc nomine vocauerit, qui tam distincte nouerat ratione vitæ ac mortis: sicut ipse Christus, quinimo & ipse Cicero, solo lumine naturali, hanc ita vocauit: Hæc vita quedam mors est, quam lamentari possem, si liceret. Secundum: ingentem hinc elicit admirationem, satis enim demeriri non potest amorem quo vitam hanc, cum talis sit, prosequimur, & c. de quibus alibi.

Attamen in monte Vinum propinabitur mera cissimum, defecatum, vindemiam defecata: gaudium enim, delicia, ac cordis læticia ab omni tædio, dolore ac tristitia, purissima erunt, & expurgata. Hoc olim dictum est D. Ioa. dum ei loquens splendor quidam ac species offerebatur: Hæc vinea vitæ Dei cum hominibus & habitabit in eis, &c. Et absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neque luctus,

l. 13. de ci. u. c. 10. & 1. 1. ubi dicitur. Tract. 1. n. 239. & l. 99. Epist. 1. 19. ad Sanna. & l. 1. 19. ad Iamian. & l. 1. 1. ad Iob. l. 1. Ioa. c. 5. Tract. 1. n. 173. 174.

Iustus, neque dolor erit ultra. Sine morte vita, sine dolore gaudium sine infirmitate salus, sine dolore voluptas, sine periculo securitas: totum gaudium purum, meta voluptas, defœcata læticia. Ibi (inquit D. August.) ex quo sumpsit D. Gregor. gaudium infirmum, læticia sine tristitia, salus sine dolore, via sine labore, lux sine tenebris, vita sine morte, omne bonum sine omni malo, ubi iuuentus numquam senescit, ubi vita terminum nescit, ubi decor numquam pallescit, ubi amor numquam tepescit, ubi sanctas numquam marcescit, ubi gaudium numquam decrescit, ubi dolor numquam sentitur, ubi gemitus numquam audisur, ubi crux nihil videtur, ubi læticia semper habetur, ubi malum nullum timetur, quoniam ibi summum bonum possidetur. Stupescit referens; sunt autem illa verba, quæ adiungit, postquam huius miseræ vitæ desuperit calamitates, illam æternæ opponens.

psisset. Postmodum idem vidit D. Iohannes, quando ei cœlestis illa Hierosolim monstrabatur: *Et Apoc. cap. 22. 1. ostendit mihi fluvium aquæ vitæ, splendendum tanquam crystallum, procedentem à sede Dei & Agni. O quæ puræ aquæ, quàm splendidæ, quàm tãspatentes, ut nec ipsum purissimum crystallum tam pellucidum censeatur. Et quas credis illas esse aquas, quæ procedunt ac scaturiunt velut à fontis origine: A sede Dei & Agni! Altissimum hic suspicio mysterium: nimirum, quod gaudij æternæ beatitudinis aquæ, ac gloria procedens, ex fructione duorum, Dei scilicet in sua essentia & substantia, ac Christi agni Dei in quantum homo est. Ita censet Theologorum Raphael D. Thom. 2. 2 q. 2. 5. obiectum principale beatitudinis seu totius gloriæ cœlestis, sunt mysteria Dei, & Christi aucta & excellentiæ divinitatis Dei, & prerogatiæ ac eminentiæ Christi Domini humanitatis. Proinde procedet hæc primario ex visione Dei, & Christi, secundum id quod ipse Christus dixit: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Ioan. 17. 3. Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.**

Secundò utitur Christus hæc forma desumpta metaphora ab eo qui mare ingreditur, cuiusq; Similitudinis immergitur: totus enim mari cooperitur, tundo, sic ut nihil sit eius quod mari non absorbeat; hoc modò erit gaudium in cœlo, ut totus illo immergatur ac absorbeatur sic ut nihil sit quod illo non absorbeat, intellectus visione Dei, voluntas amore diuino, anima gloria integerrima, totius deniq; Deus tibi sit inuiseratus, unde in anima dignitas oriatur tam diuina, ut Deus esse videatur. Corpus autem ex omni parte erit gaudio delibutum, doribus claritatis, subtilitatis, agilitatis & impassibilitatis, sensus obiectis replebuntur quæ omnem excedat intellectum, oculus visione Christi, cuius tam ingens ac ineffabilis est pulchritudo, ut eius vnica manus quæ videntem exhibuit D. Theresiæ, tanto mentem eius gaudio delinuerit ut si Deus cor eius non suâ gratiâ non roborasset, nimio gaudio seiscum fuisset. Visione quoque purissimæ ac virginis immaculatæ Mariæ, cuius pulchritudinem nedum sol, luna, ac sidera mirantur, sed ipsi supremi omnium Seraphini. Quod si viuens adhuc in mundo caduca hæc & mortali vita; eius tam elegans fuerit forma venustatis, ut D. Dionysius in illam sententiam declinaret, dum eam vidit, quod nisi eum fides aliud doceret, firmiter teneret, nullum dari posse bonum excellentius aut beatitudinem feliciorum, quàm eius frui conspectu. Quid censendum, quando in cœlis iam regina regnat gloriosa? hæc etenim sola

D. Aug. 1. solil. 2. 33. in fine exposition. septem Psalm. 62. Tom. 9.

Mat. 25. 21.

Manu. 4. c. lib. ultim.

Exa. 7. 47.

§. 16. *Tantum est cali gaudium ut melius dicatur, quod homo intret in illud, quam ipsum in hominem.*

I Deitè dicit Christus se dicentem seruo fidei: *Intra in gaudium Domini tui.* Mirare modum loquendi. Quis in quod intrat: voluptas, seu gaudium in animam, vel anima in gaudium? Nostro hoc modò intelligimus, quod gaudium intret in cor, & non è conuerso. Sic est (annuit D. Aug.) Ille portò fiet oppositum, primò eo quod nostrum hic gaudium tam sit modicum, ut capi possit in re tam exigua, ut est cor humanum, sed nec illud vnquam totum adimplet. Tantum verò illud erit gaudium, tanta voluptas, ut nullum sit cor, anima nulla, quæ possit illud concludere, ac comprehendere, quocirca dicitur, quod cor intrabit in gaudium. Poculi aquam de facili corpore tuo comprehendis, nec fatigaris, ac magni fluminis, vel Oceani, quis hæc dicat posse, corpore tuo comprehendere, quin potius totum illa subergetur, nec erit possibile illam in te intrare, bene quidem te in illam. Exiguæ sunt mundi huius voluptates, breues, leues haustus quos b. hinos, & subito euanescent quod atulerunt: refrigerium & deliciae quas ex illis haurimus. In illo cœlesti mote gaudium est instar maris immensi, fluij rapidissimi, qualem vidit Ezechiel de templo profluentem, tanto quarum abundantia, ut illas non esset qui uaderet, sed certo submersiois periculo exponeretur periturus, qui illas pertransire præsumeret. Hieron. Bapt. de la Nuza. Tom. 1.

oro virg decursu: Et bene quidē: cum nascatur homo filius Adæ, nascitur & subditus ac tributarius omnibus miseris, imo & ipsi morti vestigialis. Ita quoque ipse protestatur Salomon: dum suam in hunc mundum intrantis cœpit miseriam deplorare: *Primam vocem similem omnibus emisit plorans &c.* Nemo enim ex Regibus aliud habuit natiuitatis initium. Attamen beatæ vitæ illius ingrediens palatium, nascetur homo filius Dei, per gratiam perfectam ac consummatam, in statu gloriæ, diuina ac cœlesti natiuitate, quam in festis Sanctorum celebrat Ecclesia, dum eorum defunctiois diem, diem vocat Natalitiorum: *Natalitia celebramus.*

In illa vero vita, omnis soluetur seruitus, cessabunt que vestigalia, nihil erit soluendum, *Creatura liberabitur, ac illud implebitur, ait D. Aug. quod Christus Apollolis dixit, vt peterent: Vt gaudium vestrum sit plenum.* Magnum habent pondus, verba illa, *Gaudium plenum, id est, quod in nullo deficit, nec sit per quod possit intrare vel poens, vel vlla calamitas.* Vbi (dicit D. Aug.) *est sempiterna vita, sempiterna beata, vbi est amor perfectus, & timor nullus, vbi est Deus æternus, & vnus omnium spiritus, vbi est summa & certa securitas, & secura tranquillitas, & tranquilla incunctitas, & iucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, & beata sine fine visio &c.* (Et iterum)

Vbi gaudium sine morore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine languore, abundantia sine defectu, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate. Nec adferre poterit dolo, em timor tale perpendi bonum, quasi finiri possit: etenim erit perpetuum: *Delectationes in dextera tua vsque in finem.*

Hoc significare voluit Deus, quando locum illum ostendit Vati suo Ez. chiel in veteri testamento, & dilecto suo discipulo Ioanni in nouo, cur citatam ostendit pulcherrimam, splendidissimam, diuissimam, abundantissimam, vt vtrique exponit, & ait: *Eras ciuitas in quadro.* Figura quadrata symbolum est securitatis ac perpetuitatis: quia lapis quadrus, quacumque eum parte sumis, vel ponis, cadit secus ac firmus. Hoc erit huius beatæ ciuitatis privilegium: vt quicumque illam fuerit ingressus, inde nunquam sic exurus: *Qui vice it faciam eum colummam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius.* Idemque dixerat Abraham Patriarcha diuiti epuloni: *Qui vult hinc transire ad vos non possunt neque inde huc transire.* De hoc quoque eam Deus laudauit per Iliam: *Respice Sion ciuitate in solemnitate nostra.* Attende quo-

eam nomine compeller, ciuitatem solemnitatis Dei. Et quæ ista? *Oculi tui videbunt ciuitatem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit, quia ibi solummodo magnificus est Dominus.* Verba sunt hæc talia, vt vnumquodque eorum materiam ministrat mille concionibus. O Christi adæ, oculos attollite, & videte cum filio prodigo istam diuini Patris vestri domum attendite: quot miriades, qui eius fuerunt mercenarii, *Abundant panibus.* Vos vero fame percauitis: *Ego autem hic fame percauitis.* Quid agitis finistro sidere nati: ob voluptatis quodpiam spectaculum, tauros, torneamenta, luctas, vt sol vos adurat, ventus molester: & tandem quid nisi aer, qui flatu vincto euanescit. Quid molimini, vt vel paruo tempore genio indulgeatis? vt eius conuersatione lætemini, quæ vobis aridet, vt alterius conspiciatis venustatem, quæ cito aere dispergitur? Quid fame tabescitis, voluptatum deliciarumque amatores? Quid agitis, vt prospera valeatis salute qua licet hodie lætemini, cras perditam lugebitis? Quæ sollicitudo vt vitam seruetis incolumem: & quid est nisi ventus? Oculos sursum erigite, intuemini quod possitis obtinere, &c.

Lu. 11. 17

S. 17. Dissoluetur vinculum, de quo Prophetia, *grauitatis carnis, quæ quatuor digitibus præsulgebis, quæ numerat Apostolus.*

Hic non finiuntur aut concluduntur huius bona conuiuii, sed & aliud a Propheta proponitur summi gaudii obiectum. Et quod illud? *Præcipitabit in monte isto faciem vinculi colligati.* Hoc verbum *Præcipitabit* declarat D. Hieron. significare, *absorbebit, & in Hebræo reperitur idem verbum, Præcipitabit vinculum, vinculum: quod more Hebræo signat plura & fortia, vincula, q. d. Deus hic præcipitabit, comminet ac confringet multa & grauius vincula, quibus constringimur.* Aenigmatica verba, quibus gloria corporum exponitur, qua beati in monte illo gloriæ præsulgebunt, quæ in illa ex animæ gloria redundabit. Quod in hac vita animas affligit vincula sunt, compedes, laquei, & nodi cœci, quibus illa colligatur his corporibus, infirmis, grauibus, putrescentibus. Si princeps illustrissimus, ac pauper in matrimonium sibi sumeret mulierem vilem, rudem, infirmam, plagis, sanieque defluentem, quæ continuis gemitibus acta compleat, aures eius tristibus nardo.

34
Isa. 23. 7

Similari-
do.
S. S. 2
215

mis offendat, & quod omnium pessimum, quæ ne obolus quidem haberet, vnde sibi vestem emat, nec dotem qua sua subueniat paupertati: quis hinc dolor quis cruciatus? quàm illi indignatus, quæ sibi cum illa molestia? quæ mentis acerbitas, dum se plangit matrimonii vinculo nunquam dissolueno colligatum? Hæc sunt illa vincula, quæ spiritus perfert, quibus corpori colligatur: Desponsatur ille carni quo die in matris visceribus concipitur: Spiritus illustris Deo satus, Dei spiraculum, & quo dicitur: *Genus sumus Dei.* Caro verò vilis, de Adamo

Act. 17.

29.

Sap. 7. 1.

Iob. 14. 1.

Rom. 7. 18.

Rf. 62. 3.

patre terteno progenito: De genere terreni illius, qui prior formatus est. Spiritus, alacer, excitatus, sanus, leuis, nullis febribus, nullis infirmitatibus, nullis subiectus doloribus. Caro autem grauis, infirmitatum xenodochium, & languorum valerudinarium. *Repletus multis miseris.* Non distico, spiritus inops est, ut ait Philosophus, quia in sui principio nullus dices. *Tanquam tabula rasa, in qua nihil est depictum;* attamen illa multo ipso spiritu pauperior: quæ ex se nihil habet boni; *Non est in carne mea bonum.* Et quidquid habet, hoc ei debet spiritus impertiri, vitam, esse, motum, sensus, actiones, venustatem, salutem, vires, consistentiam; & cum sit ille inops, parum potest illi tribuere, proinde semper moesta gemit, lamentatur, oblectat, suspirat: *Sitit in te anima mea, quam multipliciter vibrat caro mea.*

Indigus est spiritus, & ut talis sit & optat plura, caro vero multo desiderat plura; nunc cibum postulat, nunc potum, nunc vestes, nunc somnum, nunc oculis remedia, nunc auribus, nunc capiti, nunc pedibus auxilium: *Quam multipliciter vibrat caro mea?* Quod hoc vinculum, quàm forte? & quis nodus tam cæcus? ut vinculum est matrimonii, quod nisi morte interueniente dissolui non potest. Hinc illæ grauedines, quas sentit spiritus, illa onera quæ eum affligunt: *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & terra in habitatio deprimit sensum multum.* Hinc voces illæ David: *Educ de cubili anima meam.* Carceris, multi compedes,

Sap. 9. 13.

Rf. 141. 8.

Rom. 7. 24.

D. A. M. B.

Tom. 2.

Rf. 49. 2.

manicæ, graua vincula. Hinc illi D. Pauli gemitus: *Infelix ego homo, qui me liberabit de corpore mortis huius?* Quali nomine notat corpus mortuum? videtur illi alludere opithero, quo ille David signauerat, iuxta D. Ambrosii expositionem. *Benedicite David viris misericordiarum: & ait: Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, Domini opem ferat illi super lectum doloris eius. Quis est lectus dolo-*

ris, nisi casus infirmitatis, & bene lectus doloris, quia corpus est mortuum, de quo se liberari deprecatur Apostolus, ut inquam de tumulo quodam possit assurgere, in quo agra jacet anima, & quasi quodam decumbit in lectulo. Symmachus lectum miseria dicit. Aquila, grabatum miseria. Septuaginta viri lectum doloris putauerunt esse dicendum. Corpus mortis hoc vocat. q. d. lectus mortis, quo se recipiant omnes eius famuli procuratores, nuntii, febres, podagra, ischiades, cephalæ, & c.

Tangere, sentio Apostolum poenam illam, quam crudelis inuenit tyrannorum sequitia, dixero melius, inferni malitia contra Sanctos Martyres, qui Sanctum viuum comprehendentes mille funibus per omnes partes alligabant: corpori mortuo, putrido, vermicibus scaenti, graui, ex quo foetor vermium manabat inolerabilis, & qui de corpore mortuo nascebantur, ipsum viuum erodebant. O crudele tormentum! Hoc eodem torquetur anima carni alligata, quæ ex se corpus est mortis: *De corpore mortis huius, corruptione, vermicibus foetidissimum. Corpus quidem mortuum est, ait idem Apostolus. Verumtamen in monte illo confundentur, ac confundentur horum modorum rac compedum onerantur enim corpus non sibi conuincit animam, sed ipsa dabit anima corpori leuitatem, claritatem, sanitatem, libertatem, diuitias infinitas.*

Iucundum ac nouum celebrabitur matrimonium: quale illud, dum Princeps Illustrissimus stulto infans amore ducit sibi in vxorem rusticam pauperem, eandem hoc matrimonio nobilitat, omnibus lacetis illis, tritisque panniculis exuit, & aula Regiæ polynitis ornat vestimentis, cingit funibus, auro gemmisque pretiosis, collo appendit monilia, dotat diuitiis immensis. Ita quoque Spiritus vehementer afficitur carni, & ex natura sua ita ei inclinatur, ut quamdiam ea victurus non reuertitur, huius perpetuo ardeat desiderio, eoque tanto viderent D. Augustin. a quod dactè explanat a *Lil. 12.* D. Thomas b quod si aliquid posset impedire de *Gen. ad l. 1. c. 32.* perfectum animatum gaudium, quo nunc in *b. 1. 2. 4. 4.* cælo gaudent glorificatæ: foret illud desiderium, quo flagrant se cum corpore reuincendi, a j, quod adeo viuum ardensque credimus, ut D. Ioannes earum quædam audierit, orantes Deum, que deprecantes, quo dies extremi iudicii sellinus elucereet, quia in illo earum implendum est hoc desiderium. Effulgebit dies iste, eun- que Sanctorum spiritus futuri sint gloriæ, bo-

35

Rom. 8. 10

HOMI.

norumque cœlestium affluentia ditissimi, quimo & ipso Deo, quem in se gerent conclusum, & illa diuinæ essentia participatione nobilissimi qua Deo erunt similes: *Similes ei erimus*, carni sociabuntur ac iungentur matrimonio, illoque æterno, illam illustrissimam reddent, ipsi cœlis nobiliorem, induent pulchritudine, stellis ipsi fulgentiore, defectus omnes tollent, corruptionem, ac mortalitatem. Tunc (asserit D. Bernard.) implebitur illud: *Habitabit gloria in terra nostra*. Terram dicit, corpus nostrum, & hoc, ait, est quod vidit Isaas: *Plena est terra gloria eius*. Quem conceptum solerter, ac curiose diuersis concionibus de visionibus Isaie percurrit dum enim Dominus in sede Maiestatis apparet gloriosus, corpora sanctorum perfecta gloria replebuntur.

Serm. 4. de omnibus SS. Ps. 84. 10. Isa. 63.
D. Avg.
Lib. 13 de Civ. c. 16. c. seqq.
 Sed illa inquisitione indagat, & expugnat D. Augustinus opinionem communem Philosophis, qui d. fenebant, animam minime posse esse beatam, & corpori coniunctam: ut enim quid impossibile alicerbant: cum corpus nihil aliud sit, quam morborum colluuiis, corruptionis cumulus, grauis terra saccus, vanitatum Synagoga, & miseriarum hospitiis, his animam non affici, si illam informet. Probat D. Augustinus sententiam illam esse erroneam, & a veritate discordem; hoc supposito, quod corpus nec dolorem nec gravitatem inferat animæ, sed ex sua corruptione, mortalitate, & grauitate qua animam sibi ligat coherentem, quemadmodum grauis lapis pedibus annexus lei em aquilam ne sursum volet, detineret, quocirca non ait Spiritus sanctus absolute, quod corpus aggrauet animam, sed *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam*. Hoc corpus adhuc mortale, corruptibile, morbum, graue, *Aggrauat animam*: at solutis his vinculis, demptis his miseris, absit ut anima sit onerosum, quin potius illam recreabit, ut habitaculum, requies propria, propria domus, ad quod naturali ferit inclinatione. Eritque tum temporis corpus animæ gloria decoratum. *Ipsa creatura liberaliter a feruitate corruptionis in libertatem gloria filiorum Dei*. Erunt homines: si Dei per gratiam, qua anima fulgebis, gratia perfecta, æterna gloria, & se corpori coniungens has illi tuas communicabit diuitias gloriæ: Nominatim autem infundet illi quatuor has dotes tam excellentes, quas exponunt Theologi ex doctrina D. Pauli claritatem, impassibilitatem, subtilitatem, & agilitatem, quibus matrimonium illud æterno gaudio celebratur.

Sap. 17.
Rom. 8. 22
2. Cor. 13.

§. 18. Habebit corpus dotem claritatis, quam Apostolus dicit gloriam, & alias tres dotes, impassibilitatis, subtilitatis, & agilitatis.

Primo radiabit corpus dote claritatis, quam D. Paulus ut notat D. Ambrosius, a ac profertur D. Thomas b vocat absolute gloriam: *a Orat. de Seminatur in ignobilitate, surgit in gloria*. Erit autem dos hæc eminentissima, quæ corpus nostrum quolibet clarissimo fulgebit augustinus, ipso autem defecero, crystallo ex olivâ, ut ob hoc dixerit Iob (ut aduertit D. Gregor.) *Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum b*. Conclufit quoque Christus a his ve. bis: *Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum*. Hoc autem dicit (ait D. Chrysostom.) *b* Non quod non clarius fulgebit, cum corpus eriam minime beati Sole ipso millies clarius fulgebit: sed quia inter luminaria, nullum aliud nouimus sole splendidius, sed nec, eadem ei sui illi. Ita expertus est S. Romualdus, cuius meminit Cardinalis D. Petrus Damianus, cum iuuenis esset formæ elegantia præstantissimus, filius Ducis Sergii Rauennatis, quem cum Religio us quidam vir multa in virtutum exercitiis claritudine insignis, ad similem optaret vitam reducere, adduxit illum in Ecclesiam, ubi corpus S. Episcopi ac Martyris Apollinaris colebatur, discipuli quondam D. Petri Apostoli, fide data, quod eiusdem Sancti visionem recrearetur, si votum emitteret, allumendi vitam Religiosam. Amobus igitur orantibus in templo, dum medium silentium tenebant omnia, eum de sepulchro resurgit corpus D. Apollinaris, Pontificali indutum ornamento; resplendens, & tam immensa claritate circumfusum, ut sol eius comparatione, caligaretur, thulibulo templum circumiens, eiusdem altaria thure spargebat, & demum in sepulchrum reuertebatur. Talis porro fuit hæc apparitio, ut Romualdus deinceps iudicaret, totum mundum tenebris inuolui, solem vero candelam esse obscuram ac emorientem; hoc quoque in eo egit, ut quidquid postmodum videret, vile lutum ac sterces arbitretur, unde nuntium mundo remisit, habitum assumpsit Religiosum, iugi rerum cœlestium contemplationi deditus addiditque altissima.

Perpende modo quanta futura sit illa claritas & aduertere, quòd corpus illud realiter erat mortuum, sed necdum quoque omnem habebat claritatem, quam postmodum habebit, quando in die resurrectionis illud informabit anima æternum gloriosa: Hoc tantum egit Deus, vt eius vel scintillam videret, qua plene tum fulgebit claritate: en qualis illa futura. Hoc idem obtigit D. Bernardo, qui D. Augustini fautor & amator fidelissimus, nosse aliquid de eius statu glorioso præoprabat, ac nocte quadam, dum caelestium contemplationi distentus oraret, ecce ei imago quædam subtilissimi Doctoris Augustini apparet, ex cuius ore fluuius scaturiebat crystallinus, adeo lymphidus ac clarus, vt vel millies solis splendorem longissimè superaret, quo tota terra ita refulset, vt huius lucis visione, nihil amplius sibi querendum esse videretur. Quod autem ei apparebat, corpus non erat D. Augustini, sed imago tantum, quam ex aere Angeli efformarant. Hinc concludit, quid illud ipsum corpus futurum sit jam gloriosum. Multoties in S. pagina legimus hominibus Angelos apparuisse, in corporibus phantasticis, ac tanta gloria circumfusos, vt ipsi soli tenebras offunderent. Vidit D. Ioannes Angelum de cælo descendentem: *Et terra illuminata est à gloria eius.* Non erant corpora illa substantia, nec vera, sed tantum verisimilia, phantastica. Si illa igitur tanto splendore præfulserint: quia Angeli se illis contegebant, quale, quæso, corpus erit verum alicuius Sancti, qui illud realiter informabit, quando anima gloriosa illi vitam ministrabit? Extra controuersiam est, quod vnicum tantum tale corpus positum in cælo, claritatem ac multo præstantiorem lucem infunderet terræ, quam ipse sol meridians.

Difficillima inter DD. Theologos questio ventilatur, si illic supra cælos, veræ sint aquæ. Quod sint, nemo dubitat, cum S. Scriptura hoc sæpius manifestet; sed in quæstionem vertitur, an veræ sint, sicut nostræ. Nulla enim videtur virgere ratio, cur illic essent istæ aquæ. D. Augustinus ait, ne dubitemus, sed credamus, quòd sint, licet illud non capiamus: plurius enim faciendum id quod asserit Spiritus S. quam illud quod nostræ discursibus intellectus periclitamur. Huic sententiæ suffragatur Abulensis. & ait: Mirabilis fuit illa Diuina dispositio, qua Deus creans mundum, aquas diuisit, quædam hic in mundo, alias supra firmamentum collocans: vt Moyses commemorat: *Diuisit aquas quæ sub firmamento sunt, ab his, quæ erant super firmamentum.*

Opinatur enim Abulensis, quòd Deus illas fuderit super firmamentum, sicut h. c. super speculum crystallinum ponitur argentum vitæ in diahyrum: vt ibi visus noster detineatur, & in illo repræsententur oculis nostris, ea quæ ante illud sunt, vt stellæ ac planetæ, quod si crystallo non superponeretur obiectaculum illud obscuro argenti viui nullum facerent reflexionem in nostris oculis, ea quæ sunt inter speculum, ac visum nostrum, nec quidquam eorum videremus. Arbitratur autem Abulensis, quòd ille color cæruleus, quem credimus nos videre, cælum intuentes, aere sereno, procedat ex illo septimento aquarum; sentit vero Deum in hoc longè aliud quiddam prætere, nimirum impedimentum seu cooperimentum inire, ponere, ne ad nos descendat cæli empyrei claritas, cum locus sit gloriæ Sanctorum destinatus: cælum enim istud milles illustrius splendet ipso sole: & si tantilla pars quarti cæli, de qua Deus solem eduxit, ita illuminet terram hanc inferiorem, eiusque lux ita ascendat ad superiora, tanta fulgoris efficacia, vt stellæ peruat, cum ita sit, quod ab ipso ad ipsas, decies milles maius sit spatium quam ab ipso ad nos, quid non faceret tam immentia quantitas qualis est illa cæli empyrei, cum sit corpus adeo splendidum milles, & decies euenies milles plus ipso sole? Particula iter autem obstat, ne ad nos dimanet corporis Christi Domini nostri claritas gloriosa, eiusque sanctissimæ matris Mariæ, quæ in illo debet esse. Ex quibus causis diffunditur lucis splendor, vt si ille cælos penetrans, ad nos transpareret, sufficeret, vt mundum illuminaret vniuersum nullo clarius, quam ipsa lux meridiana; ac proinde nunquam noctis tenebris immergeremur, quo illa dissolueretur harmonia, qua Deus tempora diuisit in noctes & dies ad nostrum bonum regimen seu ordinem conseruandum. Verissimum autem est atque indubitatum, quòd tantus sit vel et si splendor, necdum corporis Christi gloriosi eiusque purissimæ Mariæ, sed & beatorum minimi, seu gradus inferioris, quòd si soli collateralis opponeretur, illum obfuscaret, ac contenebraret. & extra omnem comparationem, maior foret lux quo mundus ex eo illuminaretur, quam ea qua per solem illuminatur, etiam licet soles mille fulgerent. Dotis huius admiremur excellentiam.

Dece quoque ditabitur impassibilitatis quam his verbis declarat Apostolus: *Seminatur in corruptione, surgit in incorruptione.* Hæc à gloria animæ

Apoc. 18.

II.
Quales
fontesque
supra cæ-
los.
Lib. 2. de
Gen. ad
lit. c. 5.
Super
Euseb.
p. 1. c. 8.

Gen. 1. 10

37

1. Cor. 15.

22.

animæ

animæ dimanabit, quæ vitam corpori tribuet, Creatur Deus primæuos parentes nostros, quos statim paradisi incolas, tali dono præmunidos, ut nihil eos posset offendere, nocere nihil, lædere, occidere: ac proinde immortales. Oriebatur hoc donum ex gratia & iustitia originali, quæ eorum anima adornata irradiabat. Si gratia illa hoc potuerit, quid erit, aut quid poterit ipsa gloria, quæ est gratia perfecta, consummata, & omnes in se gatas comprehendit: hoc indicauit Apostolus, *Gratia Dei, vita æterna*. Hæc

Rom. 6. 23
D. Augu.
Epi. 65. ad
Dioscor.
Tom. 1.
Dan. 3. 50

dos a D. August. vocatur: *Perpetua sanitas*, & incorruptionis vigor. Quæ dote, tam prospera corpus gaudebit valetudine, ut nullus sit furus dolor, nullus timor pœnia nulla, nec febres, cephalæ, nec oculorum lippitudo, nec in ore salina: um, excrementa, nec in auribus obstructions nec in auribus obstructions, nec quidquam aliud quod ei posset adferre inuicentum. Quocirca licet beati corporis deicerent, nulle pugnantibus confoderent, nulle in illud tormenta bellica exploderent, imo totis viribus glandes ferreas in pectus eius immitterent, addo, si ipsum gehennæ incendio taderent comburendum, nec in minimo ei nocerent, sed nec nocere possent. Si leuis ros a Deo mediante Angelo missus Hebræis in fornacem Babylonicam flammarum incendia temperauit, illæosque illos seruauit atque ita integros, ut ne vel minimus capitis eorum capillus posset a voracibus illis ignibus, c. rumpi, ministris licet fornacem malleolis, naphtha, pice, resina succendentibus, ut flamma ad quadraginta nouem cubitos sursum efferretur, quanto erit efficacior perfectus ille ros gloriæ animæ, corpori superfluis? Eo plane modo, quo purissimus solis radius, nec gladio transuerberari, nec aquis de mergi, nec igne consumi, nec in fœci sterquilinis, nec tormentis æneis potest violari, ita corpus gloriosum incorruptionis vigore ac perpetua sanitate confortatum nullum patietur repugnans, quod ei possit nocere, ferre, conspuicare.

Tertia quoque dote honorabitur subtilitatis, etque tanta, ut hos possit penetrare parietes, etiam æneis, quinimo & ipsos cælos nulla facta lesione. Hanc in licat D. Paul. *Seminatur corpus animale, surget spirituale*. Ne sic intellexeris, quod corpus illud transmutabitur in spiritum, vel æterem, ut quidam, sed peruersè hoc intellexerunt, quos impugnat D. Augustinus a E. definit D. Gregor. b. hanc Eutychio persuadens veritatem, quia verum permancbit corpus ex carne & ossibus: Sed prout iidem Doctores expo-

3. Cor. 15.
44.
a Lib. 12.
de Civit. e.
23.
b Lib. 14.
Mor. c. 31.

nunt in hoc erit corpus illud spiritui simile, id est animæ, & Angelo, quod sicut spiritus quodlibet penetrat sine lacura, scissura, aut apertura, ita quoque nostrum sit corpus futurum spirituale. Quarta denique dote dotabitur agilitatis, quam sic insinuat Apostolus: *Seminatur in infirmitate, surget in virtute*. Erit autem hæc qualitas tantæ leuitatis, ut nedum anima corporis sui non sentiat pondus, sed ipsam summam voluptate commouebit, nullam ex hoc sentiens grauitatem. Sicut enim anima (teste D. August. hoc enucleante) totaliter diuinæ erit subiecta voluntati, ita & corpus animæ subicietur, proinde in istu oculi mouebit se ex cælo: in altis ad terræ centrum, hinc Romam, ea quæ tu cogitationes tuas transfers agilitate. Audiamus de hac dote admirandum D. Augustin. *Qui Isai. 40. 21. motus illic talium corporum sine futuri temere de. D. Augu. finire non audeo, quod excogitare non valeo. Vnde de Facis ait Isaias: Curent & non laborabunt. & Salomon (ut expendit D. Augustin.) Tanquam semilla in arundinetis discurrent.*

§. 19. *Præcipitabitur mors in infernum, occidendo nec occidens.*

Hinc sequetur, quod addit Propheta, hoc loco, prout cœpimus explanare: *Et præcipitabitur mors in sempiternum*. Hæc verba citat D. Paul. (ut notant D. Hieronym. & D. Thom.) *Tunc fiet sermo, qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria*. Quando Sancti integra potientur victoria, mors tum absorbebitur, & magnitudine atque immensitate maris gloriæ submergetur. Pulcherrimus loqui eandem modus, *Præcipitabitur mortem*. Patriæ proditores, facinorosos, homicidas in quibusdam regionibus ex altissimis locis in præceps diruunt. Hoc mortis genere vitam admittit Sanctus Rex Pelagius duobus Archiepiscopis apostatis, Tortiso & Dorpæ, qui dum Hispania vastaretur, ad Mauros transferant, quando ex parte Regis Mauritanie, legatione apud præfatum Regemungebantur. Hæc quoque morte Nazareni Christum interimere cogitabant, contra omnem etiam rationem, quando *Duxerunt illum vsque ad sup. vilium montis &c. Luc. 24. 29. ut præcipitent eum*. Mortem igitur facinorosam, tot vitæ destructicem etiam eius, qui semper viuere merebatur nempe Christi, puniet Deus, de excelso illam gloriæ monte præcipitabit ad imum inferni, vbi sedes eius in æternum remanebit, sicut & vitæ erit in cælestibus. Infernus:

1. Cor. 15.
44.
Lib. 16. de
Ciu. c. 27
Lib. 19. de
Ciu. c. 22.
Tom. 3.
Isa. 40. 21
D. Augu.
Lib. 3. sup.
Gen. To. 5.
Sap. 5. 7.
38
Isa. 25. 8.
1. Cor. 15.
44.

ferus locus est mortis: eo quod ex peccato di-
manet, & sicut peccatum in cordibus malorum
in inferno semper manebit: obduratum ibi quo-
que & ipsa mors habitabit. Oh hanc rationem
vocat David infernum puteum mortis: *Deducet*

Rf. 54. 241

eos in puteum interitus. Illuc enim mors præci-
pitabitur conclusa, se illorum tantum qui illic
fuerint nutriendi alimento: *Mors depascet eos.*

Illos mors depascet, nec tamen consumet quem-
admodum animalia herbas decerpunt, nec ta-
men consumunt: semper enim vicia remanent
radix, quæ germinat, & iterum ac iterum illas
depascuntur, ita quoque mors damnatos depas-
cet: *Pabulum mortis*, vocat D. Agnes iuuenem

D. Amb.

scortatorem, vt refert D. Ambrosius. Semper illos
deceperit, & nunquam consumet; quia semper,
& in omnia sæculorum sæcula morientur, hoc
asserit D. Bern. *¶ Sic morientur, vt semper viuant*

Tom. 5.

sic viuunt, vt semper moriantur.

2 Li. Med.

Expoluit hanc doctrinam amicus quidam Iob
verbis aptissimis, quæ D. Gregor. explanat. *Lues*
quæ fecit omnia, nec tamen consumitur. Quidquid

Job. 20. 18

mali patrauerit peccator, luet in particulari; cui-
libet enim peccato sua poena correspondebit.
Lues omnia. Etiam ipsis venialibus. Obiicit, ut

D. Greg.

eius delicta mortis poenam mereantur, morte
plectatur, quia omnia consumuntur. Respondeo,
verum quid est, quod morte peccator punie-
tur, sed hoc eo modo, vt eum non consumat,
Nec tamen consumitur. Semper morietur. Lo-

Li. 1. Mor

quatur modo D. Gregor. *Lues, quæ fecit omnia,*
nec tamen consumitur, quia cruciatur, & non ex-
tinguitur, moritur & uiuit, & deficit & subsistit, fi-
nitur semper, & sine fine est. Hæc quoque sub-

6. 9.

iungit. *Hæc solo auditu valde sunt terribilia, quæ*
magis passione. In cælo uero vita erit æterna,
in sempiternum. Hoc Angelus D. dixit Ioanni:

Apo. 2. 17

Mors ultra non erit. Hanc tibi promittit Chri-
stus in illo regno beatitudinis. *Hæc est repromis-*
sa, quam pollicitus est nobis, vita æterna. Preter

25.

cæteris omnibus plurimum æstimatur vita, cui nec
aurum, nec argentum, nec voluptates villo modo
comparantur, imo vili eius respectu penduntur.

Job. 2. 4.

animo sua. Hanc tibi Christus pollicetur, nec
terrenam, caducam, mortalem, breui perituram,
quam tibi parentes tribuerunt, sed *vitam æter-*
nam, gloriosam, immortalem, æternis que redun-
dantem consolationibus. Perelegantur de hac

D. Augu.

discutrit D. Aug. *Virque, fratres pro æterna requie*
labor æternus subeundus erat æternam felicitatem
accepturus, æternas passiones sustinere debet. Hæc

In ps. 36

occasione comparat, quid sint mille anni, respe-

Con. 2. in

ctu æternitatis. Minus sunt mille anni respectu
æternitatis, quam dies qui præterit. Hoc deni-
que dico inquit, de decem millibus, cum nullam ha-
beat proportionem temporale cum æterno,
quantumlibet duret. Dei igitur attende misere-
cordiam, qui tibi vitam promittit, non talem
qualem, sed æternam sine fine duraturam, pro
tam paruo labore temporali, qui breui durat
tempore, paucorum dierum, paucarum horarum
Considerat D. August. quantum hic homo su-
mat tota vita sua laborem, vt paucis diebus læ-
tus quiescat senectutis. *Veterani homines, qui*
laborant in militia, & versantur inter vulnera in-
cipiunt militem a iuuentute, exenti senes, vt habe-
ant paucos dies quietis senectutis sue, quando etiam
ipsa ætas incipit grauare, quos bella non grauauit,
quanta dura tolerauerunt? quos frigus quæ ætate quos
solis quantas necessitates: quæ vulnera quæ pericu-
la? & non attendunt patentes hæc omnia nisi paucos
dies: quietos illos senectutis, ad quos utrum peruen-
iant, nesciunt. Attende tibi, quid tibi ob paucos
dies laboris offeratur. *Hæc est repromissa, vita æ-*
terna. O si quis hæc nosset æstimare, sicut ea
considerauit D. hic Augustinus.

illud A

domino

glossus

hominiis

Tom. 8.

occasione comparat, quid sint mille anni, respe-

ctu æternitatis. Minus sunt mille anni respectu
æternitatis, quam dies qui præterit. Hoc deni-
que dico inquit, de decem millibus, cum nullam ha-
beat proportionem temporale cum æterno,
quantumlibet duret. Dei igitur attende misere-
cordiam, qui tibi vitam promittit, non talem
qualem, sed æternam sine fine duraturam, pro
tam paruo labore temporali, qui breui durat
tempore, paucorum dierum, paucarum horarum
Considerat D. August. quantum hic homo su-
mat tota vita sua laborem, vt paucis diebus læ-
tus quiescat senectutis. *Veterani homines, qui*
laborant in militia, & versantur inter vulnera in-
cipiunt militem a iuuentute, exenti senes, vt habe-
ant paucos dies quietis senectutis sue, quando etiam
ipsa ætas incipit grauare, quos bella non grauauit,
quanta dura tolerauerunt? quos frigus quæ ætate quos
solis quantas necessitates: quæ vulnera quæ pericu-
la? & non attendunt patentes hæc omnia nisi paucos
dies: quietos illos senectutis, ad quos utrum peruen-
iant, nesciunt. Attende tibi, quid tibi ob paucos
dies laboris offeratur. *Hæc est repromissa, vita æ-*
terna. O si quis hæc nosset æstimare, sicut ea
considerauit D. hic Augustinus.

§. 20. Bonum est. Quia illam gloriam non
meditaris, illam non desideras, illam reco-
gitas, vt Iacob patriam suam.

Vidit D. Petrus hanc gloriæ speciem, & nihil
sibi censet amplius in hac vita desideran-
dum aut esse aliquid in hoc mundo quod
illi compositum, dici possit bonum, hic quoque
eorum concludi bonum, quod cor possit huma-
num appetere, & quasi sui imperio: *Quasi eb-*
rius (inquit D. August.) gaudio suspensus exclam-
mat, *Domine bonum est nec hic esse.* O Sancte Pe-
tre, hoc solo tibi credis satisfactum? Num eius
aliquid possides quod vides? Num facies tua
vt sol resplendet? Num corpus tuum illa resul-
get claritate? Num intra te horum donorum a-
liquid recepisti? Solummodo illa vides de foris
in Christo, & si quid communicatur, Moysi ac
Elisæ conceditur, qui videntur cum illo in matre
fratre, & de corporis Christi claritate tamam con-
ceperunt lucem, vt crystallina specula esse vide-
rentur. Tuum vero corpus hic in terra est gra-
ue, ac onerosum, nihil tibi plus conceditur, quam
in aliis hanc contenti plani pulchritudinem mate-
statis. Hic videbis qualis sit illa gloria; si in a-
liis illa intuita, ita placet, vt cor impleat, quid
erit illum in te possidere, illa gaudere. *Quam*
illa

39

In folio
c. 22.

illa foret mensa lautissima, opiparo apparatu instructissima, vt ex eo quod conuiuas solummodo cerneret epulantes, ciborumque odorem perciperet ipse tu fatiaretis; nec quid ultra requireres? Quid illa operabitur in te gloria, quando eam possidebis, ac intra te concludes beatus, si eam tantummodo in aliis contemplantus, nihil ultra censet expectandum? Vitam oculos ad illam erigeres celsitudinem! Ob illam iustas tibi Deus hic permittit tribulationes.

I. Cur filij Israel in Agypto prototot passi sunt tribulationes. a Psal. 104. 23 b Exo. 1. 14. (a) Sarmisios barbados. Vide ho. 17. §. 4. n. 10. in prin. Lib. 7. his animalc.

Quærit Rupertus, cur tantis Deus populum suum in Agypto permiserit laboribus agitari: quid à Deo magis alienum? a *Conuersit cor eorum, vt odirent populum eius: Nec hoc intelligendum Positiue, sed permissiue, sic vt omnes eos naso suspenderent. b Ad amaritudinem ducebant vitam eorum operibus dura. Quanto labore conuenit laterculus ab Israelitis efformatus, & quidem à Pharaone male acceptus: illos enim dum tuis affligebat. Ne obstupescas, hoc ita Deus ordinauerat, tantum vt crescerent, & radices emitterent, sicut palmites, in aqua, quos Hispani vocant, (a) Terra Agypti fecundissima est, vt inquit Aristoteles communiter enim duos, aliquoties tres, quoniam & quatuor profert sætus. Meminit mulieris quæ quaterno sætu filios enixa est viginti, qui penè omnes superuixerunt. Hac igitur de causa illos Deus in terra hac ad eo fertili collocauit. At illi immoderatis affectibus terræ huic adhaerebant. Illos in Agypto aduenas statuit, vt se terræ promissionis itineri accingerent, illi verò cæpè, aliis & vilioribus cibis afficiebantur. Iam eis terræ promissionis exciderat memoria. Hinc Deus voluit, vt seruitute premerentur, quatenus eos desiderium accenderet, terræ promissionis, atque ad illam obtinendam continuo suspirarent. O quam graues calamitates, quam intolerabilis seruitus Pharaonis! *Conuersit cor eorum, vt odirent populum eius.* In quem finem arburaris o Christiane, Deus te finit tribulationibus agitari, morbis lecto detineri, falsis testibus iniurari, cæteris denique hoc in mundo laboribus concuti? Ne terræ huic nimio amore inhaereas, sed mentis oculos sursum erigas ad terram illam gloriæ promissionis. Eia igitur, charissime, oculos tuos aliquoties attolle, & illam meditare, mentem tuam sursum erige, & statum illum omnium bonorum aggregatione perfectissimum, quæ sint illa bona tam magnifica, perpetua, nunquam peritura, contemplantur.*

Gloriam illam non contempnamur, nec ad summum illud attendimus bonum, quod in illa

Hierou. Bapt. de la Naza. Tom. 1.

nobis proponitur obtinendum, quocirca parum nos mouemus, nos cordis modica infligat sollicitudo. Circa hoc orationem habet D. Bernardus quæ conatur persuadere gloriæ Sanctorum considerationem. *Vulgo dicitur, quod non videt oculus, cor non dolet.* Negligentes sumus ac sordides, vt illum gloriam assequamur: *Quod enim oculus non videt, cor non dolet.* Eo quod mentis vestrae oculi gloriæ bonorumque celestium non cernunt præstantiâ, idcirco tam estis desides, & eiusdem gloriæ non curiosi. Stupet D. Cyp. videre in nobis res tam sibi oppositas. Audio (inquit) te quotidie à Deo postulante, hanc tibi faciat gratiam. *Adueniat regnū tuum.* Moram facere tibi videtur, vnde semper eandem repetis instantem orationem. Ex alio capite (inquit) aduerto, nihil esse quod minus expectas, quam hinc demigrare, vt eo tendas; hic vestra sunt desideria, hic cogitationes, nec tibi possunt nuntia adferri tristiora, quam si quis dixerit, morbum tuum inuoluerit mortis periculum, dum lecto æger decumbis; ille tibi cor euellit, qui apud te de discessu animæ ex hoc mortali corpore facit mentionem: *Volumus præmiis celestibus honorari, ad que venimus inuiti. Quid ergo oramus. Adueniat regnum tuum, si captiuitas terrena deleat?* Porro modo mihi causa innotuit (respondet) quam eam esse iudico, quod agas de illa gloria ac celesti regno, solum ore tenus, non corde, non animo appetis, nec vel mentem sursum erigis vt regni illius dimitias, excellentiam, gloriamque attenta consideratione mediteris. Eo quod mercatori vel leuè tantummodo lucrum transpareat, quæ non laboriosa suscipit itinera, quas non facit expensas? miles autem ex victoriæ prædæ que inuitu, quibus se, vitæ suæ non segnis ac indefessus subicit periculis? Proponitur agricolæ præsentis anni mellis læcunda, & quibus parcat laboribus, cum terræ asperitate colluctatus, quibus expensis, libera manu semen eiciens, quod in sistorum seruabat alimentum? quem tu non moueres lapidem, quam non fores diligens si regna hæc, hoc lucrum, illam victoriam maturè considerares? Concluditur auiario passerulus, cui de cibo & potu abundè prouidetur, vt nihil illi desit eorum quæ maximè concupisceret, eiusque sollicitam curam gerit Dominus suus: nihilominus dum arborum plantaria, viridescque syluas intuetur, aliosque passeret quolibet per aëra voltates, nec momento quidem temporis quiescit, sed continuo de vna ad aliam virgulam proflicuus, tentat

D. Bern. Sermon. 5. de omnibus Sanctis.

D. Cyp. Li. de mortalitate. Matt. 6. 10

D. Cyp.

T t t num

num vnā vāltat aut euellere aut diffingere, vt se carere hoc liberet conclusum. Et tu o anima, que hac corporis tui custodia constringis, milleis obruta defectibus, omnium indiga, ita viuus quicquid, nec alas excutis nec optas liberari? An non attendis æternas illas sylvas, germinantes arbores, vbi liberrimi viuunt, gaudent, exultant, passerum illi greges beatorum, iam restituti. *In libertatem gloria filiorum Dei?* Et hoc non tan um dolemus in peccatoribus, qui terrena capiunt, sed & in multis piis, qui bonis vitæ actiua sudent operibus, qui licet grauius Deo seruiant, vt hinc emigrant, non festinant: & hæc est ratio; quia ingi rerum celestium, illius regni, status diuini, & æterni, quo Deo vnici Sancti gaudent, meditatione non exercent animam.

Rom 8.27

Hoc singulari cura notat Spiritus S. in historia Iacob, & monet D. Chrysol. vt nos quoque illud annotemus. *Neque enim absque causa S. Spiritus gratia scriptas nobis reliquit hæc historia in Gen. 1.1. Tom. 7. 4.* In regione morabatur Mesopotamiæ matrimonio iunctus duabus illis fororibus Lia & Rachele, aliisque secundariis vxoribus, ex omnibus susceperat liberos, excepta Rachele. His in regione illa contentus vivebat, nec de ea vel somniabat egredi: satis licet multis calamitatibus infelatus, & tardius, ob graues molestias, & summam ingratiitudinem quibus eum Laban, filii eius, fratres, ac patruelus agitabant. Sibi gratulabatur, ex multis diuitis, gregibus, armentis, filiis, famulis, ancillis quibus illi Deus in terra illa benedixerat liberalis. Ad finem dierum, specialis Dei fauore filium ex pulchra generat vxore Rachele nimirum Ioseph. Illico, memorat Spiritus S. meditari Iacob egressum de hoc exilio, si grauius mentem eius accendit desiderium naturæ solum repetendi, idque tanto ardore, vt nulla interposita mora conceptum voluit iter arripere, proinde dixit focero suo. *Dimitte me vt reuertar in patriam, & ad terram meam.* Publicè notum est (inquit D. Greg.) quod binæ illæ mulieres Lia & Rachel significant vitam actiuam & contemplatiuam. Lia fecunda erat, ac lippis oculis deformis. Rachel sterilis, ac oculis vt sydera nitentibus gratissima. Actiua vita sæcū gaudet & plurima proles, operibus pietatis, fecundis ieiuniis, disciplinis, elemosynis, hospitalium visitationibus &c. ac illis contemplationis detinetur oculis obfuscat. Vita contenta ita, lyncis speculatur luminibus, vsque ad cælorum intima, diuinaque mylleria; His, vt Maria Magdalena quicquid securaque se-

Gen. 30. 25.
L. 6. mor. 1.28 &
Hom. 14. in Ezech.

dei, Martha, interim pluribus rebus intentus perturbatur. Multus est numerus eorum qui vitam amplectuntur actiuam, viuunt genuina præclaritate, legis Diuinæ oblectatores, iustitiæ Zelosi, liberales elemosynis; ac vero hoc in Mesopotamiæ mundo segoes resident, & ne quidem in vobis habent, vt hinc egrediantur. Ille vero qui vitam contemplatiuam vestigia sectatur, & mentis oculos sursum ad æternas illas dirigit mansiones, actibus contemplationis distentus huius Rachele pulcherrime filis, quo tempore illos in lucem producit licet aduertere, quod cogitent, expectant, anhelent vt hinc quantumcunque discedant, ad terram nostram, & patriæ solum desideratissimum

Ex eorum sunt illi numero, ait D. Augustin. *1. Tim. 4. 8. de quibus Apostolus: Diligunt aduentum eius de adeoque in illis æstuat hoc desiderium, vt patientiæ actibus indigeant, quatenus in hac vita maneat incolæ ac peregrini. Hæc iustorum est patientia, de qua D. Paul: Per patientiam expectamus, & iterum: Dominus dirigat corda & corpora nostra, in charitate Dei & patriæ nostra Christi. Dec nobis patientiam, qua longanimes expectemus id quod ita anhelis desideramus, nempe Christi frui præsentia. Sanctorum letari consortio, feruens desiderium. Desiderium habens dissolui & esse cum Christo. Ve autem quis detineatur, ne contenda, quo illum trahit æstians desiderium, multa opus est patientia, quali Iacob indigebat, ad diem anhelans nuptialem cum sibi charissima Rachele: Hæc ardebat desiderio ille (teste D. Aug.) qui dicebat: sicut anima mea ad Deum viuam, quando veniam & apparebo ante faciem Dei mei. Dicendo enim quando certam moras se perper moleste ferebat, quia etiam quoad tempore acceleratur, desiderie tardum videtur.*

1. Tim. 4. 8.
Ro. 8. 25.
2. Th. 3. 5.
Phil. 3. 5.
D. Aug. Epist. 89. ad Iulian. Tom. 2.

Humana quondam despiciens Dauid contemplationi status illius gloriosi totus incumbit, in admirationem extaticam rapitur, tanto plenus gaudio interiori, vt ore eius verba hæc ebullirent. *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum? Si perfidus ille vates Balsam tabernacula, populique Dei mansiones in deserto conspicatus, quasi nihil esset, quo magis posset recreari lætus exclamarit: Quam pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel. Si regina Aultri Videns domum quam adificauerat Salomon, & cibos mensæ eius, & habitacula seruorum & ordines ministrantiū vestesq; eorum & præcernas &c. non habuerit ultra spiritum, dixeritq; ad Regē Verus est sermo, quem audiui in terra mea &c. Beati & viri tui, & beati serui tui, qui stant coram te semper*

Pf. 83. 2.
Num. cap. 24. 1.
3. Reg. 10. 5.

te semper. Quid erit videre Dei tabernacula, Dei cernere palatia, locum gloriæ ac æternæ maiestatis intueri, locum illum, de quo propheta Evangelicus. *Ibi solummodo magnificus est Dominus noster.* Hæc et David obstupescens nec cui illud comparet, inueniens, solo modo isto agendi contentus, & absorptus exclamat: *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum.*

Isa. c. 33.
21.

Pf. 83. f.

Tabernacula tua, virtutis tuæ, maiestatis, gloriæ Domini ac celsitudinis? *Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini:* ac pia quadam æmulatione congruentius multo quam ipsa regina Saba: *Beati, inquit, qui habitant in domo tua Domine, in secula sæculorum laudabunt te.* Huius ferui, Dei desiderio languebant, animis deficiebant, & perpetuis syntectici suspiriis emoriebantur, multo fortius quam olim Amnon formæ elegantia ac desiderio fororis Thamar tabescebat, quem cum Ionadab rogaret: *Quare sic anima mea macie, sili regis per singulos dies?* Respondit: *Thamar sororem fratris mei Absalon arde.*

2. Re. 13. 4

Has suspirans voces sponsa emittebat, *Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo.* Ita refert D. Antoninus Archiepiscopus Florentinus de S. Patriarcha nostro Dominico, quod perpetuo spirabat, ac tanto quibuscumque nobilitate affectu sussum agebatur, ut sibi animam corpore euelli arbitraretur. Idem humillimo D. Francisco contingebat. Dilectissima Dei sponsa D. Therese, hoc quod ipsa narat, eueniebat. Dum fundationi monasterii Salamancensis insisteret, alius ipsa præfente die solemnibus Paschatis hos versus Hispanicis conciebat.

Cant. 2. 5.

*Ven te mis ojes.
Dulce testu eno,
Ven te mis ojes.
Muerame yo luego.*

Videant te oculi mei, mi dulcis & bone Iesu, videant te oculi mei, & mortui ilico: quo tantum in anima eius excitabatur desiderium videndi Deum, ut omnis sensus expers concederet ac eam sublatam quasi mortuam ad cubiculum

detulerint, quinimo ipso sequenti die quasi extra se rapta videbatur, quo æstuans desiderio in maximis erumpebat clamores a quibus sibi temperare minime poterat, affectuque intensissimo, quo corpus ita viribus elangebat, ut vix pedibus semianimis subsisteret, omnia eius vota, desideria, affectus in caelum tendebant. Prodigiosus illius sancti Egidii S. Francisci comitis meminuit historia, quod peractis multis annorum curricula in summa vitæ austeritate, sciuntis, carnis mortificatione, Christus illi apparuit, & mentis eius oculos illustravit, ut vel imaginem quandam cælestis gloriæ contempleretur. Quo spectaculo ita supra se rapiebatur, tanto omnium, quæ mundus colit, contemptu, ut nihil horum videre posset, nisi summa cum nauca raptus, nec quemquam videre, nec cuiquam volebat colloqui, & audito minimo verbo de cælesti regno, supra humanum sensum rapiebatur extat: eus, ita ut pueruli ut eum viderent sensibus destitutum, præeuntes clamarent. *Frater Egidius: parauisus:* quo audito ilico raptus contruebatur. A: multo eminentiori modo hæc D. Paulo contingebant, tantoque maiori ratione, quia viderat & audierat raptus in tertium caelum arcana verba, quæ non licet homini loqui, quæ semper intenta mente reuolebat, unde veridicus aiebat: *Nostra conuersatio in caelis est & iterum Nos reuelata facie gloriam Domini speculantes.* Dicit mihi, amabo, Sancte Apostole, quæ in anima tua effectum est operata consideratio? *Æstuans huc emigrandi desiderium, & æterna perfruenti cum Christo gloria: Cupio dissolui, & esse cum Christo.* Hanc nobis quoque proxim inculcat: *Non contemplantibus nobis quæ videntur sed quæ non videntur.* Illuc oculos dirigite, illam perpendite gloriam, quæ sit hæc promissionis terra, quale regnum, illud vobis paratum ab origine mundi: quis ille locus, ubi vestros labores Deus præmiabit, vestra glorificabit merita, sinem poenis imponet, absterget lachrimas, ac in vobis gratiæ vitam, æterna jilla gloriæ dote consummabit. Amen.

Phil. 3. 20
2. Cor. 3.

Phil. 1. 23

2. Co. 4. 2